

**De Heerlijkheid en sterkte van SION
In het laatste der dagen**

Naar Psalm 48:13, 14.

En

**KERKREDE
Over Jeremia 31:12**

2 predicaties

Door

**Wilhelmus Themmen,
In leven predikant te Arnhem**

Overgezet in de huidige spelling.

**STICHTING GIHONBRON,
MIDDELBURG
2016**

DE HEERLIJKHEID EN STERKTE VAN SION IN HET LAATST DER DAGEN

Tot troost der geestelijke Sionieten en tot uitlokking van alle geslachten der aarde; uit vers 13 en 14 van Psalm 48, kort vertoond en tot slotwoord voor de Synodale vergadering, gehouden te Groningen op de 10^e Mei en volgende dagen van het jaar 1724 uitgesproken en aangedrongen.

***Ga rondom Sion en omringt haar; telt haar torens.
Zet uw hart op haar vesting, beschouwt onderscheidenlijk haar paleizen, opdat gij
het aan het navolgende geslacht vertellen vertelt.***

A. Het is doorgaans een eigenschap van de inwoners van grote steden, dat zij er naar trachten om derzelver voortreffelijkheden zo hoog mogelijk te verheffen en te roemen op haar oudheid, vastigheid, grootheid, verheven muren, aanzienlijke praalgebouwen en andere merkwaardigheden, waardoor haar enige luister en heerlijkheid wordt bijgezet. Zo hoort men deze roemen op de oudheid van Rome, die op de vastheid van Karthago, anderen verheffen de grootheid van Konstantinopel, sommigen de vermaardheid van Corinthe, dezen vermelden weer de luister van Athene, gene de prachtige gebouwen van Efeze en velen zijn trots op de, torens, op de muren, op de vestingen en op de sieraden van het oude Babel, dat tot een wonder van de oude wereld strekte. Maar heeft de wereld stof om van de uitwendige heerlijkheid zulk een grote ophef te maken en zich in zulke gezichten te vergenoegen, mij dunkt dat de burgers van het geestelijk Jeruzalem nog meer recht en reden hebben om op de uitnemendheid dezer stad met de grootste lofspraak te roemen en dezelve te verheffen als een lof op aarde. Want alles, hetwelk de inwoners van een stad voor de late nakomelingschap maar enigszins lof kan bijzetten, is hier te vinden. Zien we op haar oudheid, dezelve dagtekent reeds van het begin der schepping; letten wij op haar fondamente, zij is gemetseld op Jezus zelve, de eeuwige Rots, die nooit wankelen kan; beschouwen wij haar vestingen, het heil des Heeren strekt haar tot muur en voorschans, ja de Heere zelf is een vurige muur rondom haar, en vraagt men naar haar grootheid, zij strekt zich uit tot aan de einden der aarde en kan door geen menselijke maat afgemeten worden; beschouwt men haar luister, dezelve is niet alleen koninklijk maar ook hemels; want God is in het midden van haar, al haar inwoners zijn koningen, priesters en profeten en haar woningen paleizen Gods; de wetten dezer staat zijn van de hemel en boven alles billijk; haar voorrechten zijn koninklijke erfgoederen, die onvergankelijk en eeuwig zijn; haar sieraad is een heiligheid der heiligheden; ja al haar heerlijkheid is zo groot, dat een sterfelijke tong dezelve niet beschrijven kan. Hier moet men met de gelovige inwoners van Sion in heilige verwondering uitroepen: *Zeer heerlijke dingen worden van u gesproken, o stad Gods!* Ps. 87:3.

B. Maar gelijk de inwoners van voorname steden zulke grote verheffingen van dezelve maken, of om door zulk een roem hun lust en genoegen binnen die vestingen te openbaren, of om anderen zulke woonplaatsen smakelijk te maken en die derwaarts uit te lokken, of om al hun vijanden vrijmoedig te tarten, die hen tegen stonden; zo ook, mijn toehoorders, dragen de geestelijke Sionieten de verheffing Gods in hun kelen, stellen hen op de hoogte van de heilige stad, en roemen vooral de wereld in haar sterkte en heerlijkheid, zo ten blijke van haar volkomen genoegen in dezelve; als

ter uitlokking van alle vreemdelingen die nog buiten zijn; en tarding van al die vijanden, die zich tegen Gods Kerk vergaderen.

Wilt gij daar een levendig bewijs van, mijn vrienden, hoort dan eens de geestelijke lofzingers, zoals zij hier in mijn tekst de lof van Sion uitgalmen, en een iegelijk toeroepen: *Ga rondom Sion en omringt haar; telt haar torens. Zet uw hart op haar vesting, beschouwt onderscheidenlijk haar paleizen, opdat gij het aan het navolgende geslacht vertellen vertelt.*

Die nauwkeurig op de inhoud van dit lied let kan niet anders denken of er ligt wat groots in opgesloten. Het zou juist niet ondienstig zijn, om eens tot opheldering dezer zaken een weinig van de aard, dichter en het oogmerk van hetzelfde te spreken, maar de korthed van de tijd, en een billijke eis van andere zaken verbieden mij thans alles uitvoerig op te sommen.

Ik zeg dan maar in een woord :

A. Dat dit blijgezang onder de benoeming van een lied en psalm te voorschijn komt, ten blijke dat deszelfs eerste gedeelte (ik spreek naar velen raden) allen met menselijke stemmen; en het tweede beide gezongen en gespeeld werd. Hetwelk ons niet slecht doet denken, dat er verhevene zaken in verborgen zijn.

B. De dichters naam wordt hier verzwegen; maar het opschrift luidt: voor de kinderen van Korach, zijnde nog die late afstammelingen van de drie overgeblevene zonen van Korach, vroeger onder de bloeiende maatschappij der heilige tempelzangers aangenomen, die het buiten twijfel is overgegeven, om het nevens de andere van dien zelfden opdracht, onder het beleid van hun opperzangmeester Heman (gelijk ik overeenstem met het voorgaande) ter eer van Israëls opperkoning in zijn heilige voorhoven uit te galmen.

C. Maar of dit loflied juist op de tweede dag der week gezongen en gespeeld is, gelijk sommigen uit oude aantekeningen pogen te beweren, is een zaak, die geheel onzeker is en ons geen grond geeft om hier vele zinspelingen over te maken. Ik ga dan zeker voort en onderzoek.

D. De inhoud van dit heilige blijgezang. Beschouwen wij het aandachtig, het zal ons opleiden tot een grote verheffing, die van Israëls vrolijke reien zeer lieflijk worden uitgegalmd, wegens een overgrote heerlijkheid, waarmee God Zijn Kerk boven alle koninkrijken der wereld, op een geheel wonderlijke wijze bevoorrecht had. Dit is ogenschijnlijk en lijdt geen tegenspraak. Maar of nu deze lieflijke snoeren zo gevallen zijn voor de Kerk des Ouden, van die des Nieuwen Testaments, zal ik wat nader ter sprake brengen.

a. Dat al die heerlijke beschrijvingen nopens de schoonheid, de gelegenheid, de vastigheid en luister van Sion in het letterlijke haar waarheid vinden, is geen zaak die ik betwijfel.

b. Dat deze spreekwijzen ook enigermate als voorname zinnebeelden van een verlost volk en boven alle andere volken bevoorrechte kerkstaat des Ouden Testaments kunnen aangemerkt worden, zal ik niemand betwisten.

E. Maar mij dunkt tevens, dat de zangtonen die men hier hoort verheffen, op verre na in het oude heiligheid nog zo krachtig noch zo liefelijk weergalmen, als in de tempel des Nieuwen Testaments. De spreekwijzen gaan te hoog, dan dat zij voor de tijd van het betere verbond haar volle kracht zouden vinden; ja de ganse samenhang leidt ons tot een kerkstaat, als toen nog het uiterlijke Sion in waarde was en met de beroemde zetel van de Godsdienst prijkte; terwijl het wereldlijke heiligdom gestadig verheerlijkt werd met een uiterlijke glans van de Goddelijke tegenwoordigheid, want

1. Wie zou, vraag ik eens, van het rechte Sion en Jeruzalem in nadruk kunnen zeggen, vs. 9 dat God haar bevestigen zou tot in eeuwigheid? Daar het thans voor geheel de wereld gebleken is, dat Hij de Joodse kerk en burgerlijke staat niet alleen met de komst van de Messias te niet gedaan; maar zelfs dat Hij Jeruzalem, dat Hij de tempel, en al dien omslag van het aardse heiligdom door de verpletterende macht der Romeinen verwoest, en in vele puinhopen omgekeerd heeft, waardoor Sions heerlijkheid tot schande, en haar schoonheid tot stank geworden is, terwijl al haar fondamente, die vroeger al gewaggeld hadden, en nu in een slag ter aarde vielen. Dus, werd het blijkbaar, dat die heerlijke stad, die aleer een vreugde der gehele aarde, en een volkomenheid der schoonheid was, echter van God nooit tot in eeuwigheid bevestigd is.

2. Maar wie vond ook deze spreekwijze vroeger in die kracht als nu in waarheid, dat Jehova's naam en roem uitging tot aan de einden der aarde? vs. 11. Daar het toch ieder bewust is, dat Hij alleen aan Jacob Zijn wetten bekend maakte, en aan Israël Zijn inzettingen en rechten, gelijk Hij aan geen andere volken gedaan heeft. Waarom ook zijn rechte naam en wezen bij de meeste nog onbekend was.

3. Ja wie zou ook denken, dat het aardse Sion (hoe schoon het ook geweest is) tot een doorluchtig schouwtoneel van Gods wonderen dermate zou verheven worden, dat alle volkeren derwaarts werden uitgelokt, om het aan alle zijden te omringen, om hun oog en hart daarop te zetten, om haar torens te tellen enz. of dezelve niet door een vertoog van zulk een heerlijkheid, tot het omhelzen van deszelfs loffelijke burgerstaat en uitnemende voorrechten kunnen overgehaald worden, indien zulks niet op voorbeeldige wijze geschiedt, met betrekking tot het luisterrijke Sion des Nieuwen Testaments, tot welke alle heidenen zouden toevloeien, zodra de berg des Heeren was vastgesteld op de top der bergen; (Verg. Jes. 2: 3.)

Dus besluit ik dan uit deze en geen merkwaardige omstandigheden (echter het oordeel van anderen ongeschonden latende,) dat dit heilig lied een Godspraak in zich behelst van de voortreffelijke kerkstaat des Nieuwen Testaments, welke hier boven alle Koningrijken van de wereld verheven wordt, en tot welke alle volken toevloeiende, zeer verheugd zouden ondervinden., dat Jehova alleen hun God was, die hen geleiden zou tot de dood toe.

F. Maar dewijl ons deze betere kerkstaat onder verscheidene tijden en wisselbeurten in de Goddelijke gedenkschriften te voorschijn komt, op welke God ook een verscheidene bedeling van zijn genade zou bekend maken, gelijk de eerste en de laatste dagen daar van veel rijker en overvloediger zouden zijn als alle andere, zo komt nu dit tot een tweede vraag, namelijk: of men hier de kerkstaat des Nieuwen Testaments in het gemeen (of) van deszelfs latere dagen in het bijzonder moet bedoelen?

Ik wil niemand's gedachten laken, maar het staat mij ook vrij om te zeggen dat de samenhang van dit lied met het voorgaande, insgelijks de verhevene spreekwijzen, waaronder ons Sions heerlijkheid wordt afgemaald, mij doen bevroeden, dat hier de luisterrijke kerkstaat der latere dagen ton volle beoogd wordt. Doch laat de zaak zelfs spreken. Wanneer zal men ooit met meer nadruk kunnen zeggen: *de Heere is groot zeer te prijzen* enz. vs. 2-4. Wanneer zullen de koningen der aarde meer verschrikken voor Gods hoogheid, en zich weg haasten om voor Zijn aangezicht te vlieden? 5-8. Wanneer zal men beter zien dat de Heere Sion bevestigen zal tot in eeuwigheid? Dat Zijn naam en roem over de ganse aarde zal zijn? vs. 2. Ja wanneer zullen alle volken van de geestelijke Sionieten meer worden uitgenodigd, om de heerlijkheid der kerk te aanschouwen en zich over haar onwaardebaar voorrechten te verwonderen, als

wanneer Sion naar het verdolgen van haar vijanden, een vreugde zal zijn over de ganse aarde ?

G. Dit dan veronderstellende, beschouwen wij eens onze tekstwoorden in haar recht verband met de voorgaande. Het schijnt niet duister, dat hier twee onderscheidene zangstukken al juichende worden ingevoerd, waarvan zich:

a. De eerste tot opspringens toe verheugd over de heerlijkheid van het geestelijk Sion in het gemeen vs. 2, doch hetwelk in het bijzonder wat nader beschreven wordt.

a. En wegens haar overschone gelegenheden. vs. 3.

b. En wegens de luisterrijke inwoning van de Koning der koningen en Heere der Heeren, vs. 4, waardoor het

c. Voor de wereld zo ontzaggelijk was geworden, dat de koningen der aarde voor deszelfs sterkten verschrikt werden en haastig de vlucht namen vs. 5-8 hetwelk

d. Zo tot troost van de ware Sionieten, als ter bevestiging van Gods heilige beloften verstrekt; en een iegelijk geestelijk burger met een verwijderd hart deed uitroepen: *Gelijk wij gehoord hebben, zo hebben wij gezien in de stad des Heeren der heirscharen, in de stad onzes Gods, God zal haar bevestigen tot in eeuwigheid.* vs. 9.

Op zulk een heerlijk vertoog van Sion, op zulk een roem van zulke onwaardeerlijke voorrechten konden zich geen Goddelijke zangkelen, die de eer van hun koning ter harten ging, gesloten houden. Dit was onmogelijk, en daarom verschijnt hier.

b. Een tweede rei van heilige tempelzangers, die op de voorgaande verheffing lieflijk weergalmt, en zich uitlaat:

A. Eerst in een eerbiedig danklied tot God, voor het genot van zulke weldaden vs. 10; 11, 12. en

B. Dan in een hartelijke nodiging van al die binnen en ook die buiten Sion waren, om des stads heerlijkheid en sterk te nauwkeurig te aanschouwen: deze opdat zij het tot een roem van hunnen koning de navolgen geslachten mochten verhalen; en die, om zulk een wonder vertoog tot Sions burgerschap uitgelokt en tot een heilige jaloersheid verwekt te worden.

En dit laatste is het mijn toehoorders, hetwelk ik tot een handelstof bij deze plechtige gelegenheid, uit de ruime omtrek van deze woorden heb uitgezocht, om het ulieden naar mate van mijn vermogens te ontlenen en toe te passen, dewijl het nu tijd is, dat onze Heeren de Gedeputeerde Staten, mitsdien de grote kerkvergaderingen van de corresponderende provinciën, en elke classis van deze provincie in het bijzonder, hun afgezonden leden dat prijselijk bevel gegeven hebben, om ook eens in deze dagen rondom het Sion van Neerlands kerk te gaan, hetzelve te omringen enz. gelijk thans in onze Synodale vergadering van deze week plechtig geschied is.

Het is waar, dat wij tot nog toe maar een flauwe doodverf gezien hebben van die graveerselen, waarmee ons Gods kerk hier thans zo luisterlijk voorkomt? Doch wie weet ook niet, hoe een nodige zaak het is, om bij zulke gelegenheden een schets van de heerlijke kerkstaat van latere dagen aan alle burgers, en aan alle inwoners van Sion kort voor te stellen, opdat het jammerlijk verval van Gods kerk veel helderder zou doorstralen, trage handen en slappe knieën aangezet worden om de muren van Jeruzalem wederom op te richten, opdat de dag eens aanbreekt om Gods wonderdaden aan de navolgen geslachten te verhalen, en men dus de grond legt, waarop men zulk een heerlijke kerkstaat verwachten kan. In die hoop zijnde, verhandel ik deze tekstwoorden, en stel u dezelve tweevoudig voor ogen. Zodat ik;

H. Eerst zal vertonen een krachtige nodiging aan de geestelijke Sionieten, gericht tot

alle volken der aarde, om de stad Gods in haar schoonheid, sterkte en heerlijkheid nauwkeurig te bezichtigen, in deze woorden: *Gaat rondom Sion, telt haar torens, zet uw hart enz.*

I. Daarna het einde en oogmerk aanwijzen, waartoe deze juiste beschouwing geschieden moest, namelijk, om dit de navolgende geslachten te verhalen.

I.

De geestelijke inwoners van Jezus Koningrijk, die in het voorgaande de heerlijkheid van Sion zo hoog geroemd, en Gods wonderdaden aan haar gedaan, in spijt van zijn vijanden, luidkeels hadden uitgeroepen, kunnen hen nog niet vergenoegen met dezen lofzang, neen, zij moesten de luister en sterkte van deze stad ook aan andere voorstellen, en die tot een aandachtige beschouwing van dezelve uitnodigen, opdat Gods roem nog groter mocht worden, en uitgaan tot de navolgende geslachten. Dus roepen zij een ieder toe: *Ga rondom Sion en omringt haar; telt haar torens. Zet uw hart op haar vesting, beschouwt onderscheidenlijk haar paleizen.*

A. Het prijzenswaardig voorwerp, tot welks beschouwing hier de inwoners der wereld worden uitgenodigd, is dat beroemde Sion, dat eertijds een vreugde was der gehele aarde, en een toeloop van vele volkeren. Eigenlijk was het een diep berg, waarop Jeruzalem ten noorden gebouwd was, en op welke een top, die tot onderscheid Moria genaamd werd, aler die prachtige tempel, de plaats van Israëls godsdienst, gebouwd was. Daarom, bij uitstek genaamd de berg van Gods heiligheid, omdat het heilige Israël, daar op een plechtige wijze wilde gediend, geofferd en aangebeden zijn. Het is bekend dat ons deze berg somtijds in Gods Heilig Woord voor geheel Jeruzalem voorkomt, dewijl het voornaamste gedeelte van die stad daarop gebouwd was. En die zinspeling schijnt onze profeet te weiden, en vertoont ons dus Sion met al zijn torens en vestingen, als een gepast voor- en zinnebeeld van de kerkstaat des Nieuwen Testaments; gelijk het doorgaans in de profetische Schriften zo genomen wordt. Dus spreekt God daar zelf van, als Hij zegt Ps. 2:6. *Ik toch heb mijn koning gezalfd over Sion de berg mijner heiligheid;* en dit is dat Sion, daar de Heere eens blinkende verschijnen zal, dat Sion, daar Hij zijn rust en verblijf nemen zou, dat Sion, daar Israëls verlossing uit voortspruiten, en wiens poorten Hij beminnen zou boven alle woningen Jacobs, Ps. 87:1. (Ps. 50:29. Ps. 9:12, 76:3, 78:18, 132:13, Ps. 14:7; 20:3) En hoe gepast deze kerkstaat door vele zinrijke overeenkomsten bij Sion vergeleken wordt, is geen zaak, dien wij nu in het brede uitvoeren; ik zal slechts melden hetgeen hier te stede komt,

a. Zien wij maar op het woord zelf, dat een wachttoren betekent, het zal ons leren; dat ook de kerk een wachttoren van de geestelijke wachters is. (Jes. 62:6.)

b. Zien wij op de schone gelegenheid van Sion, het leidt, ons op tot de Kerk, die ook een vreugde der ganse aarde is vs. 3 en waarin Gods kinderen hun lust en welgevallen hebben. Hoor hen eens daarover uitroepen Ps. 84:2, 3. *Hoe lieflijk zijn uw woningen, O Heere der heirscharen! mijn ziel is zeer begerig en bezwijkt van verlangen naar de voorhoven des Heeren; mijn hart en mijn vlees roepen uit tot den levenden God. Want één dag in Uw voorhoven is beter dan duizend elders. Vers 11. Zend Uw licht en uw waarheid, dat die mij geleiden; dat zij mij brengen tot de berg Uwer heiligheid en tot Uw woningen,* is daarom ook de smeezucht van de Kerk, Ps. 43:3. (Zie ook Ps. 46. 63:1,2 en 65:5.)

c. Letten wij op haar hoogte, zij leert ons dat Gods Kerk boven het toppunt van alle bergen verheven is en in de ganse wereld zo zicht- en kenbaar zou zijn, dat alle volkeren aldaar zouden samenvloeien. Jes. 2:2: (vergel. Hebr. 12:22. Jes. 66:1. Gal.

4:26 enz.)

d. Was ook deze berg zo door natuur als kunst boven mate versterkt, zijnde een harde steenrots dewelke boven zijnen steile afgang met sterkten, torens en muurwerken bevestigd was; de ware kerk heeft Jezus tot de rotssteen haars heils waarop zij onwrikbaar is vast gebouwd en pal staat tegen de aandruisende macht van al haar vijanden; zelfs de poorten der hel kunnen haar niet overweldigen Matth. 16. Hierop zinspeelt David als hij zegt, dat die op de Heere vertrouwen, zijn als de berg Sion die niet wankelt, maar blijft tot in der eeuwigheid. Ps. 125:1.

B. En dit is ook de reden, dat ons Sion hier met zijn:

1. Torens

2. Vestingen en

3. Paleizen, als,

zijnde zoveel sterkten van die stad, zo onderscheidenlijk beschreven wordt.

1. Het eerste voorwerp dan, dat het oog en hart der geestelijke Sionieten zo lieflijk streefde en haar verheffingen gaande maakte, waren de torens van Sion. Merken wij Sion hier aan, als voorstellende gans Sion met haar sterkten en vastigheden, dan wordt hier buiten twijfel bedoeld op al die torens, die op de muren dier stad in een groot aantal gebouwd waren; gemerkt dat de vestingbouw der oude haar voornaamste sterkten vond in de menigte der torens, die zo aan elkander geplaatst werden, dat de verdedigers gevoegelijk derzelve tussenmuur met hun pijlen bestrijken konden. Dus had Jeruzalem volgens de getuigenis van Jozefus, een sterkte van 165 torens die de stad beide versierd en versterkt hebben, doch die ik hier allen niet noemen zal. Onder de voornaamste muntte uit: "De toren van David", welke ten oosten, hoog, vast en op een rots gebouwd was. Hoogl. 4:4, "De toren Hannaniëls" niet ver van de schaapspoort, waarvan Jeremia gewaagt hoofdstuk 31:38, "De wijdvermaarde Hoektoren", hebbende 150 ellen in haar hoogte. "De Bakomentoren", waarop men naar het zeggen van sommigen, des nachts vuur hield, opdat dit de reiziger tot baken kon verstreken.

"De toren van Siloam", waarvan gewaagd wordt Luk. 13:4. "De grote toren bij de muren des Tempels." "De Schaapectoren." "De toren Hinpicos", die wegens een kostelijke waterbak, benevens vele andere versierselen die op deszelfs vlakke gezien werden, niet minder vermaard was. "De toren Emath" ten oosten nevens de vispoort, en vele anderen die ik voorbij ga om eens te onderzoeken wat men hier door de torens van Sion verstaan zal.

Die Gods Heiligdom bij het licht van Zijn Woord doorwandelt, zal daar zien dat de hoge torens somtijds zinnebeelden zijn:

a. Van de groten en machtigen dezer wereld, die als torens in sterkten en heerlijkheid boven anderen uitblinken, gelijk Jes. 2:15. 30:25 en Ezech. 26:4 te zien is, waar de koningen der aarde en de geweldhebbers dezer eeuw, die zich tegen Gods Kerk verheffen zouden, onder de naam van torens voorkomen, doch die God ten dage Zijns toorns zou neder storten.

b. En wijl dit gevaarte eertijds tot verdediging strekte, zo wordt het ook wel genomen voor de Goddelijke bescherming tegen de aanval der vijanden. Zoals men daarvan leest in 2 Sam. 22:51 waar David van de Heere aldus lofzingt: *Hij is een toren der verlossing zijns Konings en hij doet goedertierenheid aan zijnen gezalfden, aan David en zijn zaad tot in eeuwigheid.* Vergeleken met. Ps. 18:51 en 61:4.

c. Ook vindt men dit woord wel gebruikt voor het heil eens zondaars in de Messias, naar de Spreuken van Salomo Kap. 18:10. *De Naam des Heeren is een sterken toren.*

de rechtvaardige zal daar henen lopen en in een hoog vertrek gesteld worden, Maar vraagt gij mij, hoe dit te verstaan?

Ik zeg, dat men Sion wel in tweeërlei opzicht kan aanmerken. Vooreerst in haar uitwendige, en ten anderen in haar inwendige of onzichtbare gestalte.

a. Zien wij nu op het eerste, ten opzichte van die grote voorrechten, die wij nog eens voor Gods Kerk hier op aarde verwachten, voor zover zij na het doorworstelen van oneindige verdrukkingen, ook een geruime tijd met een overgrote heerlijkheid zal prijken; waarop vs. 3 niet duister gezinspeeld wordt. Zien wij hierop zeg ik, dan verstaat men naar mijn inzien gevoegelijk door torens de koningen, machten en overheden dezer wereld, die het ware christendom toegedaan zijnde, zich door een reine geloofsbelijdenis en ongeschonden wandel als torens op de muren van Sion verheffen zouden. Dat nu dit voorrecht voor de kerk in zijn volle kracht nog te verwachten is, leren mij de Godspraken, die ons vermelden dat de koningen der aarde hun heerlijkheid nog eens in het koninkrijk van Christus zullen inbrengen en dus als torens blinken van haar muren, (Ziet Ps. 45:10, 72:10, 11, 68:30, 32, 33. Jes. 49:23, 60:3, 62:2 en 66:19 enz.)

b. Maar beschouwt iemand het Sion van Gods Kerk alleen in zijn geestelijke of inwendige gedaante, zoals het van binnen gesterkt en beveiligd wordt, dan kan men zich wel door de torens voorstellen, de veelvuldige bescherming en hartsterkende genade van de Drie-enige Verbondsgod, waardoor Hij Zijn Kerk tot een toevlucht en als een sterkte van vele torens tegen haar vijanden zijn zal. Ps. 61:4.

c. En voor zover de torens ook machtig tot sieraad ener stad verstrekken, kan men ook wel door dit zinnebeeld opgewekt worden, om eens te denken aan de ware gelovigen, die wegens hun beproefd geloof en glansrijke wandel, als torens in Gods heilige stad uitblinken. Zo worden ze beschreven, Hoogl. 4:4. daar de ware Salome Zijn Bruidkerk toeroept: *Uw hals is Davids toren, die gebouwd is tot ophanging van wapentuig, daar duizend rondassen aanhangen, allen zijnde schilden der helden.* Ziet ook Kap. 7:4 en 8:10. Doch het eerste schijnt hier voornamelijk het doelwit des Heiligen Geestes te zijn, om ons onder dit woord de koningen en mag ten dezer wereld te beschrijven, die zich nog eens tot heil, sieraad en bescherming van Gods kerk verheffen zouden. En ik meen, dat deze met recht zo genoemd worden.

A. En wegens hun hoog aanzienlijk gezag boven zovele andere.

B. En wegens de sterkte van hun mogendheid, waardoor zij de kerk een veilige toevlucht kunnen zijn, tegen de aanval hunner vijanden.

C. En wegens de glans van het Goddelijk wonderbeeld, waarmee zij nog eens zouden uitblinken, tot een sieraad van Sion verstrekken, en dus ontzaggeijk worden voor allen die hen aanschouwden.

2. Maar het was alleen de heerlijkheid van het geestelijk Sion niet, dat het met een menigte van zoveel torens luisterlijk prijken zou en daardoor boven andere steden uitblinken, neen, neen! Hier zouden ook vestingen en sterkte gevonden worden. Het grondwoord betekent een buitenmuur, gelijk 2 Sam. 20:15, 1 Kon. 21:23, Klaagl. 2:8; Neh. 3:8 en elders zien. Vestingen zijn ringmuren, die of rondom een stad, of voor een gedeelte van dezelve gelegd worden. Van zulke waren er drie om Jeruzalem.

1. De eerste liep aan de berg Sion, en was merendeels op hoge rotsen gebouwd; zodat zij niet ligt kon beroofd werden. Deze muur bevatte in zich de stad Davids ten oosten, en de berg Sion, welke ten oosten en wat hoger lag, en met enige torens en muren omvangen was.

2. De tweede begon van de poort Gennath, liep tot de burg Antonia, en omvatte zo de

berg Acra, of alleen de ouden stad.

3. De derde omringde niet alleen de berg Bezetha, maar ook de berg Acra; om nu niet te zeggen, hetgeen andere melden, dat keizer Adrianus in latere tijden ten westen en noorden nog een andere muur liet stichten, die zowel de berg Kalvaria, als de heuvel Cored omringde.

Dus heeft ook het geestelijk Jeruzalem haar muren en vestingen; waarop David zinspeelt, als hij de kerk toejuicht: Ps. 122:7. *Vrede zij in uw vestingen, welvaren in uw paleizen.* En wederom als hij zucht, dat de Heere wel mag doen bij Sion naar zijn welbehagen, en de muren van Jeruzalem opbouwen, Ps. 51:20. verg. Jes. 46:16; en 90:10. Maar welke zijn doch die vestingen van Sion, die hier vermeld worden? Men zou er in het gemeen door verstaan kunnen al datgene, hetwelk God tot heil en bescherming van Zijn Kerk zo uit als inwendig gesteld heeft, om Zijn volk te bewaren tegen het geweld van hun woedende vijanden. In die zin spreekt de profeet Zacharias Kap. 2:5; als hij God zelfs noemt een vurige muur rondom hen, en een heerlijkheid in het midden van hun. Maar wat zou ons verhinderen, om hier met vrijheid niet te denken aan die drie bijzondere vestingen, waarvan ik even gesproken heb? om dus de betekenis naar de volkomen kracht van het zinnebeeld te schikken, hetwelk mijns inziens ons opleidt niet slechts tot een vesting, of tot een ringmuur van Jeruzalem, maar tevens tot allen, die deze stad omringd en bevestig hebben. En dit is ook de aard van het woord, ofschoon het hier in het eenvoudig getal vertaald staat.

Dit veronderstellende, verstaan ik dan door deze vesting

a. Het waakzame oog van de Goddelijke voorzienigheid, gepaard met de rechterhand Zijner sterkte, waardoor Hij als een vurige muur rondom Zijn Kerk is, en de eerste aanvallen der vijanden afkeert, opdat deze haar niet schielijk overrompelen. Zie Zach. 2:5 ; en Jes. 56:5.

b. Dan begrijp ik onder deze vesting al diegene, die eigenlijk tot beveiliging van het geestelijk Sion gesteld zijn, om het te bewaren en te omringen. Dus komen hier in aanmerking alle geestelijke personen, zowel leeraars als andere geestelijke opzichters der gemeenten, wier werk het is om in algemene en bijzondere, grote en kleine kerkvergaderingen op alle tijden en plaatsen voor de welstand van Sion te zorgen de waarheid des Evangeliums manmoedig te handhaven, Gods volk aan alle zijden te omringen, en nauwkeurig zorg te dragen dat er geen inbreuk in leer en leven gezien werd¹. Op die wijze zijn alle synoden, klassen en bijzondere kerkenraden, als zovele vestingen of muren van Sion, die het omringen en bewaren. En zou daar ook niet opwijzen, als hij om de welstand van Gods kerk biddende, zich uitlaat in deze woorden: *Doet wel bij Sion naar Uw welbehagen, en bouwt de muren van Jeruzalem op*, Ps. 51:20. Dat is, heiligt uw volk, sterkt uw knechten, zegen hun dienstwerk, en laat al hunne pogingen, en vergaderingen, en beraadslagingen strekken tot opbouw van Vorst Messias Koningrijk. Zie ook Jes. 60:10, 11, 12.²

c. Maar behalve de krachtadige bescherming van de Goddelijke voorzienigheid en het nauwkeurig oog van de leeraren en opzieners der gemeenten, is er nog een vesting

---

¹ Deze betekenis komt ook wel overeen met de kracht van dit grondwoord, hetwelk niet alleen een ringmuur in het gemeen, maar ook allerlei sterkte en vastigheid betekent, die door sterke gevaarten, of door een menigte heirlegers, of door de wijsheid, dapperheid en voorzichtigheid van kloeke mannen ergens tegen verheven wordt. Vid. Leich. Crit. S. in h. V.

² En de vreemden zullen uw muren bouwen, en hun koningen zullen u dienen; want in Mijn verbolgenheid heb Ik u geslagen, maar in Mijn welbehagen heb Ik mij over u ontfermd. En uw poorten zullen steeds open staan, zij zullen des daags noch des nachts niet gesloten worden, opdat men tot u inbrengt heir der Heidenen, en haar koningen (tot u) geleid worden. Want het volk en het koningrijk, welke u niet zullen dienen, die zullen vergaan: en die volkeren zullen geheel verwoest worden.

om Sion, ik meen het heil van de Heere Jezus, dat God stelt tot muren en voorschansen, volgens het eigen zeggen van de Kerk Jes. 26:1 (Zie 2 Tim. 2:19. Jes. 54:10-17.) en buiten welken de gelovige in het geheel geen veiligheid of zekerheid binnen de overige ringmuren genieten kunnen. Dit is de binnenvesting, die als aan de voet of liever aan het hart van Sion ligt, om de stad tegen haar geestelijke vijanden onophoudelijk te bewaren. Een vesting die een onwrikbaar fundament heeft, die in haar breedte onafmetelijk en in haar hoogte onbereikbaar is strekkende van de aarde tot aan het bovenste der hemelen; een vesting die onoverwinnelijk, die een sterkte is in vastigheid, de muren van het uiterlijk Jeruzalem en tevens van alle vaste steden oneindig ver te boven gaat en van geen vijand, hoe sterk en listig hij ook zij, nooit kan³ beklommen worden. Immers het is de gerechtigheid van de Messias, waardoor de burgers van Sion tegen de zielkwetsende pijlen van Gods toorn, tegen de dondervloeken van de wet, het woedend geweld van de helse draak en de heftigste bestorming van het knagend geweten beveiligd worden. Het is het onwankelbaar geloof der heiligen, waardoor zij in de kracht Gods bewaard, het is de verzegeling des Heiligen Geestes waardoor zij verzegeld worden tot op de dag der verlossing; ja het zijn tevens alle zegeningen van het verbond der genade, die de ware Sionieten verstrekken tot een muur van een veilige verzekering, en als sterke vestingen zodanig omringen, dat zij al hun vijanden vrijmoedig durven uittarten en zeggen: *God is ons een toevlucht en sterkte. Hij is krachtig bevonden een hulp in benauwdheden; daarom zullen wij niet vrezen; al veranderde de aarde haar plaats, en al werden de bergen verzet in het hart der zee; laat haar wateren bruisen, laat ze beroerd worden; laat de bergen daveren door derzelver verheffing selah! De beken der rivier zullen verblijden de stad Gods het Heiligdom der woningen des Allerhoogsten, God is in het midden van haar, zij zal niet wankelen.* (Ps. 46:25 Ps. 3:7.) *De Heere is mijn licht en heil, voor wien zou ik vrezen? De Heere is mijn levenskracht, voor wien zou ik vervaard zijn? Ik zal niet vrezen voor tienduizenden des volks, die hen rondom tegen mij opzetten; ja of mij ook een leger belegerde, mijn hart zoude niet vrezen; ofschoon een oorlog tegen mij opstond, zo vertrouw ik hierop. ja het gaat zelfs zover, dat zij roemen durven met Paulus uit Rom. 8:33, 34. Wie zal een beschuldiging inbrengen tegen de uitverkorenen Gods? God is het die rechtvaardig maakt, wie is het die verdoemt? Christus is het die gestorven is, ja wat meer is, die ook is opgewekt; die ook ter rechterhand Gods is, die ook voor ons bidt.* Ik zal nog meer zeggen: de dood die anders een koning der verschrikking is, wordt op deze vesting van Sion niet eens gevreesd, met een gelijkmoedig hart roepen zij deze toe, gelijk de andere, zeggende: *Dood waar is uwen prikkel? Hel waar is uw overwinning? De prikkel nu des doods is de zonde, en de kracht der zonde is de Wet, maar Gode zij dank, die ons de overwinning geeft door onzen Heere Jezus Christus!* 1 Cor. 15:55, 56, 57. Ziet vrienden, zo sterk zijn de vestingen van Sion, dat zelfs de poorten der hel dezelve niet kunnen overweldigen, volgens het eigen zeggen van de mond der Waarheid Matth. 10: 18. O, wie zou dan deze vesting niet verheffen boven alle sterkten dezer wereld, en daarheen lopen om in een hoog vertrek gesteld te worden? Immers is er geen veiliger verschansing als deze, maar al wat daar buiten is, staat bloot voor tijdelijke en eeuwige gevaren. Gelukkig, gelukkig dan de stad, die zulk een heil heeft tot muren en voorschansen!

3. Doch dit is nog niet alles wat hier tot roem van Sion vermeld wordt; want behalve de pracht harer torens en de sterkte harer vesting, roemen ook de geestelijke zangers

---

³ 1 Thess. 1:10. Gal 3:13. Hebr. 2:14. Rom. 8:1. Matth. 7:24, 25. 1 Petrus 1:5. Ef. 4 30, welke plaatsen ons de vastigheid van Jezus heil vertonen.

in de luister van haar aanzienlijke paleizen, die ook zo wel als het andere waardig waren om van een ieder onderscheidenlijk beschouwd te worden. Daarom willen wij hier ook een ogenblik bij stilstaan, om eens te zien in welke betekenis dit woord zo voorkomt. Bij de heilige schrijvers wordt het verschillend opgenomen. Men vindt het gebruikt,

a. Voor verheven burchten of vorstenhuizen, die versterkt zijn met bijzondere vastigheden, gelijk 2 Kron. 27:5, Jes. 23:13, Klaagl. 2:5, 7 en elders te zien is. (Zie 2 Kron. 36:19. Jer. 6:5.)

b. Ook wordt het genomen voor de huizen der koningen in het bijzonder, waarvan wij 1 Kon. 16:18. Amos 1:4 en 6:8 de voorbeelden hebben. (Vergel. 2:15, 25.) Insgelijks

c. Voor de tempel van Jeruzalem; gelijk het zo geboekt wordt Jes. 32:?. (Zie ook Ps. 5:8., 11:4 en 18:1.) en onder een ander grondwoord Ps. 69: 26. Haar paleis zij verwoest, in haar tenten zij geen inwoner, zegt daar de Messias, als hij de verwoesting van Jeruzalem en de tempel voorspeld heeft. Het vereist dan ons nader onderzoek, wat men hier onder dit woord begrijpen zal.

Ik vind niets gevoegelijker, als dat men er onder verstaat alle bijzondere gemeenten, hier en daar in de wereld gelegen die echter onder de ware kerk, als onder één stad begrepen zijn en als zoveel burchten en koninklijke paleizen van het geestelijk Jeruzalem uitblinken. Mij dunkt dat hier ook de Geest op zinspeelt in de 45sten Psalm, als zij de Bruidkerk, de heerlijkheid van vorst Messias roemende, dus sprekende invoert: *Alle uw klederen zijn mirre, aloë en kassie, uit de elpenbenen paleizen, van waar zij u verblijden* vs. 9. Wat waren die paleizen anders, als de bijzondere gemeenten van de ware kerk, waar Koning Jezus blinkende verscheen en de geur van de klederen zijns heils zeer liefelijk onder verspreide? En zou David hier ook niet op doelen in die grote zegenwens over de kerk, als hij zegt: *Vrede zij in uw vestingen, welvaren in uw paleizen*. Ps. 122:7. Waarlijk mij dunkt, dat hij hier wel de kerk in het algemeen, maar ook elke gemeente in het bijzonder op het oog heeft, om haar de volheid van alle zegeningen in de Messias toe te bidden. En wilt gij eens de gepaste overeenkomsten van dit zinnebeeld? Ik zal ze u aantonen. Dus zeg ik dat de gemeenten der heiligen, paleizen Gods mogen genaamd worden.

A. En wegens de vastigheid van een ongeschonden geloofsleer, waarop zij vast staan tegen het aandruisen van heftige tegenstrevers. (Jes. 49:15, 16)

B. En wegens de hoge en onbewegelijke muren van de Goddelijke bescherming rondom haar. (Kap. 4:5.)

C. En wegens de onuitputtelijke schatten van zoveel koninklijke heilgoederen, die daarin gezien en genoten worden. (Jes. 65:5; Spreuk. 8:18, 19, 21, Rom. 14:17.)

D. En wegens de glans van een geheiligde wandel, waarmee haar inwoners versierd zijn. (1 Cor. 3:21, Ps. 45:14, 15, 93:5, Hoogl. 2:1-7.)

E. Maar niet te min wegens de luisterlijke inwoning van de Drie-enige Verbondgod, Die aan die plaatsen gezien wordt, daar Zijns Naams gedachtenis in zegening is. (Ps. 84:2, 87:2, 132:7, Matth. 18:2.)

Dus ziet gij dan mijn toehoorders, de heerlijkheid van Sion in de hoogte van haar torens, in de sterkte van haar vestingen, en de sieraad van haar paleizen zeer ver boven alle koninkrijken dezer wereld uitblinken!

Wie kan dit alles aanzien en niet in verwondering wegzinken? Wie moet de poorten dezer stad niet verheffen boven alle woningen Jacobs? En wie kan haar voorrechten verzwijgen, die zo groot zijn dat zich een ziel daar eeuwig verlustigen kan? Waarlijk dit is onmogelijk voor iemand, die er eenmaal de proef van gehad heeft!

4. En daarom is het ook dat zich de geestelijke Sionieten niet slechts binnen de

ringmuren dezer stad vergenoegen, maar ook anderen tot een aandachtige beschouwing van dezelve ernstig gaan uitlokken; want dus hoort men haar spraakweuding tot de volken richtend: *Ga rondom Sion en omringt haar; telt haar torens. Zet uw hart op haar vesting, beschouwt onderscheidenlijk haar paleizen.*

De grote bezigheid, die hier de zingende rijen, van een iegelijk omstander vereisen, wordt ons onder vele onderscheiden werkzaamheden voorgesteld, die zij a. in het gemeen en b, in het bijzonder hadden waar te nemen,

a. Zou al die heerlijkheid van de stad Gods gezien worden, zo moest men niet slechts van verre staan, en daarop starogen; neen maar ook

A. Rondom Sion gaan en haar omringen. Dit zegt niet, dat de uitgenodigde volken juist al die plaatsen, daar God, Zijn kerk in deze wereld vergaderd had, met lichamelijke ogen zouden zien, en met uiterlijke voeten doorwandelen: neen! maar dat elk

1. Nauwkeurig naar derzelve toestand vernemen moest, om eens te zien, wat heil en verlossing de Heere aan haar gedaan had, in het kiezen, roepen, en verzamelen van zulk een arm volkje tot de gemeenschap van een eeuwig koninkrijk, in het wederbaren, in het heiligen van hun harten, om ze te bereiden tot levendige stenen van dat geestelijk Sion, dat Hemelse Jeruzalem, daar de Heere der heirscharen Zijn troon heeft, Die hun daar zijn billijke rijkswetten voorschrijft, Die hen door Zijn Geest bestuurt, en gunstig bevoorrecht met zulke genadegoederen, die niet alleen het goud, zilver, en alle kleinodiën te boven gaan, maar die ook de eeuwige schatkamers van hun zielen vervullen; goederen, die noch door de roest noch door de mot verteren, die geen dieven doorgraven, geen vijanden overweldigen kunnen, maar die bestendig zijn en haar bezitters eeuwig bijblijven. Dus zegt deze spreekwijze zoveel als, aandachtig te letten op de daden des Heeren en de werken Zijner handen, de eigen wijsheid en voorzichtigheid der rechtvaardigen.

2. Ook onderstelt dit rondgaan een uitgestrekte begeerte en lust, die elk tot het bezichtigen van zulk een wonderstuk vertonen moest (gelijk men ziet Ps. 26:6.), als hetwelk met geen lautheid en flautheid, maar met ijver des geestes moet geschieden, gelijk iemand die zich in het beschouwen van nooit geziene praalgebouwen met zijn gezicht, bijna niet verzadigen kan, zolang daarop staart tot zijn ogen als het ware verblinden. Zo was ook Sion waardig, om aldus met geestelijke ogen van alle volken der aarde bezien te worden.

3. En het schijnt mij niet duister toe, dat de Geest ons onder dit woord wil te kennen geven, dat een iegelijk die tot Sion kwam, deze stad met de grootheid harer heerlijkheid, niet slechts stuksgewijze moest beschouwen, dat is niet hier of daar een weinig opmerkende en daarmede heengaan; neen, maar dat hij aan alle kanten een geopend oog moest hebben; om ze nauwkeurig te zien in al haar geestelijke sieraden, hemelse voorrechten, zielverrukkende vermakelijkheden, onbereikbare hoogten, onverbreekbare sterkten en onwaardeerbare rijkdommen, waarmee zij zo luisterrijk prijkte boven alle koninkrijken dezer wereld. Zie zo moest elk om Sion gaan en niets moest er achter blijven, dat hij ongemerkt voorbij stapte; opdat hij stof mocht hebben, om alle wonderen van Gods mogendheid te verkondigen en te spreken van het werk zijner handen.

B. Doch dit wordt ons wat nader aangedrongen door een tweede spreekwijze, die de juichende inwoners aanheffen voor hun omstanders, als zij er bijvoegen: *Omringt haar.* Want dit zegt, met een talrijke menigte ergens naar toe te gaan, iemand of iets bij wijze van een kroon te omsingelen, Ps. 17:9 en er sterk op aan te dringen, om het

met een nauwkeurige gezetheid te beschouwen, wat en hoe het is; ja niet van daar te wijken, voor en aler men het terdege gezien heeft. En ik meen dat David hierop doelt, als hij zichzelf of onder zijn voorbeeld de worstelende kerk dus sprekende invoert: *De rechtvaardigen zullen mij omringen, wanneer gij wel bij mij zult gedaan hebben*, Ps. 142:8 dat is: zij zullen als met hopen aandringen en mij van alle kanten omsingelen, om met een brandende begeerte te vernemen, wat heil toch de Heere aan mijn ziel gedaan heeft; ja, zij zullen mij niet loslaten, voor ik hun de daden des Heeren verteld heb. Dus wordt ons door deze spreekwijze niet onduidelijk voorgesteld.

a. Beide de ijver en de toevloed van een grote menigte der volken, die genodigd waren om maar bij hopen tot Sion te komen, zelfs van alle gedeelten der wereld, om het als een sierlijke kroon te omringen, al was het ook op paarden, wagens, rosbaren, muilen en op snelle lopers; want zo luidt de Godspraak van het laatste der dagen. Jes. kap. 66:20. En dit komt ook overeen met hetgeen waar Zacharias in dit opzicht van spreekt kap. 1:21-23 als hij getuigt dat het nog geschieden zal, dat de volken en inwoners van de een stad zullen gaan tot de inwoners van de andere, zeggende: laat ons vlijtig heengaan om te smeken het aangezicht des Heeren en om de Heere der Heirscharen te zoeken; ik zal ook henegaan. Zo zullen vele volken en machtige heidenen komen, om de Heere der heirscharen te Jeruzalem te zoeken en om het aangezicht des Heeren te smeken. Ziet vrienden, zo zou Sion van menigte der volken omringd worden.

b. Maar mij dunkt, dat ons de geestelijke zangers door deze spreekwijze tevens willen afbeelden de vaste gezetheid, die de toevloeiende scharen moesten hebben in het bezichtigen van de heilige Stad, om hun oog noch hart daarvan af te wenden, voor het van deszelfs heerlijkheid ten volle verzadigd was.

C. En om aan te tonen, dat alles prijzenswaardig en ziel bekorend was wat ook in Sion gezien werd, vervolgen zij nu om deszelfs bijzonderheden wat nader te verheffen en elk daartoe uit te nodigen om ze van stuk tot stuk te beschouwen. Het was dan niet genoeg, Sion in het algemeen te zien en met ijver te omringen; neen, men moest ook haar torens tellen, zijn hart zetten op haar vesting en tevens haar paleizen onderscheidenlijk beschouwen.

c. Het eerste wat men hier zou gadeslaan waren de torens. *Telt haar torens*, vervolgen hier de uitroepers van Sions heerlijkheid. Dit woord zegt eigenlijk iets naar order en als bij de stukken op te nemen, de som uit te trekken en het zo aandachtig te beschouwen, dat men alle andere voorwerpen uitsluit of voor een tijd varen laat (zie Job. 31:4 en Ps. 56:8.) En dus zal het ons leren.

a. Dat elk omstander van Sion hierdoor wordt aangeprikkeld; om met een aandachtig en ingekeerd hart, als bij wijze van een stille telling, eens nauwkeurig te zien wat koning rijken, vorstendommen en machten de Heere aan Sion gegeven had, die de sterkten van het geestelijk Babel verlaten hebbende, Gods stad heerlijk en veilig maakten tegen alle geweldhebbers, van buiten, opdat zij daar in des Heeren mogendheid mochten zien, Die het hart der koningen in zijn hand heeft, en hetzelfde neigt als waterbeken, Die zich de schilden der aarde tot een eigendom maakt, en de vorsten voor Zijn aangezicht doet neerknielen.

b. Maar men kan deze spreekwijzen ook in deze woorden begrijpen: dat de geest daardoor, de onbegrijpelijke menigte van de koningen der aarde, die Gods kerk zouden toegedaan worden, heeft willen uitdrukken; als wilde Hij te kennen geven, dat al die hoge torens en sterkten, waarmee Sion in die dagen verheerlijkt zal worden, toch ontelbaar zouden zijn, en zich uitstrekten tot aan de einden der aarde. Waarop in volle kracht bedoeld wordt, Jes. 60:3-7; daar God tot haar zegt: *De heidenen* (dat is een menigte van heidense volkeren) *zullen tot uw licht gaan, en de koningen tot de*

glans die u is opgegaan. Heft uw ogen rondom op, en ziet, allen die zijn vergaderd, zij komen tot u, uw zonen zullen van verre komen; en uw dochters zullen aan uw zijde gevoederd worden. Dan zult gij het zien en het samenvloeien en uw hart zal vervaard zijn, en verwijderd worden, want de menigte der zee zal tot u gekeerd worden, het heir der heidenen zal tot u komen. Een hoop kemelen zal u bedekken de snelle kemelen van Midian en efa, zij allen zullen uit Scheba komen; goud en wierook zullen zij aanbrenge, en zij zullen den overvloedige lof des Heeren boodschappen. Al de schapen vair Kedar zullen tot u verzameld worden, de rammen van Nebajoth zullen u dienen; zij zullen met welgevallen komen op Mijn altaar, en Ik zal het huis Mijner heerlijkheid, heerlijk maken. Waardoor het dan voor de gehele wereld ondoenlijk zou wezen, om zich tegen zulk een menigte te verheffen.

D. Of men kan dit ook bij wijze van uittarting verstaan, om dus de vijanden des te eerder te beschamen; gelijk het in die opzicht geschiedt van de kerk Jes. 8:9. *Vergezelt u gij volkeren, doch wordt verbroken, en neemt ter oren gij allen die in de verre landen zijt, omgord u, doch wordt verbroken. Beraadslaagt enen raad, doch hij zal vernietigd warden, spreekt een woord doch het zal niet bestaan, want God is met ons!* Maar nog houdt de roem van Sion niet op, de heilige tempelzangers gaan nog verder voort met deszelfs verheffing. Zo-even roemen zij op hun torens, en nu weer:

E. In hunne vesting, en met grote nadruk, want dat zij dusver onder het oog van kennis en beproeving gebracht hadden, daar durven zij, ook het hart der omstanders toe uitlokken. Daarom vervolgen zij: *Zet uw hart op haar vesting.* Dit zegt dat zij niet slechts een uiterlijke schors van deze zaken zo in de loop beschouwen moesten, en even met een oogopslag zien, hoe God Zijn kerk als door een driedubbele schutmuur, en van zijn voorzienigheid, van zoveel geestelijke vergaderingen, en tevens van het heil van Jezus, bewerkte; maar ook met een ingekeerd hart daar zo op starogen, dat het hen gaande maakte, om alle sterkten des vleesches te verlaten, en binnen die muren een veilige schuilplaats te zoeken; om aan de zelfde voorrechten met de burgers van Sion deel te nemen en tegen alle geestelijke en lichamelijke vijanden verdedigd en beschermd te worden. Het is hier dan: *Ziet en komt tot ons, verlaat de slechtigheden, verbreek, verbrijzel de steunsels van een valschei leer, van een ingebeelde gerechtigheid, en van alle eigen roem en voordeel, die toch eenmaal moeten vernietigd worden; en zet het vertrouwen uwer ziel op de waarachtigen en Drie-enige Verbondsgod, Die heil stelt tot muren en voorschansen.*

En nog houden de sprekers niet op, maar gaan al voort in de verheffing van de heilige stad; want zoveel bijzonderheden zoveel redenen om te roemen, en andere derwaarts uit te lokken. Hadden zij ons dan zo-even naar buiten geleid, om Sions torens en vestingen te bezichtigen, nu roepen zij ons van binnen toe, om

F. Ook eens afzonderlijk haar paleizen te beschouwen. Het grondwoord komt maar eens in de heilige bladeren te voorschijn, en wordt van de vertalers verschillend genomen.

a. In de Chaldeeuwse taal betekent het verdelen, en in die zin geven het ook de overzetters, gelijk ook de gemene vertaler. Lezen wij het zo, dan zou er vereist worden om een nieuwe toestand of verdeling van plaats tot het opbouwen van aanzienlijke gemeenten, die tot heilige vergaderingplaatsen moesten dienen voor God en zijn volk; hoewel een ander die ook wel dezelfde vertaling houdt, het in die woorden opvat, alsof de paleizen nu al reeds voltrokken waren, maar dat de menigte der volken, die tot Sion worden uitgenodigd, door derzelve dubbelde rijen zouden doorgaan, en zij dus met hun ogen verdelen, dat zij deze aan hun rechter en die aan de

linkerhand zouden zien prijken als eertijds de tenten Israëls, waarin de heerlijkheid Gods was. Dit komt wat genoegelijker met de samenhang als het andere, doch;

b. Sommige, omdat zij het woord een heuvel, van dit grondwoord zien afstammen, vertalen het hier (Zie Num. 11:21, 23:14, Jes. 12:3. enz. en Geier in h. 1.) door verhogen, opbeuren, opheffen; en willen dus dat alle bouwheren en opzieners van Sion hier bevel krijgen om hoge paleizen op te trekken tegen de aankomst van de koningen en machten der aarde, die met hun heerlijkheid tot het koninkrijk van Jezus zouden overgaan. Maar die met mij veronderstelt, dat deze paleizen reeds gebouwd, en door de glans van de Goddelijke inwoning zodanig verheven waren, dat de inwoners van Sion dit als een grond stelden, om tot derzelve beschouwing alle volken tot hen uit te lokken; kan deze vertaling niet zonder grote gedrongenheid aannemen.

c. Ik houd het dan nog liefst met onze Nederduitse vertalers, die het naar mijn inzien zeer wel overzetten, door een aandachtig beschouwen; want zo is het een en andere hier in opgesloten, terwijl zulk een nauwkeurig beschouwen beide een verhoging en verdeling zijner ogen in zich sluit; en zo plooit het best in de order van de voorgaande spreekwijzen, daar het anders al te gedrongen mede verbonden werd.

Dus verbeeld ik mij, dat hier de zingende rijen over uit zijn.

a. Om een ieders oog en hart naar boven te halen, om hen de verscheidene gemeenten der christenen, die als paleizen Gods uitblonken, ook onderscheiden, en dat niet slechts in sommige, maar in al haar eigenschappen te doen bezichtigen; terwijl zij dan ondervinden zouden dat niet alleen op hun gevels stond geschreven: de Heere der heirscharen woont aan deze plaats, maar ook; in al haar binnenkamers, dat de heerlijkheid des Heeren en Zijn sterkte als een koninklijk sieraad zou gezien worden. En dus zou het voor de gehele wereld blijken, dat deze geestelijke praalgebouwen met hun mooi bestek van alle profetische gezichten, en voorzeggingen het besten overeenkwamen.

b. Maar door dit aandachtig beschouwen schijnt ons de Geest ook aan te wijzen, hoe dat een iegelijk die tot Sion kwam, zekerlijk bevinden zou dat al die uitmuntende heerlijkheden en voorrechten, die in deze paleizen gezien werden, de roem van alle andere daar nog de satan en de wereld hun troon hadden, zeer ver te boven gingen; en haar glans verdonkerden. Immers was hier alles, dat het oog en hart van aandachtige beschouwers ten vollen kon verzadigen.

A. Want het fundament, waarop zij gebouwd waren, was geen stro noch stoppelen, maar het woord der profeten en apostelen, zijnde die onwankelbare grondslag onzer hoop, die nimmermeer kan wankelen.

B. De samenvoeging dezer gebouwen was de reine liefde des naasten, voortvloeiende uit het geloof in de Messias, en uitmakende dien sierlijken en onverbreekelijke band der volmaaktheid.

C. Haar sieraad was de zuiverheid van een onvervalste genadeleer, bijzonder van de leer der rechtvaardigmaking van een zondaar, die men niet met het vuile kaf en brosse stoppelen van een eigen gerechtigheid vermengd vond.

D. Haar luister was het vertoog van een heiligen wandel, in navolging van de Heere Jezus.

E. Haar pracht en rijkdom (is) geen uiterlijk goud of zilver van deze wereld, dat een vergankelijk stof is; maar de volheid van Jezus heilgoederen ik meen Zijn gerechtigheid, vrede en blijdschap door de Heiligen Geest. En om met alles maar kortelijk te besluiten.

Het toppunt van haar heerlijkheid was de luisterlijke inwoning van de Drie-enige Verbondsgod. Hier zag men de Vader met Zijn tedere liefde tot hen nederdalen, de

Zoon zijn genadezetel in hun harten oprichten, en de Heilige Geest in hun binnenkamers omwandelen, om hun met de glans van Gods wonderbeeld te versieren, hun van alle onreinheid en wanstaltigheden te ontheffen, om hen te begeuren met het liefelijk reukwerk van Jezus offerande, en te vervullen met alle schatten van de hemelse verborgenheden. Waardig, waardig waren dan zulke pa leizen, toehoorders! om aandachtig van elk bezien te worden, opdat zo de luister van de tempelen der afgodendienaars, beide de heidenen en antichristenen, insgelijks de verwachting van een vleselijke godsdienst onder de Joden, geheel verdwijnen mocht, en zo de christen kerk tot een lof op aarde gesteld werd.

F, Maar nu behaagt het mij, om deze spreekwijzen in elkander te sluiten, en ulieden te vertonen, tot welk einde, en van welke uitwerking zulk een aandachtige beschouwing dier heilige stad in verscheidene opzichten verstrekken kon.

a. Vooreerst diende dit tot roem van Gods heerlijkheid, terwijl hier in al zijn deugden en prijzenswaardige volmaaktheden luisterlijk voor het oog van de ganse wereld geopenbaard werden.

1. Zijn wijsheid, in Sion zo te schikken en te formeren tot een wonderstuk voor alle inwoners der aarde.

2. Zijn sterkte, om het zo te omringen en te vestigen tegen de aanval der lichamelijke en geestelijke vijanden, dat het onoverwinnelijk was, zelfs voor de poorten der hel.

3. Zijn genade, om het te versieren met allerlei heerlijkheid, en te vervullen met een onvergankelijke voorraad, waardoor vele volken ja zelfs de koningen der aarde gelokt worden, om derwaarts te naderen, en daar in een hoog vertrek gesteld te worden.

4. Zijn getrouwheid, om het te onderhouden en te bevestigen, dat het in eeuwigheid niet wankelt.

5. En eindelijk Zijn waarheid, in het vervullen van al die beloften, die al lang deze heerlijkheid van Sion voorspeld hadden. Zie Ps. 76:2; 3, 132:13, 14, 50:2, 87:3, 102:14; 17, Jes. 60:66, Jer. 30:31 enz.

b. Maar gelijk dit tot, roem van Gods heerlijkheid sterkte, zo moest daardoor een hoogachting in de liefhebbers van Sion verwekt worden, waardoor zij eensdeels gedrongen werden, om zich rustig binnen de vestingen dezer stad te vergenoegen, en anderszins aangezet, om in alle Gode betamelijke lofzangen uit te roepen, zeggende met de kerk: *Hoe liefelijk zijn uw woningen, o Heere der herscharen, mijn ziel is begerig en bezwijkt van Verlangen!* enz. Ps. 84:2, 3; en elders Ps. 8:2; 3. *O Heere, onze Heere! hoe heerlijk is uw naam, op de ganse aarde! die Gij uw majesteit gesteld hebt boven de hemelen. Uit de mond der kinderkens en der zuigelingen, hebt gij sterkte gebouwd om de wil uwer vijanden., om de vijand en wraakzuchtigen te doen ophouden.* Of uit de 68sten Psalm: *Om uws tempels wil te Jeruzalem, zullen U de koningen geschenken toebrengen. Prinselijke gezanten zullen uit Egypte komen; Morenland zal zich haasten zijn handen tot God uit te Strecken. Gij koningen der aarde zingt Gode; Psalmzingt de Heere, Sela! Dien die daar rijdt in de hemel der hemelen die van ouds is, ziet Hij geeft zijn stem, een stem der sterkte. Geeft Gode sterkte, zijn Hoogheid is over Israël, en zijn sterkte in de bovenste Wolken. O God, gij zijt vreselijk uit uw heiligdommen: de God Israëls, Die geeft hot volk sterkte en krachten. God zij geloofd.*

c. Ook strekte deze roem van Sion ten blijke van een christelijke vrijmoedigheid; en dus tot hoon van alle kwaadwillige vijanden, die tot dusver geroepen hadden: ontbloot hen ontbloot hen tot haar fundamenten toe! Deze hoe zeer zij ook Sions voortgang zochten te stremmen, konden zij nu zonder enige schroom uittarten, en vrijmoedig tegenvoeren Jes. 9 : 9. *Vergezelt u te samen gij volkeren, doch wordt verbroken, en*

neemt ter oren gij allen die in verre landen zijt, omgordt u, doch wordt verbroken.
enz.

d. Eindelijk dient deze verheffing ook om zoowel Joden als heidenen, die nog buiten Sion waren gaande te maken, om hun gewaande sterktens en voorschansen te verlaten, en al hun heil in het Sion des Nieuwen Testaments te zoeken, daar alleen de Verlosser Zijns volks te zoeken en te vinden was. En dat dit het oogmerk tevens was, blijkt krachtig uit de eigene woorden van de geest, die ons tonen dat dit alles geschieden moest

2.

Opdat wij het de navolgende geslachten zouden verhalen. Hier. letten wij 'eens, toehoorders,

a. Op deze *geslachten*,

b. Zien wij waarom zij *navolgend* genoemd worden, en,

c. Beschouwen wij de plicht der nieuwe geroepene tot Sion, omtrent deze geslachten, daar alleen de Verlosser des volks te zoeken, en te vinden was.

a. Die de spreekwijze van Gods Woord kent, weet haast dat alle volken der aarde meermalen onder het woord geslacht begrepen worden, gelijk te zien is Ps. 145:4. Geslacht aan geslacht zal uw werken roemen. Wederom: En uw heerschappij is in allen geslacht en geslacht. Dus kan men hierdoor zeer gevoegelijk de navolgende geslachten beide de Joden en de heidenen verstaan, die nog in het laatst der dagen tot het nieuw Jeruzalem zouden overgaan, om daar de Heere der heirscharen te dienen in Zijn heiligdom. (Volgens de inhoud van verscheidene Godsspraken. Zie Ps. 22:28-32, Ps. 72:5; en 145:4, Hes. 60, en 66, Jer. 31:1; Zach. 8 en 14. enz.

b. En deze worden de *navolgende geslachten* genoemd. Niet alleen omdat zij in latere tijden onder het aangename zonnelicht des Heilige Evangeliums zouden opdagen; neen, maar ook omdat zij Abrahams nazaten waren naar de Geest, die uit een onvergankelijk zaad zouden geboren worden, wanneer God Zijn kerk vruchtbaar gemaakt had, en men van Sion zeggen zou, die en die is daar geboren, Ps. 87: 5.

Maar nu is het zeker, en dit weet elk, dat deze geslachten der Joden en der heidenen, die nog geheel verduisterd waren in het verstand, en geen koning, nog wetten, heerlijkheid, sterkte, noch voorrechten van Sion kenden, geheel geen trek noch lust konden hebben, om hun sterktens en zo gewaande hartvestingen te verlaten, en zich als burgers van het nieuwe Jeruzalem over te geven, de koning Israëls hulde en eer te bieden, Zijn rijkswetten gewillig aan te nemen, om ook binnen Zijn muren en voorschansen beveiligd te worden, zoolang zij daardoor van anderen niet onderwezen waren. Nodig was het derhalve, dat al diegene, die nu reeds de heerlijkheid van Sion gezien, die binnen haar vesting een woning gemaakt en dezelve onwaardeerlijke voorrechten genoten hadden, daarvan aan anderen kennis gaven, om die ook derwaarts uit te lokken. En dit is het, dat Gods Geest dikwijls, gelijk ook hier eist.

c. Om Zijn wonderen aan hen te verhalen. Niets is algemener onder Gods volk, dat begunstigd is met zijn zegeningen en weldaden, als zichzelf te vernederen, Hem de eer van alles te geven, en anderen van zijn goedheid te overtuigen; om hen ook tot de Heere gaande te maken. Welk laatste een bijzonder kenmerk van de ware dankbaarheid, en een waarachtig blijk is van de zuivere liefde des naasten, die voortspuit uit de liefde Gods. Waarom ook de kerk in het gemeen, en alle gelovige vaders in het bijzonder, zodra hen de Heere de grootheid Zijner wonderen deed aanschouwen, hen onvermoeid in die hoofdplicht geoeffend hebben. Zo heffen de geestelijke zangers op: *Wij loven U, o Heere, wij loven U, men vertelt uw wonderen,*

die wij gehoord en gezien hebben, en weten ze, dat onze vaders ons verteld hebben; Wij zullen u loven in eeuwigheid, wij zullen uw lof vertellen, komt hoort toe gij allen die God vreest, en ik zal vertellen wat hij aan mijn ziel gedaan heeft, (Ps. 75:1, 78:3, 79:13, 66:16, 118:17.) Ja ik zal niet sterven, maar leven, en ik zal de werken des Heeren vertellen. En dit is het gehele oogmerk, dat God heeft in Zijn wonderen, die Hij aan Sion doet, opdat haar inwoners zouden opstaan, om niet alleen aan hun kinderen maar ook om onder de heidenen Zijn eer, en onder de volken Zijn lof te verkondigen. Ps. 78:6, 96:3. Hierom zegt David met nadruk: Laat zij voor de Heere zijn goedertierenheid loven, en zijn wonderwerken voor de kinderen der mensen, en dat zij lof offeren, en met gejuich zijn werken vertellen, Ps. 107:21, 22.

Ziet vrienden, dit zal altijd plaats hebben, maar inzonderheid in het laatste der dagen, wanneer God Zijn kerk na de aller droevigste omworstelingen met hun vijanden wonderlijk verlossen, en met Zijn zegeningen overstroomd zal, wanneer Hij zal opstaan en zich ontfermt over Sion, als de bestemde tijd gekomen is; als Zijn knechten een welgevallen hadden aan hun stenen, en een medelijden met haar gruis als de Heere Sion zal opgebouwd hebben, en in zijn heerlijkheid verschenen zijn, zich gewend zal hebben tot het gebed dergenen, die geheel ontbloot is, en hetzelfde niet versmaden zal. Dan zullen ook al zijn wonderen beschreven worden voor het navolgende geslacht, en het volk, dat geboren zal worden, zal de Heere loven; omdat Hij uit de hoogte Zijns heiligdoms zal nederwaards gezien, en uit de Hemel de aarde beschouwd hebben; om het zuchten der gevangenen te horen, en los te maken de kinderen des doods; opdat men de naam des Heeren vertelt te Sion, en Zijn lof te Jeruzalem. Wanneer de volken tezamen zullen vergaderd worden, ook de koninkrijken om de Heere te dienen, (Ps. 102)

Maar vraagt gij mij toehoorders, hoe en op welke wijze Gods heerlijkheid over Sion aan de navolgende geslachten zou verteld werden

Ik zeg, dat dit geschieden zal, en door de leeraars, in het verkondigen des Evangeliums, en door alle geestelijke Sionieten, die deze uitmuntende voorrechten naar waarde zullen verheffen.

a. Vooreerst voor de Joden, om die tot jaloesheid te verwekken, opdat zij toch de valse steunsels van hun eigen gerechtigheid mochten verlaten, van de inbeelding van een aards Sion, en de opbouw van een wereldlijk heiligdom afzien, om in het geestelijk Sion hun woning te zoeken, en daar het heil van de Messias tot muren en voorschans te stellen.

b. En dan voor de geslachten der heidenen, om die ook aan te moedigen, dat zij hun afgoden de schop geven, en hun verfoeilijke leugenleer verlaten, en hun gewaande torens en sterkens omver werpen, en tot het Sion des Heeren onzen God hun toevlucht nemen, om daar in een hoog vertrek gesteld te worden.

A. Ziet daar, aandachtige, een kort verhaal van Sions heerlijkheid en sterkte, tot welke aandachtige beschouwing, alle volken der aarde worden uitgenodigd, om daar de wonderdaden des Allerhoogsten nauwkeurig onder het oog te nemen, en ze tot roem van de oppersten Bouwmeester en Kunstenaar aan hun navolgende geslachten te vertellen.

B. Ik wenste wel, dat ik ulieden al die heerlijkheid, die hier van Gods kerk voorzegd wordt, in de dadelijke vervulling zo luisterlijk kon voordragen, als wij hier tot een aandachtige beschouwing derzelve worden uitgenodigd. Maar nog deze tijden, noch de vorige geven ons een voldoening van zulk een volmaakte schets, als hier van Gods Geest is opgeworpen.

1. Het is waar dat in de tijden van Constantijn de Grote, en wat na dezelve, zag men wel veel heerlijkheid in Sion, zijn torens, vestingen en paleizen waren toen wat meer in getal, en ook wat voortreffelijker. De uiterlijke voorrechten van de Kerk wat groter, en alles wat glansrijker als men het voor en na die dagen gezien heeft.

2. In de zestiende eeuw, met het doorbreken der Reformatie in Duitsland, vond men er ook wel beginsels van; en deze dagen, onderwijzen ons nog dat Sion zijn torens, vestingen en paleizen heeft. Maar alles voldoet nog niet aan dat bestek, dat ons hier van de stad Gods gegeven wordt. ***Waarom wij dan nog die tijden verwachten, dat de Heere blinkende tot Sion zal komen, en dat Hij Jeruzalem zal stellen tot een lof op aarde.***

3. En ach, dat wij daar meer voorbereidselen van zagen, dan zouden wij ook meer grond hebben, om met de geestelijke zangers in te stemmen in het midden van Gods heiligdom.

C. Maar helaas, daar ziet het met Sion nog niet naar uit, hetzij wij hetzelfde van buiten of van binnen beschouwen.

A. Zien wij het van buiten, wat wordt deze heilige stad niet alle dagen bestreden, en door de geweldige hoornen van het antichristelijke dier vreselijk gestoten! Wat ontallijke menigten van woedende vijanden logeren zich niet rondom haar vesting, die hun tanden reeds gewet hebben, om Gods volk te verslinden, alsof zij brood aten, en een onderling verdrag hebben, om bij de eerste gelegenheid haar woningen te verwoesten, en haar fondamenten om te keren.

a. De breuk, die zij voor een tal van jaren aan Gods heilige stad, in Frankrijk, Duitsland, Hongarije en elders hebben toegebracht, zal ik nu niet melden. Het bloed dier martelaren, waarmee de straten en wegen geverfd; en zoveel onverzadigde bloedhonden gedrengt zijn; het geschreeuw van zoveel onnozele lijdens, dat tot God in de hemel opging; en de onmenselijke wreedaardigheden aan het onschuldige christenvolk zo doldriftig gepleegd, gaven ons te kennen, en leren ons nog heden, met wat vijanden Gods stad te worstelen heeft. En wie ziet nog niet de diepe lidtekenen van deze wonden, en de veile puinhopen, van hun verwoestingen, die zij op aarde aangericht hebben?

b. Ik kan het tegenwoordige gevaar van Sion in Duitsland en Polen niet voorbijgaan, de striemen van onze medebroeders in de Palts en elders zijn te diep, dan dat men ze zou kunnen verbergen; hun tranen te veel, dan dat zij in die engten kunnen gesloten blijven, en niet als overvloeiende beken tot medelijdende harten aflopen; en hun geroep is sterker, dan dat het niet tot deze plaatsen van Nederland krachtig zouden doorklinken! En wie weet, wat jammerlijke onheilen nog uit deze breuk geboren worden? Ligt is het wel een middel, waardoor de koningen der aarde vergaderen tegen de stad Gods, en om deszelfs inwoners hun glinsterend slagzwaard ten doel te stellen; doch op de berg des Heeren zal het voorzien worden.

Maar wie ziet ondertussen de treurige toestand van Sion niet? Wie merkt de gevaren niet, die haar boven het hoofd hangen? En moet niet klagen met de inwoners, die reeds de vijandelijke pijlen worden toegeschoten? Elk zegt dan: O treurige Sions kinderen, verdrukte, ongetrooste, en door onweder voortgedrevene! ik beklaag uw deerlijke toestand, uw breuk gaat mij aan het hart, mijn tranen werp ik met u in die flessen, daar de uwe in bewaard werden, het zwaard treft mijn hart, dat tegen ulieden opgeheven wordt, mijn zuchtingen worden met de uwe vermengd, en vallen in de zelfde schoot, daar de uwe in uitgeboezemd worden, mijn geroep is met u tot God, in de dag der benauwdheid, opdat Hij u helpt. De Heere wil uw verwoeste stenen toch

sierlijk leggen, en u op saffieren grondvesten, uw venster van kristal maken, uw poorten van robijnstenen, en al uw landpalen van kostelijke gesteenten! Des Heeren spruit zij u tot sieraad, en de vrucht der aarde tot voortreffelijkheid, terwijl gij zo zwart door de verhitte zon beschenen wordt. Hij doet wel aan Sion naar Zijn welbehagen, en bouwt de muren van Jeruzalem op!

Maar was dit het alleen, mijn vrienden, daar het aan haperde, en werd er geen ander verval aan Sion gezien, onze klachten konden enigszins getemperd worden, en wij zouden ons troosten met die heerlijke beloften, die ons verzekeren, dat God de koningen nog eens verslaan zal ten dage Zijns toorns, en de harige schedel des genen, die in zijn schulden wandelt, opdat de ziel Zijner tortelduif niet overgegeven werd aan het wildgedierte des velds, nog de hoop der ellendigen vergeten, (Ps. 110:5; 6, Ps. 68:22; Ps. 74:19.)

c. Maar nu wordt ik gedrongen, om nog in grotere klachten uit te barsten, terwijl Sion niet alleen aan het geweld van openbare, neen maar ook de pijlen van verborgene vijanden ten doel staat, die breuk aan breuk aan de heilige stad toebrengen! Want daar is een ongelofelijk aantal van dwalende sekten, die juist wel geen geweld tegen Gods kerk plegen, maar die echter met vergiftige wapenen van schadelijke en ziels verdervende gevoelens de muren van de waarheid doldriftig bestormen, dan openbare vijanden. Ik wijs hier nu voornamelijk op dat schadelijk nagebroedsel van Socijn, Arminius en van de zogenoemde Piëtisten, of geestdrijvers zeg ik liever; die zich tegenwoordig machtig sterken met de versierde bloemen van de verwaande Antoinette Bourignon, daar toch de rechte geur van de zuivere leer der rechtvaardigmaking aan ontbreekt, en niet als een gruwelijke stank van eigen gerechtigheid uit opwasemt. O wat schadelijk volk is dit voor Sion, terwijl zij tegen het fundament der waarheid aandruisende, als leugenaars van het besluit der verkiezing en verwerping, hun eigen wil op de troon zetten, een onmiddellbare inblazing van de Heilige Geest drijven, en roemen in een algemene genade, die zij door een recht gebruik van hun eigene vermogens kunnen verwerven! Ja, wie zal de ganse tijd van hun dwalingen in alles nagaan, die toch uit een hoop van allerlei hersenschimmen vergaderd, en onder het geleide van enen bedde gelijken leugengeest tot een hoofdsom gebracht zijn? De Heere bewaart Zijn kerk voor een vermeerdering van dat geslacht, en maakt alle wachters ziende, om hun gevaarlijke wegen te ontdekken, opdat zij niet heimelijk insluipende, hen onder de ware Sionieten vermengen, en de eenvoudige gevangen nemen, gelijk dit hun slinkse toelag is.

Maar nu laat ik deze gaan, en merk hen aan, zolang zij in de voorgemelde dwalingen berusten, als vreemdelingen, bastaarden, ja als geslagene vijanden van het rechte Sion, dat naar Gods naam genoemd is, en die deswege met de scherpte van het tweesnijdend zwaard Zijns Woords, door Gods moedige krijgshelden moeten geslagen, en uit het erfdeel van zijn kinderen verdreven worden.

B. Maar nu, ga ik wat verder in Sion om het ook eens van binnen in deszelfs bijzonderheden te beschouwen, ik meen in zijn torens, vestingen en paleizen, of ik ook stof vind, om iets merkwaardigs aan deze en de volgende geslachten te vertellen. Ik beloof mij weinig toehoorders. Het is waar, het inwendig heil of de geestelijke sterkte van Sion, is nog hetzelfde, dat de kerk ten allen tijde beschansd heeft, en buiten welke zij als een open stad bloot lag voor het geweld van al haar vijanden; de Heere stelt nog heil tot muren en voorschansen. Maar zien wij nu op die heerlijke hoedanigheden, en grote voorrechten, die volgens de inhoud der Godsspraken het Koninkrijk van Jezus veel luister zouden bijzetten, dan vindt men nog weinige aftreksels van deze heerlijkheid, die hier door de profeet vermeld wordt. Want zien wij

a. Op Sions torens, die' zijn nog weinige in vergelijking van zulk een aantal als hier genoemd wordt. Meeste en voornaamste mogendheden van Europa aanbidden nog de antichrist, versterken de muren van Babel, en stichten hun paleizen tot luister van het Godvergetene Rome!

1. En wie zijn het toch, behalve het zeven statendom, het koninkrijk van Engeland, Pruisen, Zweden, Denemarken, en een gedeelte van Duitsland en Zwitserland, daar Sion uitwendig door gesterkt en tegen de geweldhebbers dezer eeuw verdedigd wordt? Immers geen; want geheel Italië, Spanje, Portugal, Frankrijk, het grootste gedeelte van Polen, een merkelijk deel van Zwitserland, in Duitsland de Oostenrijkse Provinciën, het koninkrijk van Bohemen en ook bijna het gehele overschot van Hongarije, de bisschoppen, prelaten, het huis van Beijeren, Palts, Nieuwburg en zoveel andere, die nog vreemd van Sion zijn, en onder haar torens niet kunnen geteld worden,

2. Ik zwijg nu van de andere mogendheden van Europa, die nog als barbaren leven, en Gods stad wel gaarne zouden verwoesten, indien zij daartoe maar in de gelegenheid waren.

3. In de drie overige gedeelten der wereld ziet men nog in het geheel geen torens uitblinken, die tot versterking van Sion zijn, de meeste engten zijn nog afgodendienaars en strekken tot torens van goddeloosheid op de muren van het Koninkrijk dezer wereld, ter eer van de vorst der duisternis dezer eeuw.

b. En zo weinig de torens van Gods heilige stad zijn, zo min zijn ook haar vestingen. De verdrukte geloofsgenoten in vreemde koninkrijken, waar de leer der waarheid in het openbaar belasterd en bestreden wordt, mogen eens nu en dan in hun geheime vergaderplaatsen; in de hollen der aarde en tussen de kloven der steenrotsen, iets ter handhaving van de gezonde geloofsleer of ter onderhouding als verdediging van hun onderlinge gemeenschap besluiten en zo de vestingen van Sion versterken; maar hoe zeldzaam als gebrekkelijk dit geschiedt, kan elk waarnemen die de woedende razernijen van de Roomse, kerk, om zulks tot bloedstortens toe tegen te gaan, van tijd tot tijd beproefd heeft. Laat de Hongaarse broeders, laat de Gereformeerden die nog in het hart van Frankrijk verborgen zijn en onze lieve geloofsgenoten, die hier en daar in Polen, in de Paltz of elders in Duitsland onder het beklagelijk lot moeten worstelen, hiervan getuigenis geven. Men brengt hen liever onder de vervloekte inquisitie, en doet hen een smartelijke dood aan, als dat men iets, ter verdediging van, de waarheid, uit hun mond zoude horen! O hoe weinigen zijn dan ook nog de vestingen van Sion!

c. En niet beter staat het met haar paleizen; want waar vindt men bijzondere kerken of gemeenten, als juist op die plaatsen waar haar torens blinken en haar muren gezien werden. In het Pausdom worden zij te vuur en te zwaard verwoest en daar kent men geen andere paleizen, als waar de afgoden hun zetel hebben; in het heidendom vindt men ze in het geheel niet, want dat is nog een woeste plaats, der goddeloosheid, een woning der draken en van al het wild gedierte des velds, waar Gods volk niet veilig onder wonen kan, uitgenomen enige, weinige gemeenten in Oost en West Indië, waar men nu al een geruime tijd begonnen heeft, om voor de Heere Paleizen te bouwen. Maar hoe slordig en bemorst die er nog uitzien en hoe ongeschikt ter inwoning van de Heere der Heirscharen, is geen zaak die breed bewijs vordert. Elk weet dat wel, die ogen in het hoofd heeft, Maar, ik laat het dezulken bewijzen, die daar ganse boeken over geschreven en derzelve beklaglijken toestand met hun ogen gezien hebben, ja die ze nog zien en beklagen.

Ziedaar dan de toestand van Sion in al deszelfs bijzonderheden, zoals wij het tot nog toe van binnen en van buiten bespeuren. Hoe laag en weinig zijn nog haar torens, insgelijks haar vestingen en Paleizen! Bijzonder als wij het met deze en dergelijke

Godsspraken vergelijken, die zulk een begeerlijkheid, en uitgebreidheid van deze heilige stad voorspeld hebben.

Doch mijne toehoorders waren het, maar rechte torens, vestingen, paleizen, die onder ons, de naam daarvan dragen en waar men het ook van verwachten moest; wij hadden nog al reden om de Heere te roemen en ons geluk aan de volgende geslachten blijmoedig bekend te maken. Maar ach, hoe ver het daarvandaan is, weet elk die Sions toestand ter harte gaat!

a. Het is waar, er zijn nog wel koninkrijke en andere mogendheden onder de Protestantse belijders, die men wel bij torens vergelijken mag, wegens hun hoogheid en heerlijkheid, waardoor zij boven anderen uitsteken en wegens hun sterkte, waardoor zij de vrije oefening van onzen Godsdienst verdedigen en een veilige toevlucht zijn voor Gods volk, opdat het niet ten prooi staat voor het wild gedierte des velds, ik meen zijn geweldige vijanden. Maar vindt men ook velen die de staat van het geestelijk Sion of het innige christendom ter harte gaat? Die zich bekommeren met de verbreking Jozefs? Die zelf de handen aan het werk slaan en voorgangers van het volk zijn naar het voorbeeld van Zerubbabel, om de vervallen muren weder op te richten en zich gelukkig achten, dat zij verwaardigd worden om Gods zaak te handhaven, om het rijk des duivels te ondermijnen, om waarheid over leugenleer en gerechtigheid over ongerechtigheid te doen zegepralen? Ziet men niet integendeel dat velen, zo niet de meesten, tegen het geestelijke Sion zijn aangekant en daar erg op verbitterd zijn? Althans mij dunkt toehoorders, dat er heden ten dage (keert u waar gij wilt) onder vele groten en aanzienlijken van deze wereld al een wonderlijke godsdienst doorstraalt. Men draagt de naam wel van christenen, maar hoe de daad daarmee overeen stemt, laat ik dezulken eens zelf oordelen, wier geweten nog enigszins wakker is. Wat dunkt u, zouden er niet sommigen zijn, die de belijdenis van onze kerk niet de mond zijn toegedaan, maar ondertussen in hun hart geheel andere gronden koesteren en liever hun eigen hersenvonden, dan de zuivere waarheid tot een regel huns geloofs stellen? En zouden anderen, anders wel gezond in de belijdenis, het licht van de waarheid met hun wandel niet verduisteren, terwijl de genade Gods misbruikende tot ongerechtigheid, stoutmoedig voortgaan om alle zonden gierig te bedrijven? Of wat zullen dezulken, die zicht slechts vergenoegen met enen burgerlijke wandel, met het kiezen van de partij der Protestanten, en daarop gerust leven en sterven, zonder ooit voor de welstand van Sion gewaakt of gewerkt te hebben, kunnen deze de naam van torens dragen? En die nu meer jagen naar de rijkdommen, de wellusten, de eerampten en andere voorrechten van dit leven, om zich daardoor te verheffen en hun naam te vereeuwigen, als om hun heerlijkheid in Jezus Koninkrijk in te brengen en dat ten voordeel te zijn; ja die het om het even is, of het met Sion wel of kwalijk gaat als zij maar door geen oorlogen of binnenlandse beroerten van hun tijdelijke weelde en voorrechten verstoken worden; en dus blijken geven, dat zij meer, trachten naar een vleselijke vrede ter beveiliging van hun goed en eer, als ten nutte van Sion, opdat Gods heilige stad gebouwd wordt. Wat dunkt u kan men dezen ook wel de eretitels van torens geven? Althans niet wegens de roem hunner heiligheid of de hoge macht hunner bescherming, waardoor zij de verslage Sionskinderen tot een veilige toevlucht zijn in de dag hunner benauwdheid.

En vond men maar geen mogendheden in het midden van de kerk, die zelfs openbare vijanden waren van het geestelijk Sion, ik zeg het geestelijk Sion, wijzende zo zeer niet op de uitwendige belijders, als de ware gelovige, die in heiligheid van leer en leven uitblinken. Maar helaas, van zulke doet ook de ondervinding op vele plaatsen spreken!

Ik neem nu de vrijheid, om zonder eer krenking van Godvruchtige overheden, die na

hun vermogen de welstand van Sion behartigen, eens ronduit te zeggen dat vele machten geen voorstanders, maar tegenstanders van het ware Sion zijn. Want die Koning Jezus niet kennen, noch vrezen, die zijn heilige wetten schromeloos overtreden, en onteugelbare zonedriften tot richtsnoer huns levens stellen, die de onfeilbare waarheid van de wedergeboorte en bekering eens zondaars slechts als beuzelpraat en dweperij uitschreeuwen, die de blanke Godsvrucht belasteren en belachen, de rechte jeugdijver met de naam van femelarij bestempelen, en mensen die tot opbouw van het vervallen Sion de christelijke bijeenkomsten vurig najagen, in plaats van voor te staan, smart op smart aandoen, met het scherpe zwaard van een lasterzieke tong deerlijk wonden, en met de vloekwapens van een gewelddrijvende arm wredelijk vervolgen; zulke durf ik onbeschroomd toezeggen, van wat staat of aanzien zij ook zijn moge, verdienen de naam niet van opbouwers, maar afbrekers van Sion en strekken niet tot torens van luister, maar van goddeloosheid, die de ontzaggelijken Hemelgod met hun trotse spitsen om wraak tergen en daarom door een geweldige stormwind Zijner oordelen schielijk zullen terneder gestort en op hun fondamenteën omgekeerd worden.

Maar mogelijk wordt mij van sommigen als eens de profeet van Amazia toegeroepen: *Heeft men u tot der Koningen raadgever gesteld? Houdt gij op, waarom zouden zij u slaan* 2 Kon. 25:16. Of men vraagt mij met Elihu: *Durft gij tot een koning zeggen, gij Belial; tot de prinsen, gij goddelozen?* Job, 34: 18. Waarom, zonde ik niet? Want hij, die het aangezicht der vorsten niet aanneemt en de rijken voor de armen niet kent, geeft ons ook macht om tot goddeloze koningen en vorsten en overheden te zeggen: Gij mannen Belials, zo gij voortgaat het geestelijk Sion met uw geweldige wapenen te bestrijden, de Heere zal de arm uwer sterkte schielijk verbreken, u verpletteren met een ijzeren scepter en in stukken slaan; als een pottenbakkersvat. Lacht gij met Gods volk en zijn de bedrukten u tot een beschimping? Die in de hemel woont zal met u lachen, de Heere zal u bespotten, Hij zal tot u spreken in Zijn toorn en in Zijn grimmigheid zal Hij u verschrikken. Geen koningen, geen machten dezer wereld denken, dat hun hoogheid die hier voor de mensen ontzag gelijk en voor de ellendigen vreselijk is, hen bij de Heere des Hemels enigszins verschonen zal. Niets minder dan dat, want Hij door Wien de koningen regeren en Die het hoogste gesteld is over de koningen der aarde, Die is het ook gegeven om koningen te verslaan ten dage Zijns toorns, te verslaan dengene die het hoofd is over een groot land; want Hij maakt de hand der koningen los en werpt hen van hun tronen, ja doet hen op de weg vergaan, wanneer Zijn toorn maar een weinig komt te ontbranden; Hij zal de vorsten die goddeloos werken vernietigen, de rechters der aarde zal Hij maken als ijdelheid; als Hij op haar blazen zal, dan zullen zij verdorren en een stormwind zal hen als een stoppel wegnemen. Hij die het leven der vorsten als druiven afsnijdt, Hij die de koningen der aarde vreselijk is, (Zie Spr. 8:15, Ps. 110:6, Ps. 2:12, Jes. 40:23,24. Ps. 76:13.)

b. Nu ga, ik eens van de torens tot de muren en de vestingen van Sion. Ik doel hier op de leraars en tegelijk op alle geestelijken, die met hen grotere of kleinere kerkvergaderingen uitmaken en daardoor naast het heil van Jezus als muren en voorschansen van Gods heilige stad hier op aarde aangemerkt worden, voor zover het hun plicht is om die met raad en daad tegen de aanval der vijanden te versterken en rondom te vermeerderen.

Maar wat zal ik ook van dezen zeggen? Zijn de torens zo zwak en vervallen, dat men de vijand niet durft tarten, om tot haar beschouwing uit te komen? Zo slecht staat het met de Sions vestingen, want aan alle kanten zijn er verschrikkelijke bressen

doorgeschooten en doen ons op, sommige plaatsen vrezen voor eens schielijke en geweldige inbreuk onzer vijanden.

Het is waar, de leer der waarheid wordt nog al zuiver verkondigd, en in de kerk en kerkvergaderingen tegen de laster der dwaalgeesten dapper verdedigd, waardoor de ringmuur vast blijft, hoe hevig het ook van buiten en van binnen bestormd word. Wij hebben daarvan deze week ook nog nieuwe proeven gezien in onze synodale vergadering.

Maar wat is het echter beklaglijk, mannen broeders! dat velen zich alleen ophouden met de buitenwerken van Sion, en ondertussen de binnen vestingen des Hoeren varen laten! Ach werden de handen wat meer aan dit werk geslagen, daar zou een meerdere luister in de kerk gezien worden, een grotere sterkte, een uitnemender heerlijkheid! Gaven vele leeraars in hun gemene en bijzondere huisbezoeken maar wat nauwer acht op elks bijzondere zielsvesting, om te zien op wat fundament die gebouwd was; gebruikten sommigen wat meer het paslood van een geheiligd oordeel, om hoogtens van laagtens en het rechte van het kromme te onderscheiden, sloegen anderen in hun predicatiën en bijzondere oefenplaatsen met de hamer van het woord wat sterker op stenen harten om ze te vermorzelen, en tot levendige stenen voor Sion te bereiden, werd dat geestelijk oorlogszwaard wat meer recht en links gezwaaid voor het gezicht van doldriftige tegenstrevers, om er met door te drinken tot aan de verdelingen des geestes, der ziel, der samenvoegselen en des merg, en het te stellen tot een oordeler der gedachten, en der binnenste overleggingen des harten; trokken sommige wat meer af van onnodig gewoel en bezigheden (die voor een dienaar Gods doch niet wel voegelijk zijn) en sloegen zij die aan vervallen muren van Jeruzalem! Ja had men het allen in alle deden van onze heerlijke en gewichtige bediening maar wat meer op het inwendig genade werk, dan op de uiterlijke gezet! Waren te dien einde onze synodale, klassikale en consistoriale of bijzondere vergaderingen (die in haar zelf zo lofeijk zijn) daartoe ook wat meer gericht, als even om schadelijke gevoelens uit de kerk te jagen! Was de godvrucht daar het beweegrad van al onze pogingen, het herstel van Sion het doel, dat daar van elk bejaagd werd! Werd daar niemand door het listige oogmerk van ijdele eer of werelds voordeel derwaarts gedreven! Was de komst van alle leden, zowel politieke als geestelijke, daartoe alleen gericht, om levendige stenen aan Sion te leggen, om des Heeren tempel te bouwen, om het heilig metselwerk in vrede te voltoeien zonder hamerslag van twist of onenigheid, om des satans rijk af te breken, om de hoogten van Goddeloosheid te slechten, en de valleien van ontblote zondaars harten met deugd en kennis te vervullen! Streefde men dan tevens wat meer naar een zuivere bediening der heilige Bondszegelen, over welk verval Nederlands kerk zich schamen moet; sloeg men de handen en harten in een, om die schandelijke misbruiken des Heiligen Doop en Avondmaal uit het midden van ons weg te ruimen; en strekten daartoe alle gebeden, stemmingen, voorslagingen en besluiten van zulke vergaderingen! Ja was daar alle onbetamelijke mensen vrees en aanzien van personen weg gebannen, en zag men een christelijke edelmoedigheid en mannelijke dapperheid, in plaats van lafhartigheit, in een iegelijk leraar doorstralen! Werd ook het onnodig werk, dat van geen wezenlijk belang is, de bodem ingeslagen, en waren toch meer wezenlijke dingen het onderwerp van onze verhandelingen!

O sprak elk daar eenvoudig uit, zoals hem de toestand van Gods kerk op het hart kwam, om raad en daad, van de wijzen te ontvangen! Was het zo, mannen broeders, wij zouden voor de gehele wereld een blijk geven, dat wij het daar alleen op toelagen, om Sions vesting te versterken tegen de aanval van al haar vijanden; het zou hekelzuchtige mensen, die toch gedurig daarover uit zijn, om onze vergaderingen met een bespottelijke tong deerlijk te strijken, ons werk verdacht te houden, de mond

stoppen; onze bediening zouden wij heerlijk maken; ons geweten zou meer vrede hebben, en onzen eed dien wij bij het aanvaarden van ons opzichters ambt zo trouw voor het aangezicht van God en onze gemeenten gezworen hebben, om in alles Gods zaak te handhaven, en Sion te herstellen, zou dus in kracht, bevestigd worden. Ja, wij zouden de inwoners van Sion vrijmoedigheid bijzetten, om over haar vestingen te roemen, en haar sterkte aan navolgende geslachten te vertellen.

Maar helaas, hoeveel scheelt het daar aan, mijn vrienden! Hoe jammerlijk ondervindt men het tegendeel! Want deze door lauwheid, die door onkunde, doch de meeste door een schandelijke mensenvrees overmeesterd, hoort men slechts het, verval van Sion bejammeren, maar weinig of niet verbeteren.

Ach bouwheren, ach opzichters van Sion, moeten wij ons dan niet schamen wegens zulk een zorgeloosheid en slapheid der handen voor het aangezicht van de alziende God, voor Wiens vreselijk gericht wij rekenschap van al onze handelingen; zowel in onze algemene als bijzondere kerkvergaderingen zullen geven! Moeten wij ons niet schamen voor al die treurige Sionskinderen, die dagelijks weeklagen over het verval van Gods heilige stad, terwijl zij zien, dat de torens en vestingen zelfs aan het wankelen geraten, en vele onder hen in ijver en naarstigheid, ter herstelling van de geestelijke breuk, en ter uitbreiding van Jezus Koninkrijk, sommige leraars en opzichters zeer ver te boven streven! En nog zeg ik het eens: moeten wij ons ook niet schamen voor diegene, die buiten ons zijn, dewijl wij hen door zulk een tragen opbouw van Sion, en zo vele wanstaltigheden onzer zeden niet slechts verhinderen om tot ons over te komen; maar ook stof geven om ons te lasteren, gelijk de honende ondervinding der dagen daarvan maar al te veel moet spreken!

Helaas, helaas, hoe zijn dan niet alleen die torens, maar ook de vestingen van Sion gevallen en geschonden!

c. Maar niet veel beter ziet het er uit met haar paleizen. Aanschouwt maar de bijzondere gemeenten in Nederland, die als zoveel koninklijke paleizen wegens de Goddelijke inwoning van de Heere Jezus, wegens de glans van heiligheid, en wegens de roem van grootheid en begeerlijkheid moesten prijken! Hoe jammerlijk zijn die ook niet vervallen, niet tegenstaande grote ijveraars zich ook derzelver opbouw ter harte nemen! Zodat men de jammerlijke toestand van onze kerk niet alleen aan de trage handhaving van de overheden en leraars, neen, maar ook de gemeenten zelfs te wijten heeft; want wie leert het niet door dagelijkse ondervinding, hoeveel plaatsen er nog in Nederland zijn, daar de loop des Evangeliums nog van de wereldse machten, noch van de kerkelijke bijdienaars gestremd, maar integendeel verlangt gezocht en voortgezet wordt; neen maar zichzelf ook tegen het inwendig genadewerk doldriftig verheffen en onbeschroomd lasteren, hetgeen zij nog nooit begrepen hebben! Hierin ontzien zich zelfs zulke niet, die nog de naam van lidmaten of burgers van Sion dragen! Want de krachtadige wedergeboorte, waardoor men tot levendige stenen van Gods paleizen gemaakt, het geloof, waardoor men in het cement van Jezus kruisbloed gelegd, de liefde, waardoor men onverbrekkelijk samengevoegd wordt, en de heiligheid des levens, die Gods huis tot een sieraad is, zijn zaken (om maar ronduit te zeggen) daar het grote gros der mondbelijders, hoe schoon zij ook schijnen, geheel van ontbloot is! Wel mag men dan zeggen toehoorders, dat het maar het uiterlijk aanzien gelijkt, alsof er nog vele kostelijke gemeenten zijn, wanneer men de straten van dit Jeruzalem doorwandeld, zijn oog naar de gevels slaat, en daarop, als het ware, dit opschrift vindt: Deze zijn paleizen Gods, of woningen van Christus, (voor zover Zijn Naam daar door vele uiterlijke dopelingen en avondmaalgangers beleden wordt) daar vele van binnen toch niet anders zijn, als slechte spelonken van moordenaars! Want zulk een zondig

gedrag, als wij leraars in onze gemeenten ondervinden, ons niet veel stof bijzetten om van de sieraad onzer paleizen te roemen. De meeste zijn onkundig van God en zijn heilige wegens; velen blijven traag en verhard, zijn onwillig tot de Godsdienst, en versmaden Gods vriendelijke aanbiedingen, deze zijn te trots om zich aan de kerkelijke tucht en de besturingen huns voorgangers te onderwerpen, voeren liever krijg tegen de waarheid, lasteren de handel van getrouwe leeraars en verdoven door alle tegenmiddelen het edele licht van overtuiging, dat in hun geweten nog eens op deze of gene wijze wordt aangestoken en de overige die zich juist om menselijke redenen aan veel grove zonden niet schuldig maken, ziet men schromende met het steunsel van eigen gerechtigheid naar hun einde gaan; en de allerweinigste, die leden van het ware Sion kunnen genoemd worden, en tot luister van Gods paleizen verstrekken!. Ach hoe deerlijk is dan niet de kerk in alles vervallen, daar men maar het oog op bet hart slaat! Maar ik houd nu eens voor een tijd op van klagen, terwijl mij dunkt, dat sommige het verval zo groot niet inzien, als ik deszelfs bijzonderheden hier nu voorstel. Men vraagt mij misschien. Is Sion dan ten enenmale verwoest? En is er niets meer over dat ons mag gaande maken om op haar schoonheid, luister en sterkte te roemen? Zijn dan haar torens gevallen, bare vestingen vernietigd, hare paleizen geschonden, en is deze heilige stad geheel in puinhopen omgekeerd?

Neen toehoorders, dit zeg ik niet. De Heere heeft nog het ware Sion Zijner kerk bewaard, hetwelk de poorten der hel niet zullen overweldigen, omdat Hij Zijn heil gesteld heeft tot muren en voorschansen.

1. Daar zijn ook nog torens, die niet gevallen zijn; ik meen overheden, die niet alleen door een standvastige belijdenis van de leer des Evangeliums maar ook door een ware Godsvrucht als torens prijken van de hoogte van Sion, en uit een christelijke grondbeginsel hun sterkte stellen tegen het aandruisend geweld van alle vijanden; hoewel ik erbij zeg, dat dit getal klein is, in vergelijking met de andere menigte.

2. Ook meld ik nog de roem van Sions vestingen, hoezeer ik dadelijk haar verval beklaagd heb! Zijn er veel schandelijke misbruiken door de verdorvenheid dezer eeuw in de kerk geslopen, die men in geen korte tijd zo licht zal boven komen? Het is evenwel in deze gevaarlijke dagen nog een prijselijke gewoonte,

I. Dat er nog grote en kleine kerkvergaderingen behouden worden tot heil van Sion en tot bevestiging van Jeruzalem, om het schandelijke van de dwaalgeesten af te keren, om de Evangelieleer ongeschonden te bewaren, en om de vrede en eenheid te koesteren en te handhaven, buiten welke dat alles in duigen zou geraken, en een iegelijk binnen dringen om met een gruwelijke leugenleer de heilige stad te verontreinigen. Wij hebben daar nog in deze weekdagen van nieuwe proef van genomen. De Heere geve dat het van een gezegende uitslag zij, en nog lang duurt binnen de vesting van deze stad, van andere steden en plaatsen, ja van geheel Nederland!

II. Ook vindt men door de rijkdom van Gods genade, in bijzondere gemeenten nog leraars, die als dikke muren Gods kerk omringen, en alles bijbrengen, wat tot heil en sterkte van Sion strekken kan, donderende met hun leer en bliksemende met hun wandel tot verschrikking van alle vijanden. Mannen die het geestelijk metselwerk ter harten gaat, die niet alleen treuren over de breuken, maar ook de handen aan het werk slaan om Gods stad en tempel te bouwen, onder het beleid van dien Man, wiens Naam is Spruite. Mannen die de zielen tot levendige stenen eerst bereiden, en dan op Jezus grondvesten, die het goede van het kwade, het licht van de duisternis, de gerechtigheid van de ongerechtigheid, Christus van de Belial, en inwoners van vreemdelingen te

onderscheiden. Mannen die daarover uit zijn, dat zij de wanstaltigheden wegnemen, de laagten opvullen, de hoogten slechten, de sleurdienst de bodem inslaan, en zich in alles mannelijk en heldhaftig gedragen, om de opbouw van Gods kerk te bevorderen. Waarlijk geen van de kleinste zegen voor Gods gunstgenoten in deze bekommerlijke dagen! Dus beschermt de Heere nog zoveel van Zijn kinderen door hun voorspraak, versterkt hun matte harten door hun raad, en moedigt hen aan door hun voorbeeld, opdat zij niet bezwijken in zulk een verval van tijden. Zo heeft dan Sion ook nog haar vestingen.

Vestingen zeg ik en tevens paleizen hoewel de menigte niet groot, en de luister dergenen, die er zijn nog merkkelijk verdonkerd is. De vrijmachtige God heeft het door Zijn gunstig welbehagen en zorgdragend oog, dat Hij over Zijn kerk heeft, nog zo geschikt, dat men onder de slechte puinhopen van zoveel vervallen muren echter nog hier en daar gemeenten vindt, die men als paleizen Gods mag aanmerken; juist niet zo zeer wegens het gros dier uiterlijke ledematen die daar hun naam dragen, maar wegens een betamelijk aantal van ware konings kinderen die daar gevonden worden; in welks midden de Heere het schijnsel van Zijn genadige tegenwoordigheid laat zien, en die deswegen een huis of tempel Gods zijn, waarin de Heere Zijn verblijf heeft; waarin Hij Zijn troon bouwt en Zijn heerlijkheid openbaart; waarin Hij Zijn sterkte tot heil plant, en Zijn heerlijkheid tot een koninklijk sieraad. Ziet vrienden, dat is het volk, dat de Heere vreest, dat uitverkoren geslacht, dat koninklijk priesterdom enz. dat door Zijn heilig gedrag onze gemeenten als Goddelijke wondergestichten, en koninklijke paleizen doet uitblinken!

Maar terwijl ik de heerlijkheid van dat volk vermeld; dat in leer en wandel de uiterlijke mondbelijders zeer ver te boven gaat; moest niemand denken, alsof daar geheel geen verval of breuk aan bespeurd werd. O ja. Hier ziet het er ook zo slecht met uit, dat elk aanschouwer daarover in treurige jammerklachten moet uitbarsten en luidkeels schreeuwen: Sions torens zijn alleen niet aan het wankelen, haar vestingen haar splijten van een, maar ook de luister van haar paleizen worden grotelijks verdonkerd! Ziet maar op het geloof der christenen, waardoor zij hun grondslag op Jezus moeten zoeken; om vast te staan tegen alle geweld van valse leer en des satans aanvechtingen; hoe klein, hoe zwak is dat niet bij de meeste? Hun hoop tot in het binnenste des voorhangels om hen hoe langer hoe vaster aan de Heere te maken en het bolwerk van hun geloof te versterken, hoe volmaakt, hoe bevende is dezelve? De liefde, waardoor het ganse gebouw moet samengevoegd worden, hoe houw, ja hoe koud ligt die bij velen? En de ganse heiligheid des levens, die het ware christendom de luister bijzet en de gemeenten maakt als koninklijke paleizen, hoe is die verdonkerd en bij velen bijna onzichtbaar geworden! O wat een werelds wezen ligt er niet op het christendom, waardoor zij nauwelijks gekend worden uit de lieden dezer wereld! Wat is er een traagheid in het werk des Heeren, een kleine gezetheid op ware godsdienst, een slappen aanwas in kennis, voortgang in deugd, doorbreking in het goede ten voordeel van Jezus koninkrijk! Wat scheuringen, verdeeldheden en naamziekten beheersen vele gemoederen?⁴

Ja wat verhardingen schijnen er niet over sommige gevallen door een toegeving in zonden tegen haar eigen licht, waardoor een algehele stilstand, ja een achterwaarts wijken veroorzaakt wordt! Brandende harten en vurige tongen voor de eer van Koning Jezus zijn wat wonders, schijnende lichten in een krom en verdraaid geslacht die tot

---

⁴ Ik ben zo vrij hier enige woorden te bezigen uit het voorbericht van de Weleerwaarden en zeer Godvruchtige schrijver, die in het jaar 1718 J. van Lodensteins "Ziens Beschouwing" opnieuw heeft uitgegeven.

getuigen zijn, tekenen en wonderen in de lande, zijn hier en daar maar een enkele; want doorgaans ziet men hier in deze geesteloze dagen, zodra als iemand licht en leven heeft ontvangen en te Sion geboren is (in plaats dat zijn pad zou zijn als een schijnend licht en hij voortgaan zou van kracht tot kracht), daar grijpen hem zijn ongerechtigheden weder aan, zodat hij niet op kan zien, wordt door de sterke stroom overstelpt en tegengehouden; het licht dat in hem is, bijna duisternis en wordt zo onder een korenmaat van allerlei uitbrekende verdorvenheden gedompeld, dat men nauwelijks weet wat er van te denken is, en zo gaan zij vele dagen henen, donker voor een ander en voor zichzelf, zo zondig en bevlekt, dat zij eer kinderen. der duisternis, als des lichts gelijken en men haast niet weet, waar men ze voor houden of groeten zal; in haar omgang en verkering met de wereld verspreiden zij geen reuk, laten nauwelijks een voetstap of een spoor achter als zij ergens geweest zijn, zelfs zijn haar gezelschappen onder elkander zo dor en geesteloos, dat men er bij verkleumt en versterft; in haar huissieraden, lijftooiselen, maaltijden, opvoeding van kinderen, besturing van boden enz. kan men hen nauwelijks van de wereld onderscheiden. Het bedachtzaam en ingekeerd leven, het steeds waken over zijn hart, het mijden van alle zondige gelegenheden, dat ziende en biddende henengaan onder het oog des Heeren; dat heiligen van God in zijn hart, dat afhankelijk wachten op licht en invloeden des Geestes en dan zonder omzien moedig in des Heeren sterkte te doen en te spreken wat de Heere gebiedt is bij velen vreemd geworden. Ik zeg nog meer: dat treuren over zijn ongelijkheid met God, dat wegzinken over zijn eigen nietigheid en diepte van zondesschuld, dat verborgen leven door het geloof in een gekruiste Middelaar, dat moedig aangrijpen van Zijn sterkte, dat gedurig doden van de oude mens der zonde, dat aanhoudend jagen naar de volmaaktheid, dat roemen in de hoop der heerlijkheid, dat reikhalzen naar het paradijs Gods, dat roemen en uitgalmen van Gods Naam, daar wordt wel naar verlangd, maar helaas bij weinigen gevonden. De meesten blijven hangen in wettische overtuigingen, in het woelen in eigen kracht, in het omzwerven buiten de Middelaar, en gaan zonder vrede en sterkte, hinkende op de voet des geloofs, in het duister naar het graf!

En wat nog het droevigste van alles is en de toestand zo hopeloos maakt, is die allerbitterste partijschap, waardoor een groot gedeelte van het Christendom beheerst wordt; de een zal de andere om een woord of sommigen enkel uit inbeelding verdacht houden en zijn staat zonder reden omverwerpen; men stoot tegen elkander, Efraïm tegen Manasse en Manasse tegen Efraïm, waar de geestelijke Filistijnen zich in verblijden en van zulk een kans zich weten te bedienen. Waarlijk de verdeeldheid in het christendom is nog groot, niettegenstaande het een van de grootste zonden is die God tot toorn verwekt, die onze eigene ziel deerlijk doet kwijnen, die het werk van Jezus liefdegeest tegenhoudt, die de muren van Gods stad in tweeën scheurt, voor de aanvallen der vijanden openlegt en die met onvermijdelijke ondergang bedreigt! En dit is nog al die oude breuk, waaronder degenen die de vrede van Jeruzalem ter harte gaat, zo deerlijk zuchten moeten, en die zelden anders als door een vervolging of merkkelijk oordeel Gods geheeld wordt; hoewel ik hoop dat God spoedig de Geest der liefde en des vredes zal uitstorten om de muren die gescheurd zijn, weer samen te voegen, en vast en onwankelbaar te maken voor alle vijandelijke bestormingen.

Wat dunkt u nu toehoorders, uit het verhaal van dit alles? Is Sion in die staat wel, dat men reden heeft om in deze dagen zo hoog van haar heerlijkheid te roemen als het hier van Gods Geest geboekt wordt? Mij dunkt, daar scheelt veel aan deze glansrijke aftreksels die hier het oog en hart van alle volken zouden tot zich trekken. Hebben wij, dan ook wel reden om de koningen der aarde die nog het beest aanbidden, of de

afgoden offer toebrengen uit haar tempels en sterkte te nodigen, om de schoonheid en sterkte van Sion te aanschouwen, en met al haar rijkdom en heerlijkheid tot haar paleizen over te gaan. Hebben wij redenen om alle vijanden van Gods kerk, die nog buiten ons zijn, vrijpostig toe te spreken: Gaat rondom Sion, omringt het, telt haar torens, zet uw hart op haar vesting, en beschouwt aandachtig haar paleizen! O vrienden, dat gelijkt er nog niet na, daar moest eerst een andere glans op het christendom liggen, eer wij vreemdelingen tot ons kunnen lokken: de torens moeten wat hoger uitsteken, zullen zij van elk gezien werden, de vestingen wat verbeterd worden, zullen anderen hun zo gewaande sterkten verlaten, en zich daar binnen vertrouwen, en de paleizen meer van de glans van het fijnste goud blinken zullen zij een woning voor koningen en vorsten zijn.

Dus meen ik genoegzame redenen te hebben om in plaats van een iegelijk ter beschouwing van Sions heerlijkheid uit te lokken, integendeel over het verval van deze heilige stad te weeklagen, en elk te smeken dat hij het aandachtig beschouwt en het ernstig ter harte neemt; dat hij zucht over zulk een breuk, en zijn tranen uitstort over zulk een puinhoop; dat hij zich schaamt voor latere nageslachten, en luidkeels schreeuwt tot de levendigen God over zulk een deerlijke toestand. Maar inzonderlijk dat hij ook tracht onder het beleid van de oppersten bouwmeester met de uiterlijke pogingen zijn handen aan het weke te slaan ter herstelling van zulke vervallen muren.

D. Dus betaamt het de opzichters, voorstanders en bouwheren, en een iegelijk die het belang van Sion aanbevolen is, om nacht en dag te waken en met een dubbelen ijver daar over uit te zijn dat Sion herbouwd en gesteld wordt tot een lof op aarde.

A. Ach dat dan de protestante koningen en mogendheden in dezen verstandig moeten handelen, en alles bewegen wat tot voordeel van de kerk verstreken kon, niet slechts het glinsterend oorlogzwaard verheffende voor het gangzicht van alle vijanden, die de uiterlijke rust der kerk zonder ophouden pogen te stremmen; maar zich ook omgorden met de ganse wapenrusting Gods; om de vurige pijlen des satans af te keren en het zou een blijk zijn dat hun Sions welstand ter harten ging!

Ach dat zij als geestelijke bouwheren, door het gestrengte uitvoeren van hun billijke gebiedschriften, de ruwe stenen der goddeloosheid iets van hun hoogtens en wanstaltigheden ontnamen, wij zouden ze beter in de plaats van Gods huis kunnen stellen!

Ach dat het de algenoegzame God eens gunstig behaagde, om door middel van Zijn Woord en Geest vele rijke en machtigen dezer wereld, koningen, prinses, en andere mogendheden die nog niet verder als door een uiterlijke belijdenis de kerk zijn toegedaan, zodanig te bewerken dat zij zelfs tot levende stenen van dat geestelijk huis konden verstreken, en hetzelfde met heerlijkheid vervullen! Dan zou men rechtmatig mogen zeggen: dat koningen de voedsterheren en de vorstinnen de zoogmoeders van de kerk waren, volgens de belofte uit de latere dagen. Jes. 49:23.

Ach dat ook Mozes en Aaron maar recht verenigd waren! Sion zou haast gesteld worden tot lof op aarde, haar naam zou groot worden onder de heidenen, en de geslachten der aarde zouden zich tot hetzelfde vergaderen. Jes. 60 en 66.

Kunt gij dan zoveel uitrichten, aanzienlijke machten; is uw sterkte als die der torens, en uw heerlijkheid als de glans der paleizen, komt dan spoedig tot hulp van het vervallen Sion. Gij ook die in deze stad en provincie tot voedsterheren van de kerk geroepen zijt; omringt het met het oog van uw besturing, onderschraagt het met de arm uwer sterkte, verkwikt het met de geur van uw weldadigheid, vergroot het met het uitbreiden van haar vestingen, met het stichten van vele godshuizen, met het oprichten of handhaven van hoge of lage scholen, en wijd en zijd het verspreiden van de Heilige

Evangelieleer, versiert het met rechte glans van heiligheid, en maakt het ontzaggeijk door het inbrengen van uw heerlijkheid.

a. Dit doet gij ontzaggeijk vaders, wanneer gij naar het voorbeeld van Vorst Messias uw stoelen stelt tot gerechtigheid en gerecht, en uw scepters tot scepters van rechtmatigheid, de goddeloosheid weg nemende van alle straten en wegen, en het onrecht uit alle vergaderingplaatsen;

b. Dit doet gij, wanneer gij het geloof tot uw borstwapen neemt en het zwaard van Gods woord aan uw heupen gordt, wanneer de heiligheid de kroon uws hoofds is, en de waarheid uw rondas en beukelaar.

c. Ja dit doet gij, wanneer gij uzelf geheel en al aan de rijksstaf van Jezus onderwerpt, Zijn billijke wetten gehoorzaamt, naar derzelve regeling uw onderdanen bestuurt, en de zaak Gods als het allergrootste van uw belangen, zonder aanzien van personen en zonder enige listige bedoelingen handhaaft. Ziet dit is de regering der vorsten, die Sion bouwen dergenen, die gesteld worden als torens op haar muren!

Nu gij koningen handelt dan verstandig, en werkt tot opbouw van Jezus heilrijk; gij rechters der aarde komt tot Sion met uw sterkte en heerlijkheid, omringt het en zet toch uw hart op haar vestingen; want de stad is aan het wankelen, komt, ja komt spoedig!

a. Immers God eist het van u! Hij door wien de koningen regeren en de vorsten gerechtigheid voorstellen, Hij, die gezegd heeft, dat de schilden der aarde Godes moesten zijn, Hij die zo hoog verheven is. (Spr. 8:15; Ps. 47:10).

b. Gods dienaren, die als bouwheren bij de muren staan, wachten naar u met smart, zij kunnen het werk niet houden tegen de vijanden, zo de macht der wereldse majesteiten haar niet bijspringt, zo zij het hoofd niet boven houden tegen de geweldigen en zich in de zaak Gods met hen verenigen. Hierom bidden zij gedurig, dat toch de rechters der aarde hun eigen gebiedschriften die wegens het verschrikkelijke vloeken, het vermetel zweren, het schandelijk misbruik van Gods Heilige Naam, het ontheiligen van de plechtige feestdagen, die aan de Godsdienst des Nieuwen Testaments zijn toegewijd, en verders die tegen alle roepende zonden van ons vaderland onder zulke gestrengde bedreigingen zijn opgesteld toch getrouw te handhaven en manmoedig ten uitvoer te brengen. Zulks te doen is altijd een eeuwig lof voor aardse mogendheden geeft de ontzaggeijkheid aan hun regering, jaagt een schrik aan voor de boze overtreders, beveiligt de staat van Godvruchtige onderdanen, maakt hun rechtzetels onwankelbaar, doet Gods kerk bloeien, brengt de getuigenis van een goede consciëntie met u en vermeerderd de Goddelijke zegen over hunne geslachten.

c. Sions burgers zuchten hier ook om en zenden dagelijks hun gebeden op naar Gods heiligdom, innerlijk wensende dat de machtige Jacobs toch de harten van alle wereldse machten, die de belijdenis van onze kerk zijn toegedaan, daartoe gunstig neigt; en die tot nog toe voor zichzelf en niet voor Sion werken, spoedig in het hart grijpt, en van hun plicht overtuigt.

d. Het is ook het oogmerk van een christelijke regering, om de welstand van de kerk als het voornaamste stuk van allen te handhaven en alles daartoe te richten, dewijl God hen in zijn plaats heeft gesteld. Waarom dezulke ook bestempeld worden met de naam van voedsterheren der kerk. Het wordt daarom tot een eeuwig lof van Jojada gezegd, dat hij goed gedaan had in Israël, beide aan God en aan zijn huis, Jes. 49:23, 2 Kron. 24:15.

e. Wat zal ik nu meer zeggen? Het is een parel aan uw kronen, aanzienlijke machten, dat gij u verwaardigt vindt, om voorstanders en handhavers van Jezus honingrijk te zijn. Is er ooit een geluk voor u geboren zo is het dit, durf ik ronduit zeggen, want wat

is er groter als dienaars van God te, zijn en verdedigers van Zijn Koninkrijk? Daar onherborene staatspersonen alleen prijken met een wereldse glans, die onbestendig is en haast verdonkerd wordt; pralen deze met de onvergankelijke luister van het Goddelijke wonderbeeld, dat voor de koningen der aarde ontzagelijk voor de wereld schrikkelijk, voor Sion beminnelijk, en voor Gods tempel prachtig en voordelig is,

f. Geen koning, vorst, overheid, hoe groot en aanzienlijk ook in deze wereld, behoeft zich te schamen (gelijk helaas vele doen) dat hij de handen voor Sion uitsteekt, zich verenigt met dat volk, dat de Heere vreest, om haar tot torens van sterkte en sieraad te zijn; neen, neen, behalve dat dit geen zaak is die hun waardigheid breken, maar eer vergroten zal, zo zeg ik ook dat zij hier de grootste van de wereld tot voorbeelden hebben. En het lust mij om er eens enigen op te noemen, nederwerping van die trotse en gans opgeblazen gedachten die de meeste rijken en machtigen (de goeden uitgezonderd) in hun harten vestigen, terwijl zij oordelen het veel te laag onder hun staat en waardigheid te zijn, zich veel met kerkelijke zaken op te houden; en naar het voorbeeld der fijnen (gelijk men nu gewoon is ter verachting van Gods volk te spreken) zo nauw en bepaald te leven.

g. Gods Woord, en tevens de geschied schriften verschaffen ons hier geen klein register van Godlievende koningen en vorsten, die hun heerlijkheid in Christus koninkrijk gewillig ingebracht en zich nedergebogen hebben voor het paleis Zijner heiligheid. Laten hier David, Salomo, Hiskia, Josias, Asa en Josafat, als zoveel sprekende getuigen gehoord worden; laten ook die aanzienlijke hovelingen aan het hof van Babel, ik meen Nehemia, Daniël en zijn drie vrienden in hun reigetrokken worden, dewijl de getuigenis van hunnen ijver voor de Hebreuwsen Godsdienst nog heden gelezen en bij de late nakomelingschap in een eeuwige gedachtenis behouden wordt. En hoe kan ik ze allen noemen die ons onder het Nieuwe Testament onder de wereldse machten; als voorstanders van Sion vermeld worden? Ik moest hier spreken van de Wijzen uit, het Oosten; zijnde doorgaans rijke en vermaarde mannen bij de Persen en Meden; ik moest gewag maken van Sergius Paulus, de stadhouder van Cyprus, van Cornelius de hoofdman der Italiaanse bende to Caesarea, van Dianysius een raadsheer in het Atheense gerechtshof op de Areopagus, van de kamerling van de koningin van Kandace uit Morenland van Erastus de rentmeester der stad Korinthe; en anderen die van het buis van Nero waren; daar Paulus in zijn brieven van spreekt, van die voortreffelijke Theofilus, daar Lukas zijn Evangelium en Apostelhandelingen (Hand. 13:12, 17:3, Phil. 4:22.) aan geschreven heeft.

Hier moest ik ook bijbrengen het voorbeeld van Flavius Clemens, de neef van Domitiaan, aanzienlijk borgmeester van Rome en zijn huisvrouw Flavia Domitilla, die een eigen dochter van de keizer was; het voorbeeld van Apollonius, een geleerd aanzienlijk raadsheer te Rome, zo men aan het zeggen van Hieronymus geloof mag geven. Van Julianus, die dezelfde waardigheid onder de regering van Commodus bezeten heeft; van Philippus, landvoogd van Egypte, die onder Severus geleefd en meer andere, die met de alleruiterste pogingen ter bevordering van het Christendom gewerkt hebben.

Nu wil ik nog eens koningen en vorsten melden, die hun macht ter bewerking van Gods zaak gebruikt hebben. En mij dunkt dat Constantijn de Grote hier wel de eerste plaats toekomt, die met zijn ganse macht daarover uit was, om Sion te bouwen en het vervallene van Gods kerk weder op te richten; ja die het voor de grootste roem keurde dat hij onder de koningen geteld werd, die zich voor Jezus nederbogen. Waarom zich op alle gouden munten en in zijn schilderijen liet uitbeelden in een biddende gestalte, met gebogen knieën en zijn ogen naar boven. (Euseb. de Vit. Const. I.4.)

Van Jovinianus wordt gezegd, dat dit zijn eigen zinspreuk was: Christus het doelwit

mijns levens.

De roem van Theodosius de Grote, Honorius en Gratianus van Theodosius de tweede is bekend uit de geschiedenissen, als die zich gelukkig achten onder Jezus kerkgenoten geteld te worden.

Ik kan ook niet zwijgen hetgeen Georgius Bisschop van Alexandrië, in de levensbeschrijving van Chrisostomis aantekent van keizer Arcadius, dat hij eens, aan Flavianus, Bisschop van Antiochië schreef: Geen zaak houdt ons zo bezig en bekommerd, dan de zorg der heilige gemeentens, en het vaste fundament des geloofs in Christus, door het welke wij behouden, en de barbaarse volkeren ons onderworpen worden.

En niet minder was het zeggen van zijn broeder Honorius, die zich in een van zijn keizerlijke ordonnantiën aldus uitdrukt: Onder de grootste bekommelingen van onze regering, is het ontzag voor de Katholieke wet altijd, of de eerste, of de enigste; niet anders beogen wij door de moeilijkheden van de oorlog, noch verordineren wij door raadsbestellingen in vrede dan dat het volk van onze wereld de ware dienst van God eerbiedig waarneemt.

Van keizer Theodosius zegt Ambrosius, dat hij meer over de kerk, als over zijn eigene goederen bezorgd was; en zich meer verblijde dat hij een lid der kerk dan dat hij een keizer was. Dit gaat hoog! Doch,

Gaan wij naar latere tijden, wij vinden nog al meer van die edele soort, die zich voor het Sion van Gods kerk verklaart, en als torens van haar muren boven anderen uitgeblonken hebben. Zien wij maar op een Clodoveus in Frankrijk, in het einde der vijfde eeuw, een koning der Colchen, een koning der Cantelbergers in Engeland, een Constantijn koning der Cornubeënen, een koning der Moren, Saracenen in de zesde eeuw, Sebertus een koning der Oost Saksen, Edwinus der Noordhumberen, Henda der Marceënen koning in de zevende eeuw, Miceslaus de koning der Polen, in de tiende eeuw, Stephanus der Ungaren koning in de elfde eeuw, en vele andere.

Voeg hierbij de aanzienlijke mogendheden die in en na de Reformatie hun hulp tot Sion gebracht hebben; onder welke naamlijst bijzonder uitblinken de Paltsgaven en keurvorsten van Saksen, de koningen van Bohemen, de landgraven van Hessen, verscheidene koningen van Zweden, Denemarken, Engeland, Schotland, de Nederlandse Oranje vorsten enz., onder welke verscheidene geboekt worden, die in ijver voor Sion hun goed en bloed gewaagd hebben.⁵

Tot een blijk daarvan ziet men het werkwaardige dat van Hendrik keurvorst van Saksen, wordt aangetekend, die in weerwil van de Paapse hoop, Luther naar Leipzig riep, en de Reformatie in Saksen doordrong. Maar niet minder is het roemenswaardig geval van Georgius prins van Anhalt, graaf van Ascanien, die zich om de zaak Gods met ernst te handhaven, tot een dienaar des Evangeliums met oplegging der handen bevestigen liet, en tevens in het openbaar tot verdediging der waarheid gepredikt en geschreven heeft, Ik zwijg nu de lijst van andere mogendheden, die deze geestelijke personen op dat zelfde voetspoor gevolgd zijn. Mij dunkt, deze voorbeelden zijn genoeg, om daarmede ons doelwit te bejagen, en te vertonen hoe dat de ontzaggelijke machten dezer wereld het voor een groot geluk geschat hebben, dat zij verwaardigd werden, om Sion te verdedigen, te bewerken, en als torens van haar muren uit te steken.

---

⁵ Ziet de aantekeningen van de geleerden heer Hellenbroek over Jes. 48:7; 32:1. en elders daar zijn eerv. uit de voornaamste Historieschrijvers deze en dergelijke voorbeelden van Gods kerk beschermende overheden bijbrengt en die ik hier zeer nodig oordeel, om eens aan het geheugen van de lezer te brengen, of te vernieuwen.

h. En dit is ook de roem die van Gods kerk in het laatste der dagen door de Goddelijke zieners voorspeld wordt, dat koningen hun voedsterheren zouden zijn, en vorstinnen hun zoogmoeders, en dat de schilden der aarde Godes moesten zijn, dat is, de Heere eigen, Zijnen heiligen dienst toegewijd, en gehoorzaam aan Zijn bevelen. (Verg. Jes. 60:3, 10, 11, 16. 49:28, Ps. 69:30, 72:10, 11. enz.) Die leest, die let daar op, want dat zijn de echte graveerselen die wij volgens de inhoud der heilige Godsspraken in de bekeerde overheden verwachten, dat zij tot heil van Sion zullen zijn, en zelfs tot onderdanen van Koning Jezus.

Is dit zo dan betaamt het alle christen machten, om zich zodanig voor de welstand van Gods kerk te stellen, dat zij de vervulling van deze beloften niet alleen gelovig verwachten maar in hun eigen voorbeeld dadelijk betonen.

Doch de overheden kunnen niet alleen werken, hun pogingen zullen weinig geven, zo ook niet de leeraars zich tevens als onvermoeide bouwlieden van Gods heilig metselwerk zien laten.

B. Dus betaamt het hen, om niet slechts te zuchten, dat er vele machten dezer wereld tot God bekeerd mogen worden, en als sterke torens van bescherming uitblinken, maar zij moeten zichzelf tot muren, en vestingen van Sion stellen en dus alles uitwerken wat tot opbouw en verdediging van Gods heilige stad verstreken kon. Onze plicht is het dan, mannen broeders, om het Woord der waarheid niet alleen recht te snijden en het Evangelie in zuiverheid te verkondigen; maar ook elk zijn bescheiden deel daarvan te geven, lerende, predikende, vermanende, bestraffende, vertroostende onderscheidenlijk, naar de aard van ieders zielsgestalte. Streven wij tot dien einde naar de geest der wijsheid en der kennis, der raad en der sterkte, en der vreze des Heeren, om dus de harten der vaders te bekeren tot de kinderen, en de ongehoorzame tot de voorzichtigheid der rechtvaardige; (Luc. 1:17) donderende inmiddels met onze leer, en bliksemende met onzen wandel. Het moet onze taal en ook onze daad zijn, dat wij om Sions wil niet willen zwijgen, en om Jeruzalems wil niet stil zijn, totdat haar gerechtigheid doorbreekt als een glans en haar heil als een fakkel die brandt. Jes. 62:1. Ja in alles moesten wij het daar op aanleggen: om de Heere zielen toe te brengen en Sion met vele geestelijke inwoners te vervullen. Dit doen wij mijn broeders.

1. Als wij onze predicatiën krachtig, doch tevens eenvoudig, nederig, afhankelijk en onderscheiden zijn.

2. Dit doen wij, als wij ons dikwijls van onze bezigheden tot onderwijs van min of meerderjarige ontledigen; om elk des Heeren Woord en vreze in te drukken en door dien weg levende stenen voor Sion te bereiden.

3. Dit doen we, wanneer wij onze huisbezoeken vermenigvuldigen en niet alleen op de gewone tijden voor het houden van des Hoeren avondmaal, maar ook op andere tijden onze gemeenten, of ten minste enige bijzondere huisgezinnen, waar het nodig blijkt te zijn, bezoeken, om op die wijze een iegelijk met ernst zijn plicht te herinneren, opdat zij hun zaligheid uitwerken met vreze en beven. En dit mag men volgens mijn mening, gerust noemen rondom Sion te gaan, haar torens te tellen, zijn hart op haar vestingen te zetten, enz.

En wie onzer zou toch een beter middel kunnen uitdenken om met het Woord des Evangelies in zijn gemeente te vorderen, dan door op die wijze te handelen.

Het zal ook tot geen geringe vooruitgang strekken, als wij ons dikwijls begeven in het gezelschap der wijzen en ouden van dagen, wier handen onderwezen zijn ten strijde en de vingeren ten geestelijken oorlog; of die door veel ondervinding van God geleerd hebben, hoe men zich gedragen moet om zijn vijanden afbreuk te doen en Sion tegen hun aanvallen te beveiligen.

5. Maar voornamelijk moeten wij in algemene en bijzondere, grotere en kleinere kerkvergaderingen er naar streven om Jezus, de overste Wijsheid tot onzen Voorzitter te hebben en ons van Zijn raad te bedienen, want die Hem raadpleegt zal nimmer dwalen, terwijl Hij ons leidt op het spoor der gerechtigheid, om Zijns Naams wil.

6. Ja in alles moest Jezus en de welstand van Zijn kerk het doelwit onzer pogingen zijn; het begin, de voortgang en het einde moest in Zijn Naam en ter Zijner eer wezen; want Hij is onze Heere en wij zijn Zijn dienaren, Hij de Bouwmeester en wij de werklieden. Dus moeten wij Zijn dienst doen, Zijn bevelen opvolgen, Zijn voorbeeld nastreven en niet werken naar de begeerten van ons vlees. Zijn wij door Hem geroepen tot opbouw van Sion, heeft Hij ons voor zulk een grote loonpenning gehoord, om Zijn werk te doen en hebben wij Zijn roeping gebillijkt en Hem trouw gezworen, dan moesten onze handen ook niet slap in het werk zijn, mannen broeders maar de ijver des geestes voegt een iegelijk onzer, die door God met zulk een gewichtige bediening belast zijn.

Welnu dan, laat ons dan niet traag zijn in het benaastigen maar ijverig van geest, tijdig en ontijdig aanhouden in de dienst des Heeren, en nooit vertragen; laat ons tonen dat wij Gods zaak en ons eigen belang behartigen. Het ga hoe 't wil in deze wereld, hetzij de rijzende voorspoedszon over de kerk opga en onze woningen lieflijk beschijne, hetzij de hitte der verdrukking op haar is nedergefallen, dat wij toch in alles pal staan en ons gelijk muren om Sion legeren.

1. Bespringen onze vijanden ons van buiten of van binnen, of leggen zij hun lagen ons, dat wij dan als getrouwe wachters alarm blazen en ons tevens gelijk die zestig helden die om het bed van Salomo stonden, aangorden met het zwaard des Geestes aan onze heup tegen de schrik des nachts, om manmoedig strijd te voeren voor de eer en de Naam van onzen Koning, voor de billijkheid van Zijn rijkswetten, voor de heugelijke beveiliging Zijner onderdanen en voor de gehele welstand van Sion.

2. Zijn er verkeerdheden en schandelijke misbruiken in onze gemeenten ingeslopen, laten wij er ten spoedigste op uit zijn om dezelve weg te nemen, opdat vreemdelingen zich niet ergeren en daardoor verhinderd worden om tot ons over te gaan. Inzonderheid broeders, laten wij toch gezamenlijk streven, om de bondszegelen van de christelijke doop en het heilig avondmaal zuiver te bedienen. Ik vrees dat het misbruik van die genademiddelen vele leraars nog op hun sterfbed zal pijnigen, indien ander hun ogen geopend worden! Ach laat ons dan met Gods bijstand zulke dodelijke kwetsing van ons geweten door een voorzichtiger en heiliger handhaving derzelve trachten te voorkomen, hoezeer de wereld daartegen ook opkom.

3. En wat de sleutels van het Koninkrijk der hemelen betreft, die zo jammerlijk met het roest der onachtzaamheid besmet zijn, deze moeten wij wat meer reppen en dezelve naar de plicht van goede opzieners en wachters, zonder enige mensenvrees rechtmatig gebruiken, om niemand in te laten binnen de muren van Sion, dat degenen die de beproefde blijf van een gezonde leer en een onergerlijke wandel vertonen.

4. Verder moeten wij de breuken van onenigheid, die de vesting van Gods stad hier en daar zo deerlijk gescheurd heeft en waardoor steeds de moed onzer vijanden wordt aangewakkerd, gezamenlijk toestoppen en die verderfelijke naamziekte waardoor de duivel zijn buit bejaagt en die zo grote verwijdering veroorzaakt, met kracht tegengaan. De vrede onder de broederen moet onze banier zijn, de waarheid ons richtsnoer, de liefde de band die ons samenbindt, de heiligheid ons sieraad, de vreze Gods onze voor en achterhoede en de eenheid in onze geloofstukken de Schrik onzer vijanden. Dan zou de partijchap spoedig verdwijnen; de schadelijke broedertwisten gedempt worden en de holle zee der onenigheid zou zo krachtig niet meer bruisen noch haar

dodelijke wateren werpen over de muren van Sion, tot versmoring, en verstikking van zoveel onschuldige inwoners. Ja, dan zou de breuk der dochteren Sions tot spijt van de duivel en zijn hels vloekgespan, spoedig genezen worden, en de vesting der heilige stad zou de macht der vijanden niet meer vrezen: maar het volk Gods moet bijzetten om al haar vijanden te tarten en voor hun aangezichten uit te roepen: Vergezelt u te samen, gij volkeren, doch word verbroken, en neemt ter oren alle gij die in verre landen zijt; omgord u toch word verbroken; beraadslaagt een raad, doch hij zal vernietigd worden, spreekt een woord, doch het zal niet bestaan, want God is met ons. Jes. 8:9. Zie, broeders, zo moesten wij trachten om in alle opzichten als vestingen van Sion te strekken, om naast het heil van Jezus Gods volk te beveiligen tegen de woede hunner vijanden.

B. Maar eindelijk zullen onze gemeenten ook als paleizen Gods zijn, en zullen ze door een onderscheidenlijke beschouwing dergenen die nog buiten ons zijn, geëerd en geroemd worden als levende Godshuizen, waar de koning der heerlijkheid zijn woning houdt.

a. Dan moet elk lidmaat, elk burger van Sion trachten om zijn ziel en lichaam te stellen tot een woonstede Gods in de Geest. Men moet hier met zijnen mond de Heere niet belijden en inmiddels zijn ziel stellen tot een woonplaats der duivelen, waar men die moordenaars, die onreine geesten en al hun zondig gezelschap een vrije toegang gunt. Neen, vrienden, door zulk een gedrag maken wij onze gemeenten niet tot paleizen Gods maar tot spelonken van boosdoeners en schrikken onbekenden af, dat ze niet tot ons komen en onze muren niet helpen bouwen. Door zulk een gedrag verduisteren wij zelfs de luister van Gods kinderen, keren wij het heil des Heeren buiten onze vesting en geven geen stof om te roemen aan de toekomstige geslachten.

b. Zullen wij dan onze kerken tot koninklijke paleizen verheffen en door een krachtig vertoog harer heerlijkheden, nog eens de koningen der aarde tot ons uitlokken, dan moeten er meer levende stenen tot Jezus komen, die door geloof en wedergeboorte bereid zijnde, op Hem, als op de onbeweegbare fundamentsteen, gegrondvest worden; dan moet de duisternis der onkunde meer verdwijnen, de hoogte van goddeloosheid meer geslecht, de valse steunsels van eigengerechtigheid meer verbroken en de luister ener beproefde belijdenis en geheiligden wandel Gods huis tot sieraad gesteld worden, en niemand van welken staat hij ook zij, moest op de droggronden van uitwendige plechtigheden slechts liggen blijven zonder enigen strijd of geweld te doen op het Koninkrijk der hemelen, maar zolang arbeiden en worstelen met zijn hart, totdat deszelfs wanstaltigheden verbroken zijn en Jezus door Zijnen Geest woning bij hem gemaakt had.

c. Maar wat u betreft, die tot nog toe in het geheel geen naam hebt in Sion, noch door een uitwendige belijdenis, noch door een dadelijke werkzaamheid des geloofs, onder deszelfs ledematen geteld wordt; het is ook uw plicht om spoedig derwaarts te komen en mede levende stenen te worden van haar kostelijke paleizen, want zolang gij nog uw deel, vastigheid en woning in deze wereld zoekt, zo is er geen hoop op uw behoudenis, dewijl gij dus bloot staat aan alle lichamelijke en geestelijke vijanden, ja voor het geweld des doods en der hel. Haast u dan om tot Sion te gaan, zoekt op goede gronden lidmaten van Gods kerk, en ook burgers van het geestelijk Jeruzalem te worden; en niet slechts door een uiterlijke belijdenis der waarheid (waarmee zich de meesten valselyk tevreden stellen): maar door een geestelijke geloofsonderhandeling met de Heere Jezus, waardoor wij in Hem en in zijn kerk worden ingelijfd en deel krijgen aan de goederen van Gods Koninkrijk. En waarom zoudt gij langer buiten Sion blijven? Kan u de wereld meer genoeg schenken? Bemint gij het rijk der duisternis

meer dan het Koninkrijk des lichts? Vindt gij meer vermaak in de dingen van dit leven dan in de genoegens van het geestelijk Jeruzalem? Is hier meer rust, meer veiligheid, meer troost en verzadiging te vinden? Of kan de wereld u gelukzaligheid toebrengen? Immers in het geheel niet, want al haar heerlijkheid is vergankelijk, haar torens zijn wankelbaar en storten plotseling neder zodra de stormwind van Gods oordelen er tegen aanslaat; haar vestingen zijn nietige sterktens, die geen vijand tegenstand kunnen bieden, die ziel noch lichaam voor de dood beveiligen, die geen zekerheid voor het ongerust geweten bezitten, maar door de hand des Heeren spoedig verbroken worden. Ook zijn haar paleizen slechts stenen huizen, die der vergankelijkheid onderworpen zijn, wier grondslag slechts stof der aarde en wier grondslag niet meer is dan enkel schaduw, die spoedig voorbijgaat en geen ziel gelukzalig maken kan. Wat is er dan in de wereld dat u meer kan weerhouden en verhinderen, om van nu aan tot de gemeenschap der ware kerk over te gaan? Zegt gij, dat gij Sion nog niet kent en u daarom niet als burgers van die stad kunt overgeven? Ik antwoord: Ga rondom Sion, omringt ze, telt haar torens, zet uw hart op haar vestingen, beschouw onderscheidenlijk haar paleizen, en gij zult moeten uitroepen: Schoon van gelegenheid, een vreugde der ganse aarde is de berg Sion, gij zult haar roem verheffen boven alle koninkrijken dezer wereld en zeggen: Zeer heerlijke dingen worden van u gemeld! Waarlijk dit is een stad Gods, de Heere is in het midden van haar! Het is waar, indien gij op een uitwendige heerlijkheid wilt zien, dan vertoont zich Gods kerk niet in zulk een schijn als de wereld: goud en zilver, schatten en rijkdommen, pracht van klederen en dergelijke versierselen zijn hier niet te vinden, want Jezus Koninkrijk is niet van deze wereld, maar Hij doet degenen die Hem liefhebben beërven, hetgeen bestendig is, en wil al hun schatkamers met een eeuwig goed vervullen, Spr. 8: 21.

Maar zegt gij, dat alle lidmaten of burgers van Sion volgens hun belijdenis niet wandelen, noch zich enigszins gedragen naar die graveerselen, waarmede de gelovigen in deze en andere voorzeggingen bestempeld werden, 't Is waar, maar dit moest u nochtans niet afschrikken om tot Sion over te gaan; gij moet denken, dat er altijd huichelaars in de kerk geweest zijn, die God wel met hun mond belijden, maar met hun hart ver van Hem zijn. Zulk een volk erkennen wij ook voor geen ware Sionieten, die tot het hemels burgerrecht gerechtigd zijn; maar merken het aan als vreemdelingen, ja als vijanden van de ware kerk. Was er anders geen stof om van de heerlijkheid van Sion te roemen, en die aan de volgende geslachten te vertellen, als in die veelheid der mondbelijders, dan zouden wij ons schamen om andere volken tot aandachtige beschouwing van Gods heilige stad uit te lokken; want de wandel der meeste christenen is zo zondig en schandelijk, dat zij bijna zoveel buiten keert, als er anders door overtuiging van de waarheid onzer geloofsleer zouden ingaan. Daarom wijzen wij u naar het geestelijk Sion, ik bedoel het geslacht dergenen die de Heere vrezen. Onder dezen zult gij vinden die als torens, vestingen en paleizen uitblinken, terwijl ze voor een iegelijk de proeven tonen van een onwankelbare belijdenis, van een standvastig geloof, van een vurige liefde, van een vaste hoop, van een onwrikbaar vertrouwen en een gehele heiligheid des levens, waardoor zij boven anderen verheven en tot sieraad en steunsel van Gods stad zijn. Gaat gijlieden eens rondom dat Sion, omringt het eens, zet uw hart op hun vesting, beschouw het onderscheidenlijk in zijn paleizen, en gij zult het moeten verheffen boven alle woningen Jacobs, en betuigen dat het een lof is op aarde.

Waarlijk, dit is een wonderlijk geslacht, want door hun onderlinge gemeenschap en vereniging met Christus verstrekken ze niet alleen tot een stad des groten Konings, waar de Heere Zijn troon heeft en die wegens haar geestelijke sterkten en sieraden de ganse wereld tot een wonder strekt; maar elk hunner zielen is als een stad Gods op

zichzelf en heeft haar bijzondere vastigheden waardoor zij beschermd word tegen alle dreigende gevaren.

Want

a. Is de wereld aan het hollen en worden zij als een hert gejaagd door de gewelddrijvende goddelozen in de holen der aarde, en in de kloven der steenrotsen, dan is hun de Heere tot een sterken toren en tot een hoog vertrek in de dag der benauwdheid, zodra zij Hem door het geloof aangrijpen. Spr. 18:10.

b. Vallen die geestelijke vijanden op hen aan en benauwen hun hart van alle kanten, dan strekt hun het heil van Jezus tot muren en voorschansen. Spr. 18:10.

c. Mogen ze hier in deze wereld niet pralen naar de wijze der groten, met aanzienlijke huizen en verhevene burchten, maar is het hun lot gewoonlijk om te zwerven als een mus op het dak, en van aardse heerlijkheden verstoken te zijn, dan hebben zij paleizen Gods tot hun beschutting, terwijl de Heere altijd plaats in Zijn kerk heeft om de Zijnen te beschermen, daar Hij een vurige muur rondom hen is, en een heerlijkheid in het midden van hen, Zach. 2:5, 8; waardoor ze veel zekerder en tevens veel heerlijker wonen dan op prinselijke burchten of koninklijke paleizen. Te vergeefs juichen zij ook niet van hun hoogten: Wij hebben een sterke stad, de Heere stelt heil tot muren en voorschansen. (Jes. 26: 1.) God is ons een toevlucht en sterkte; Hij is krachtiglijk bevonden een hulpe in benauwdheden. Daarom zullen wij niet vrezen al veranderde de aarde van plaats, en al werden de bergen verzet in het hart der zee; laat haar wateren bruisen, laten ze beroerd worden, laat de bergen daveren door hun verheffing, de beekjes der rivier en zullen de stad Gods verblijden, het heiligdom der woningen des Allerhoogste God is in het midden van haar, zij zal niet wankelen, God zal hen helpen in het aanbreken des morgenstonds. (Ps. 46: 2- 6.

Zie dan, mijn vrienden, hoe sterk een stad Sion toch is, waarin deszelfs inwoners tegen alle bedenkelijke gevaren en aanvallen zo van hun lichamelijke als geestelijke vijanden beschermt en beveiligd werden, zodat zij niet wankelen zullen tot in eeuwigheid.

Ach, kon u dit aansporen, mijn toehoorders, die tot nog toe in uzelf woont en nergens anders op vertrouwt dan op lichamelijke dingen, op uitwendige sterkten, vastigheden, steden, burchten, koningen, machten, mensen of rijkdommen dezer wereld; en in het geestelijke op het valse steunsel van een eigen gerechtigheid, van een uitwendige Godsdienst, van een ingebeeld geloof en daarop zo vast durft vertrouwen, dat u nauwelijks de vreze des doods of de angst der hel verschrikken kan. Ach kon dit u aansporen, om al die gewaande steunsets te verlaten; om geen torens of kastelen meer in de lucht te bouwen, waarop gij uw vertrouwen stelt; maar om spoedig uwen weg naar Sion te richten, om door de poorten dier stad henen te dringen, om binnen haar vestingen te schuilen, om dat burgerrecht te zoeken, die wetten, die voorrechten. Dan zoudt gij eeuwig bevestigd en beveiligd zijn tegen de aanval van al uw vijanden, daar gij nu nog in het tegendeel de dood, de duivel, de wereld en uw eigen hart zeer gevaarlijk ten doel staat, en ieder ogenblik uw tijdelijke en eeuwigen val moet afwachten.

Doch deze overgang tot Sion gaat zo gemakkelijk niet, men komt hier niet met een enkel zuchten: O was ik daar! Neen vrienden, neen, het is: strijd om in te gaan, en doe geweld op het koninkrijk der hemelen. Luie lichamen en trage handen, die zich in dit strijdperk niet willen oefenen; waanwijzen, die moesten dat het slechts met uitwendig lezen, bidden en kerkgaan te doen is; nog onwetenden die maar op een lossen grond hopen, om daar spoedig te komen, terwijl zij niet eens de weg kennen, zullen er niet ingaan; doch slechts dezulken,

- a. Die er naar trachten om uit de goddelijke gedenkschriften de vastigheden en voorrechten van Sion goed te verstaan, en daarvan overtuigd zijnde,
- b. Dezelve hoger schatten, dan alle steunsels van een ingebeelde gerechtigheden, en die niets achten in vergelijking van dat heil hetwelk in de stad Gods te vinden is. En uit dien hoofde.
- c. Zichzelve oefenen in een krachtige zelfverloochening, om al dat ijdele en aardsgezinde, waarop zij tot dusver naar ziel en lichaam gesteund hebben, dadelijk te verlaten en hun hulp en sterkte daar te zoeken, waar de Heere het heil van Jezus stelt tot muur en voorschans.
- d. Verder, die zich vrijwillig aan de rijksstaf van Koning Jezus willen onderwerpen, Zijn wetten en bevelen billijken, Hem hulde en eer bieden, eed en trouw zweren om Hem nooit te verlaten, maar bereid zijn om altijd voor de eer Zijns Naams uit te komen, zo Hij hen de invloed Zijns Geestes niet onthouden zal. Zulken, ja die alleen wil de Heere in Sion aannemen tot het grote burgerrecht van het hemels Jeruzalem toelaten en zijn poorten voor hen openzetten opdat zij met het rechtvaardige volk mogen ingaan, met dat volk hetwelk de getrouwheden zijns Gods bewaart.

D. Maar nu kom ik nog eens tot u, geliefde Sionskinderen, die reeds door Gods roepende stem tot deze heilige stad gekomen zijt, ja zelfs door de goddelijke inwoning in uw harten tot geestelijke burchten en paleizen, in zijn kerk verheven zijt. Gij, gij zijt het die de heerlijkheid van Sion uit en inwendig vertoont en die, ons moed en stof geeft om anderen tot uw sierlijke gestalten uit te lokken, omdat we niet alleen zien de zuiverheid uwer geloofsleer, maar ook de heiligheid van uwen wandel, die toch Gods huis, stad en volk tot een sieraad is. (Ps. 92:5.) Van uw daden durven wij de navolgende geslachten vertellen, om hen uit te lokken tot de plaats uwer woning.

1. Doch, hoe schoon gij ook inwendig verheerlijkt zijt, zo heb ik u dadelijk getoond, hoezeer de goddelijke genadeglans door veler zorgeloosheid en gelijkvormigheid aan de zonden dezer eeuw in sommigen verdonkerd is; en hoeveel wanstaltigheden nog in onze gemeenten gezien worden, waardoor er helaas zulk een geringe voorbereiding tot die heerlijke kerkstaat, die men hier hoort verheffen, gemaakt wordt.

2. Ziet gij dan voor uw ogen, dat hier onkunde, daar traagheid, elders onenigheid, en nog bij de meesten werelds gezindheid zulk een groot verval aanbrengt; ga dan ook aan het werk als geestelijke bouwlieden, beweent en beklaagt niet alleen de breuk der dochteren Sions, maar zoekt ze ook te helen; bestraft de onkunde in uwen broeder, slaat hem prikkels in het hart om zijn trage handen en slappe knieën op te richten; verfoei alle broedertwisten en het onderling verdacht houden van elkander; dringt elk tot christelijke liefde, die toch de band der volmaaktheid is; en laat dit gedurig uw streven zijn, om door de leer des Evangelies vele levende stenen tot Sions opbouw te bereiden, en toont in uw geheel gedrag, dat uw heiligheid en heerlijkheid is gelijk de glans van goddelijke paleizen. Dan zult gij redenen hebben, om u mede te rekenen onder degenen die behoren tot de stad des groten Konings, en ons stof verschaffen om alle Joden, heidenen en onwedergeboren naamchristenen ter beschouwing van het heilig Jeruzalem vrijmoedig uit te lokken en daarop te roemen, eerst onder de navolgende geslachten, en dan tot in eeuwigheid der eeuwigheden.

Waartoe ons helpe de almachtige God, de opperste stichter en bouwmeester van Zijn kerk, door de kracht van het bloed en de Geest Zijns Zoons. AMEN.

KERKREDE OVER DE WOORDEN VAN DE PROFEET JEREMIA BEGREPEN IN HET 12^e VERS VAN HET 31ste HOOFDDEEL ZIJNER GODSPRAKE.

Dies zullen zij komen en op de hoogte van Sion juichen, en toevloeien tot des HEEREN goed, tot het koren en tot den most, en tot de olie en tot de jonge schapen en runderen; en hun ziel zal zijn als een gewaterde hof, en zij zullen voortaan niet meer treurig zijn.

VOORAFSPRAAK.

Onder alle plechtige omstandigheden die op de grote Israëlitische feesten gezien werden, was bijzonder opmerkelijk, dat zij den Heere, behalve de gewone offeranden, ook lofofferen van heilige gezangen, onder het geluid van schelklinkende speeltuigen toebrachten (2 Kron. 5:12) Doch nooit hoorde men sterker, aangenamer en vrolijker tomen, dan op het roemruchtige feest der loverhutten, waarvan de Geest gewag maakt Deut. 16:13; Lev. 23:39-43. De Joodse meesters zeggen ons, dat er dan op het gedurig offer dagelijks in den tempel gezongen werd het grote halleluja, en andere bijzondere dankliederen, welke op die tijd toepasselijk waren, welke door sommigen zelfs beperkt worden van den 113den tot den 118den Psalm. Doch hoe menigvuldig ook hun vreugdebedrijf in dien ganse omloop des tijds was, waren echter de eerste en de laatste feestdagen de allergrootste, die daarom ook op het allerplechtigst gevierd werden. Op den eersten vermenigvuldigden, zij zodanig hun gezang en snarenspeel, dat het heilig dom Gods van al dat zoet geluid liefelijk weergalmde; op den laatste was dit muziek niet, minder, maar ging gepaard met nog andere plechtigheden, die op een meer dan gemeenschappelijke wijze geoefend werden; want dan baden zij bij uitstek den God Israëls om vergeving der zonden, om de verderen zegen des jaars, en om het heil in den messias, in welke gebeden zij het bekende Hosanna dikwijls lieten invloeien, waarom deze dag met nadruk Hosanna Rabba, dat is, het grote Hosanna genaamd werd. Maar die onder het heldere licht des Evangelies het lichaam van alle schaduwen zoekt, zal zeer wel zien kunnen, dat de blijde feesten van Israël ons afmalen de blijde dagen des Nieuwen Testaments, op welke de verlostten des Heeren zeer vrolijk zouden zijn, en zich verheugen in den God huns heils; maar bij uitstek meen ik zal ons het feest der loverhutten in al deszelfs bijzondere omstandigheden daar henen wijzen, waarvan ik de voornaamste ter voldoening van mijn oogmerk kort meld.

1. Dit feest nam een aanvang kort na den plechtige verzoendag, ten blijke dat het vreugdefeest des Nieuwen Testaments straks volgen zou na die grote verzoening die de Messias zou teweegbrengen, wanneer Hij de ongerechtigheden Zijns volks op enen dag had weggenomen en alzo een oorzaak van hun eeuwige zaligheid geworden was.

2. Dit feest werd gevierd wanneer de inkomsten des lands reeds vergaderd en ingezameld waren, om aan te tonen dat dan eerst het rechte loofhutten feest zou naderen, wanneer eerst die geestelijke inkomsten, ik meen de gaven des Heilige Geestes, in de schatkisten van de kerk vergaderd waren.

3. Op dit feest was Israël zeven achtereenvolgende dagen tot opspringens toe vrolijk, offerde den Heere, zong gedurig lofliederen en vermaakte zich met de lieflijke tonen van kunstige speeltuigen, die lucht en wolken doorklonken. En waartoe anders? als om ons te verbeelden, dat dus het geestelijk Israël na gedane offerande van een verbrijzeld hart, ten blijke van een ongeveinsde dankzegging, den ganse tijd des Nieuwen Testaments vrolijke stemmen zouden opheffen ter ere van dien God die hun

leven verlost had van het verderf, en hen gekroond met goedertierenheid en barmhartigheden. (Zie Ps. 103:1-4; Zach. 9:15--17; Jes. 61:10 enz.)

4. Op deze dag kwamen zij bijeen in het heiligdom des Allerhoogste, om dus af te beelden dat ook eens de gelovigen des Nieuwen Testaments zouden samenvloeien tot de gemeenschap van de ware kerk voor het aangezicht van hunnen Heere en Koning Jezus, om Hem hulde en eer te doen.

5. Ik zeg ook dat de Joden zich op dit feest bij uitstek vermaakten met de vettigheden van Kanaäns inkomsten, ons afbeeldende de overvloed van al de heilgoederen van Christus Koninkrijk waarmee zich Zijn gunstgenoten tot dronken wordens toe verzadigen zouden. Alles kan ik niet melden maar dit voeg ik er nog met een enkel woord bij:

6. Dat het plechtig vieren van den eerste en laatste dag, boven de andere ons niet duister leren zal, dat ook het begin en het einde des Nieuwen Testaments veel heerlijker, veel uitnemender en heiliger zijn zoude dan de andere dagen, voor zover dan veel groter genadegaven door den Heilige Geest aan de geestelijke Sionieten zouden geschonken worden, waardoor ze gevoeliger aangedaan, hunnen mond vervullen zouden tot Gods lof, den ganse dag met Zijn heerlijkheid, en dus met de vrolijke feestvierders, gedurige Hosanna's opheffen zouden rondom Zijnen altaar.

Dit is het mijn aandachtige toehoorders, dat ons de profeet Jeremia in het 31^e hoofdstuk van zijn luisterlijke Godsspraak aangaande de bekering der Joden door de inspraak van Gods Geest duidelijk afmaalt, terwijl hij haar als medevierders van het feest der loofhutten aanmerkt, welke in de laatste dagen des Nieuwen Testaments (nadat de hitte van Gods toorn gekoeld was) door de hoeders van Efraïms gebergte, dat zijn de leeraars, wederom zouden geroepen worden, om aldaar niet meer het uiterlijke of schaduwachtige maar het geestelijke of ware loofhutten feest, den Heere te heiligen, wanneer zij na dien bestemden dag van hun verzoening en verlossing uit de hand des sterken, tot de volheid van alle genadegoederen zouden toevloeien, en met vreugde water scheppen uit de fontein des heils, parende inmiddels bij de offerande van een dankbare geest, de groene palmtakken van een geestelijke vruchtbaarheid. Van welke waarheden een iegelijk uit den inhoud van mijn tekstwoorden zal onderwezen worden, dewijl er in dier voege van de bekeerde Joden gesproken wordt: dat zij zouden komen en juichen op de hoogten van Sion, en toevloeien tot des Heeren goed, tot het koren en tot de most, en tot de olie; en tot de jonge schapen en runderen; en dat hunlieder zou zijn als een gewaterd hof, en dat zij voortaan meer zouden treurig zijn.

Dat dit een Godspraak is van de bekering en toevloed der Joden tot de schoot van de kerk des Nieuwen Testament blijkt duidelijk uit al die gepaste spreekwijzen en zonderlinge omstandigheden, waaronder hier het Joodse volk betrokken wordt. Maar terwijl die eerstelingen die bekeerd zijn in het begin des Nieuwen Testaments, maar voor een klein overblijfsel van Paulus gerekend worden (Rom. 11:5-7), en hier van een grote toevloei gewaagd wordt, verbeelden wij ons hier de komst der Joden in het laatst der dagen, wanneer het onweder van Gods grimmigheid zou overgegaan zijn, als God de gevangenis van de tenten Jacobs zou gewend en Zich over hun woningen zou ontfermd hebben. En dat dit het doel van Gods Geest is, zal ons de kracht van enige spreekwijzen en samenhang der woorden klaarblijkelijk aantonen. Immers

1. In het voorgaande dertigste hoofddeel, spreekt de profeet zeer duidelijk onder het voorbeeld van Israëls verlossing uit Babel, tevens van hun geestelijke verlossing en vrijheid onder het rijk van den Messias, welke rede wel vooreerst gepaard gaat met een vertoog van veel ellende en droevige rampspoeden, waardoor de wederhorige

Israëlieten na Christus komst deerlijk zouden geslinderd werden, wegens het stout verwerpen van hunnen wettigen Koning; maar tevens door een belofte gevolgd wordt, die niet als troost in zich behelst voor de Joden van latere tijd, en met zulke spreekwijzen te voorschijn komt, die in generlei wijze op een uiterlijke verlossing uit de Babylonische gevangenis, noch op een geestelijke vrijheid van de eerstelingen der bekeerde Joden in den aanvang des Nieuwen Testaments, maar alleen op hun laatste verlossing toepasselijk zijn. Want nadat, de profeet hun uiterlijke en tevens hun geestelijke ontbinding van alle ondragelijke lasten had voorgesteld, toont hij aanstonds.

A. De duurzaamheid van deze vrijheid zeggende: dat vreemden zich niet meer van hen zouden doen dienen, hoofdstuk 30:8; dat zij in hun land wederkomende, daar stil en gerust wonen, en van niemand meer verschrikt zouden worden, vers 13. Verder dat God met alle heidenen, waarheen Hij zijn volk verstrooid had, een voleinding zou maken, maar niet met Israël. Hij zou hen wel een tijdlang kastijden en niet onschuldig houden wegens de grootheid van hun misdaden, bijzonder in het smadelijk verwerpen van Zijnen Zoon; maar zich spoedig weder over hen ontfermen met een eeuwige goedertierenheid vers 11-15, waardoor die schielijke verlossing en grote vrijheid die reeds vermeld is.

B. Tot zijn volle wasdom zou komen en in alle omstandigheden gezien worden.

a. In een ganse verdelging van hun vijanden, die hen tot dusver omringd en benauwd hadden, vers 16.

b. In het genezen van al hun plagen en dodelijk wonden, vers 17.

c. In het herbouwen van hun stad en Godshuizen om daar den Heere in geest en waarheid te dienen, met openbare dankzeggingen, met geestelijke lofliederen, onder de stem der spelende reien, vers 18, 19.

d. In een vermeerdering van hun geslachten, ter beproeving van Jezus Koninkrijk.

e. In een verheerlijking van dezelve, als in de dagen vanouds.

Op die wijze zou God de verlossing Zijns volks heerlijk en roemruchtig maken, zo zal Hij zijn gemeente voor Zijn aangezicht bevestigen. Maar opdat Israël deze weldaden niet mocht toeschrijven aan de waardigheid van hun geslacht, toont de Heere

C. De enigste oorzaak daarvan in den Messias, Die alleen de heerlijkheid en ook den Heerser Jacobs zoude zijn en door Wiens borgtocht de Heere aan Zijn verbond wilde gedenken, en hunlieden tot een God zijn, opdat zij Hem tot een volk mochten wezen, vers 21, 22; doch Wiens komst hier in een toekomstige tijd wordt voorgesteld, als nog zullende uit Jakob voortkomen, omdat Hij dan eerst van de Joden den zou gekend worden als het zaad Abrahams, Izaäks en Jacobs, als hun Oudsten Broeder, als de ware Zoon van David, Die recht had op den troon Zijns Vaders, Die zij deswege voor hun wettigen Koning zonden aannemen en voor hun Verlosser kennen. Wat dunkt u toehoorders, wanneer gij de kracht van al deze bovengemelde spreekwijzen eens recht ter harte neemt, kunt gij, durft gij die wel anders als op de bekering van de Joden in het laatst der dagen toepasselijk maken? Wanneer de Heere Zijn hittige toorn van Zijn volk zou afwenden en het onweder zijner grimmigheid laten rusten op den kop hunner vijanden. Thans is dit het zeggen van Gods Geest zelf: *In het laatst der dagen zult gij daarop letten* vers 24.

2. Is dit zo, dan moeten ook de woorden van dit eenendertigste hoofdstuk, almede den inhoud van mijn tekst derwaarts geleid worden, als die onmiddellijk met het laatste vers van het 30ste hoofdstuk zijn samengevoegd. Want hier herhaalt Gods Geest in bredere omstandigheden de voorgaande weldaden, die Hij in het 30ste hoofddeel reeds voorzegd had met deze woorden: *Ter zelfder tijd spreekt de Heere zal Ik alle*

geslachten Israëls tot een God zijn en zij zullen Mij tot een volk zijn; welke belofte vervolgens in zijn bijzondere delen wordt uitgebreid in vers 2-4. Zoodat hier

a. De personen voorgesteld worden, die het voorwerp vaar Gods ontferming zouden zijn, voorgesteld onder den naam van alle geslachten van Israel vers 1, (dat sommigen uit aanmerking van vers 2, 6, 18 en 21 dit bij uitstek op de 10 stammen toepasselijk maken) welke hier

b. Van Godswege door den profeet van hun verlossing en rust omstandig verzekerd worden vers 2.

c. En of Israël niet geloven kon dat hun heil aanstaande was, dewijl God zolang Zijn aangezicht voor hen verbergen had en hen maar van verre en oude tijden verschenen was vers 3.

d. Zo troost Hij hen tegen zulk een twijfelmoedigheid door een verhoog van Zijn eeuwige en tedere Vaderliefde, vers 4.

e. Welker uitwerkselen Hij nader aanwijst in het genot van vele heerlijke voordeden, waarmee de Joodse kerkstaat zo op stoffelijk als geestelijke wijze zoude bevoorrecht worden, vers 4, 5.

f. En om de twijfelende menigte door gewisse tekenen der tijden van het voorgestelde ten volste te verzekeren, toont hun de Heere op wat voor een heerlijke en roemruchtige wijze dit geestelijk verlossingswerk zou uitgevoerd worden vers 6-10.

Werktuigen daarvan zouden zijn:

1. De leraars (of zoals sommigen willen de apostelen, door hun Goddelijke schriften), voorgesteld onder de naam van de hoeders op Efraïms gebergte, die met ijverige vermaningen, zielroerende overtuigingen, genomen uit de heilige Godsspraken en tevens met krachtige gebeden de bekering der Joden op alle wijzen zouden trachten te bevorderen, en daarvan een goede uitslag zien, vers 6-9.

2. Doch deze zouden aanstonds op het voetspoor van de gelovigen uit de heidenen, die nu vers tot de gemeenschap van de ware kerk waren overgegaan en met blijdschap deelnamen in de herstelling van het Joodse volk, gevolgd worden, als die zich op Gods order ook tot datzelfde liefdewerk zouden aangorden, om aan Israël zijn verlossing bekend te maken en te zeggen: *Hij, die Israël verstrooid heeft zal hem weder vergaderen, en Hem bewaren als een herder zijn kudde. Want de Heere heeft Jacob vrijgekocht en Hij heeft hem verlost uit de hand dergenen, die sterker waren dan hij.*

g. En hierdoor zou nu de weg voor Israël gebaad worden om met de volheid der heidenen te naderen tot de gemeenschap van de kerk, en het genot dier heerlijke voorrechten. Hetwelk uit den inhoud van mijn tekst duidelijk bewezen wordt, als de profeet zegt: *Dies zullen zij komen en juichen op de hoogten van Sion, en toevloeien tot des Heeren goed, enz.*

Mij dunkt, toehoorders, dat deze woorden bij deze tijdgelegenheid een gepast onderwerp van mijn verhandeling en uw overdenking zijn mogen. Eensdeels om ulieden te verstrekken tot een zoete nagedachtenis van de uitgestorte gaven des Heilige Geestes, welke heil en nuttigheid u in de verleden Pinksterdagen is aangekondigd. Anderdeels tot een christelijke nabetrachting van het Heilig Avondmaal des Heeren, waarin u vanmorgen deze geestelijke spijs en drank duidelijk verbeeld is. Dies zal ik deze Godspraak tot opwekking van de geestelijke blijdschap der gelovigen, en uitlokking van een afgedwaalde zondaar tot de gemeenschap van Jezus, en het genot Zijner heilgoederen wat nader met uw aandacht onder de krachtige bijstand des Heeren verhandelen, en ten dien einde op deze volgende hoofdzaken acht geven.

I. Zal ik u de Godspraak op zichzelf vertonen, waarin ons

- A. De blijde komst der Joden tot Christus Koningrijk, en
- B. De geestelijke voordelen van hetzelfde beschreven worden.

II. Verder zal ik de kracht van deze Godspraak uit haar verband met het voorgaande wat nader aandringen.

Waartoe ik de hulp van den almachtige God inroep om mij, Zijnen onwaardige dienstknecht te ondersteunen in het prediken en u in het aanhoren en betrachten van Zijn zaligmakend woord.

I.

A. Die met aandacht de woorden dezer Godspraak aanmerkt, kan spoedig zien dat ons hier een feestvierende menigte vertoond wordt, die al juichende de hoogte van Sion opklimt, om daar voor het aangezicht des Heeren huns Gods te verschijnen en deel te nemen aan den rijkdom Zijner genadegoederen. Doch laat ons a. die zingende reien eens van nabij beschouwen, om te zien welk soort van volk het is, dat daar zo vrolijk roemt; en b. dan eens acht geven op de plaats waarheen zij zich heen wenden.

a. Ik kan niet anders zien gelijk ik dadelijk reeds gezegd, heb, of het zijn de Joden waarvan hier gesproken wordt, die tot dusver als ballingen in de barre wildernis van het heidendom en elders hadden omgezworven, niet slechts verstoken van Jeruzalem, hetwelk Juda eertijds al versterkt had tot een koninklijken zetel, en Levi tot een ontzagelijke priesterstoel, en waarin al hun lust en blijdschap was; neen, maar ook voor een geruime tijd afgescheiden van Gods zalige gemeenschap, dragende den last hunner zonden en den vloek der wet, door welke rampspoeden zij zo deerlijk geslingerd zijnde, moesten schreeuwen van weedom des harten, en zuchten naar een genadige verlossing. Want zo wordt het Joodse volk hetwelk nu door een gezicht van hun zonden tot inkeer gekomen was, sprekende ingevoerd: *Ziet van den hemel af, en aanschouwt van Uw heilige en heerlijke woning: waar zijn Uw ijver en Uw mogendheden? Het gerommel Uws ingewands en Uw barmhartigheden? Zij houden haar tegen mij in. Gij zijt toch onze vader, want Abraham weet van ons niet, en Israël kent ons niet; Gij, o Heere, zijt onze Vader, onze Verlosser vanouds af is Uwen Naam Heere, waarom doet Gij ons van Uw wegen dwalen? Waarom verstokt Gij ons harte dat wij U niet vrezen? Keert weder om uwer knechten wil, den stam uws erfdeels*, Jes. 63:15-19. En in het 64ste hoofdstuk vervolgt zij haar smeekzucht met vergrotingen van spreekwijzen: *Och dat Gij de hemelen scheurdet, dat Gij neerkwaamt, dat de bergen van Uw aangezicht vervloden*, vers 1. Daarop doet zij een tedere belijdenis van al haar ongerechtigheden, met een verlooehening van hun eigengerechtigheid en gebruikt de allerbewegelijkste drangredenen om Jehova tot genade en ontferming te bewegen; drangredenen, die genomen zijn van Zijn Vaderlijke liefde, van hun voorgaande eigendom aan Hem, en van de verwoesting dier heilige plaats, die de Heere zich voormaals tot een zetel van Godsdienst uitverkoren had. Het kon dan niet anders wezen, of God, die beloofd had, dat Hij de breuk der dochteren Sions nog eens genezen en haar treurigen vertroosten zou, moest uit den hogen hemel neerzien, en Zich over de ellendigen Zijns volks ontfermen, hunlieden wedergeven de erf huns vaders Jacobs, en hen opvoeren uit het land hunner vreemdelingschap, tot die plaats waar Zijns Naams gedachtenis geroemd, en de volheid van Zijn genadegoederen uitgedeeld werd.

b. En dit is de belofte, die hier de profeet aan de latere Joden voorstelt, als hij zegt dat zij zouden komen en juichen op de hoogten van Sion. Let hier met mij a. op de plaats

van hun aankomst, b. op hun komst zelf en c. op de luisterrijke wijze daarvan.

a. De vergaderplaats van de laatste feestvierders was de verheven berg Sion, althans beroemd door de ganse wereld, niet alleen wegens haar ongewone hoogte en onoverwinbare sterkens, maar ook omdat zij een gewijde standplaats was, strekkende Juda tot een koninklijken zetel en Levi tot een ontzaglijken priesterstoel, daar de God Israëls op een plechtige wijze onder Zijn uitverkoren geslacht woonde, daar hij blinkende verscheen, daar Hij Zijn majesteit, en heerlijkheid boven het verzoendeksel van tussen de vleugelen der Cherubijnen vertoonde, en heerste als Israëls Koning op den berg Zijner heiligheid. Waarom ook de ganse vergadering op de plechtige feestdagen tot dezen berg moesten opgaan, om daar den Heere te offeren en zich neer te buigen voor het paleis Zijner heiligheid. Meerdere omstandigheden zal ik niet melden; maar ik zeg dat ons dezen berg zo hier als elders in de profetische Schriften voorkomt als een gepast zinnebeeld van de kerk des Nieuwen Testaments.

1. Die ook als dat Sion schoon van gelegenheid, als een vreugd der ganse aarde geroemd wordt, Ps. 48:3-14; 87:1.

2. Die als de rijkszetel van vorste Messias door Gods Geest voorspeld is, waar Koning Jezus blinkende zou verschijnen Ps. 2:6; 51:20; waar Hij Zijn verblijf en rust zou nemen, als zijnde de plaats der zolen zijner voeten.

3. Die ook boven alle toppen der bergen, ik bedoel boven alle koninkrijken verheven en door de ganse wereld zou gezien worden als een berg des Heeren, Jes. 2:3.

4. Zijnde ook Sion gelijk in sterkte en vastigheid, wijl zij rust op een eeuwige grondslag, die de poorten der hel niet zullen overweldigen; God is midden in, is rondom haar, Hij zal ze bevestigen tot in eeuwigheid.

5. Hierom zou ook alle vlees zich derwaarts keren, om daar den Heere als Koning te dienen, Zijn Naam te bidden, te heiligen, in het bloeds Zijns Zoons verzoening te zoeken, offeranden des geloofs tot Zijn altaar te brengen en zich dan onder een rijk genot van Gods onwaardeerbare genadegoederen te verlustigen.

En opdat ik dit niet breder uitbreide⁶ de profeet toont het ons, dat dit de reden was dat de bekeerde Joden zouden

b. *Komen tot de hoogte van Sion.*

De Joden, door vleselijke gedachten aangaande den staat van Christus Koninkrijk overmeesterd, willen uit deze en dergelijke Godsspraken zich verzekeren van een uiterlijke toevloed hunner nakomelingschap tot den zichtbare en tastelijke berg Sion, om daarin een herbouwde stad en tempel, onder het genot van een ongestoorde vrede, den Heere te offeren en in voorgaande plechtigheden te dienen. Wat het eerste betreft nopens een grote toevloed dier volkeren tot de landstreek van Kanaän, nopens het herbouwen van hun verwoeste stad en het oprichten van heilige vergaderplaatsen, nopens de aangename rust en vrede, nopens het genot van vele aardse voordelen, durf ik wegens den inhoud van verschillende Godsspraken niet ganselijk loochenen. Maar het tweede, aangaande de herstelling van hun oude Godsdienst, het oprichten van altaren, het slachten van offerbeesten, en de beweging van al die omslag des wereldlijken heilighdoms, is zo ongegrond als strijdig tegen den aard van een geestelijk Koninkrijk, waarin het lichaam van alle schaduwen, en het tegenbeeld van alle voorbeelden, al voor een grote reeks van jaren gezien is. Ik zal nu niet zeggen, dat zulk een Godsdienstige oefening van zoveel duizenden der Joden in een stad en heilighdom te plegen een ganse mogelijkheid in zich opsluit, en dat de profeten nergens daarvan

---

⁶ Zie de overige aanmerkingen over Sion, in mijn rede over Ps. 48:13.

gewagen: maar gebruik tot weerlegging van deze tastelijke dwaling de woorden van Jesaja, 66:3; daar de Heere zegt: dat die dan enen os slacht, slaat een man, wie een lam offert breekt een hond den hals; wie spijsoffer offert, is als die zwijnenbloed offert: wie wierook brandt ten gedenkoffer, is als die een afgod zegent. Wie ziet niet zonneklaar uit deze woorden dat de schaduwdienst voor God een gruwel is, en dat Hij van een iegelijk wil gediend worden in geest en in waarheid? Dies kan de komst van de Joden in Sion in dier voege niet opgevat worden.

Vraagt gij mij dan toehoorders, wat men door het komen tot Sion hier verstaan moet? Ik zeg let op de belofte, die een volheid niet van lichamelijke, maar van geestelijke goederen voorstelt en gij zult vanzelf een besluit maken, dat men ook deze komst in een geestelijke zin moet opvatten. Mijns inziens wordt ons met dit komen voorgesteld, die geestelijke werkzaamheid des geloofs, waardoor zich de bekeerde Joden aan Christus en aan de gemeenschap van Zijn kerk gewillig zouden overgeven om Hem te dienen als hun wettige Koning met verzekering, dat bij Hem alleen de gerechtigheid, het leven en de zaligheid te vinden was. Meermalen wordt deze werkzaamheid, beide in betrekking van Joden en heidenen onder deze benaming in de heilige gedenkschriften voorgesteld. Zie dit Jes. 60:66; Hosea 3:5; Jes. 45:42, etc. Hoewel ook wel de spreekwijzen van een naderen tot Gods voorhoven Ps. 65:5, een ingaan tot Zijn heiligdom Ps. 42, een verschijnen voor Hem tot Sion Ps. 84 en wat dies meer is.

Doch om maar bij ons woord te blijven, mij dunkt dat hier vele zaken onder verbeeld worden, als

1. Onderstelt dit komen een duidelijke kennis in de Joden waardoor zij nu volkomen overtuigd waren van hun verkeerde wegen en slinkse handelingen, van hun trouweloze afwijkingen van den Heere, van hunnen ongeregelde en gans vleselijke Godsdienst, van hun gruwelijke laster tegen den Messias, en de smadelijke verwerping van dien waren Vredevorst, Jes. 64:5, 6.

2. Maar gelijk zij hun ongerechtigheden in zulk groot aantal zagen, alzo zouden zij met een heilige schaamte over dezelve aangedaan zijn en die met leedwezen voor den Heere belijden. Dit onderstelt ook het komen tot Jezus, Die op de gebrokenen van hart ziet, Jes. 57; 66:1,2. En dit is hetgeen in die betrekking van de Joden vermeld wordt, Jer. 3:25, dat zij in hun schaamte zouden liggen en dat hen hun schande overdekken zou, omdat zij tegen den Heere gezondigd hadden, ja dat zij van zichzelf een walging zouden hebben vanwege al hun boosheden Ezech. 20:43; verg. Jer. 31:18; Hos. 3:5.

3. Ook onderstellen wij hierin de bekeerde Israëlieten een duidelijk gezicht en tevens een hoogachting, welke zij hebben zouden van den Heere Jezus, zijn heilige verbondswaarheden en al die beminlijke voorrechten van Zijn geestelijk, Koningrijk, waardoor ze zouden uitroepen: *De Heere is onze Richter, de Heere is onze Wetgever, de Heere is onze Koning, Hij zal ons behouden*, Jes. 33:22.

4. Onder dit komen begrijpen wij ook een plaatsverwisseling, hetwelk ons onderwijst niet slechts van een overtuiging of beter gezicht, maar ook van een dadelijke bekering der Joden, waardoor zij hun schaduwdienst, hun heilloze bastaardleer, de ijdele roem op hun geslacht en tevens al hun gruwelen straks zouden verloochenen en zich aan de leer en dienst van den Heere Jezus overgeven, volgens de wet van hun Koning, Ps. 45:11, 12.

5. Eindelijk doet mij dit woord denken aan een gewilligheid des geestes; zodat ze niet gedwongen, ook niet uit een driftliefde, maar met een volle genegenheid des gemoeds, door een krachtige overtuiging der waarheid tot de gemeenschap van de ware kerk zouden overgaan. Voorwaar de rechte zielsgestalte van bekeerde schepselen, die noodzakelijk tot een Godsdienstige betrachtning vereist wordt, en het rechte kenmerk

van Gods eigen volk is, Ps. 110:3, welke in de bekering der volken ook op een loffelijke wijze zou bespeurd en niettemin in de Joden gezien worden, Jer. 3:32; Jes. 2:3; Zach. 8:20, 22.

Doch gelijk het een grote vreugde aan de ziel eens mensen toebrenkt, wanneer hij van een gevaarlijke plaats, daar hij gedurig met de vreze des doods moest worstelen, langs een veilige weg tot een vasten burcht wordt overgebracht, daar bij tegelijk van zijn leven en alle voorrechten kan verzekerd zijn; zo kon het niet anders wezen, of de bekeerde Joden meesten ook met vreugde hun pad lopen, wanneer zij langs die gebaande wegen, onder bet geleide van Vorst Messias uit de nachtsponk aan een geestelijke duisternis en uit den kuil des doods tot de veilige schuilplaats van Gods kerk overgingen, daar zij niet alleen beveiligd waren tegen de bliksemen des toorns Gods, tegen de donderslagen der Wet, tegen de pijlen des satans en tegen de vreze des doods, maar ook de belofte kregen van zulke onwaardeerbare voordelen, waar zij de eeuwige schatkamers van hun ziel mee vervullen konden, en dit is de vreugde mijn toehoorders, die ook de profeet van de wederkerende Joden voorspeld heeft, wanneer hij zegt dat zij zouden komen en juichen op de hoogte van Sion.

Het grondwoord betekent wel in het algemeen allerlei sterk geroep, maar bijzonder zodanig een geroep, dat uit vreugde en blijdschap zijn oorsprong heeft; waarom het ook dikwijls door vrolijk zingen vertaald wordt, gelijk Jes. 12:6; Job 38:7; Ps. 32:11; 38:1 en elders te zien is. Hier geeft het een uitnemende trap van vreugde te kennen, een gezang hetwelk lucht en wolken doorklinkt en aan alle kanten lieflijk weergalmt. Zou het u ook vreemd toeschijnen terwijl hier van zulk een groot gejuich gewaagd wordt als ik zeide dat er gezinspeeld werd op dat grote vreugdebedrijf hetwelk de kinderen Israëls na hun wederkering in Kanaän bij dat plechtige vieren van het eerste feest der loofhutten geoefend hebben? Waarvan Nehemia gewaagd in hoofdstuk 8:15, 18, en dat ons Gods Geest onder dit beeld heeft willen aantonen de grote mate van geestelijke blijdschap waarmee Zijn volk nog eens vervuld zou worden na hun wederkering uit het rijk der duisternis tot de gemeenschap Zijner kerk en het genot van al deszelfs goederen? Thans kan niemand loochenen dat de gewone feesten van Israël voorbeeldig zijn geweest, en een verder uitzicht hadden op de dagen des Nieuwen Testaments, inzonderheid het grote feest der loofhutten, waarvan ik in het begin van mijn rede gesproken heb, en waarop Gods Geest meestal zinspeelt, wanneer de blijdschap der bekeerde Joden of heidenen voorspeld, wordt. Zie Zach. 14:16; Jes. 30:20; daar dus zo van de grote blijdschap der Joden gesproken wordt: Daar zal een lofzang bij ulieden zijn als in de nacht, wanneer het feest geheiligd wordt, en blijdschap des harten gelijk een die met pijpen wandelt, om te komen tot den berg des Heeren, tot den Rotssteen Israëls. En terwijl nu dit feest waarvan Nehemia spreekt, in enige omstandigheden boven het gewone verheven was, als hetwelk na een langdurige stilstand dier plechtigheid, na een treurige ballingschap en een zware worsteling met oneindige rampspoeden, wederom voor de eerste keer met een groot gejuich gevierd werd, zo zal ons dat bij uitstek de ongemene vreugde der bekeerde Joden in het laatst der dagen verbeelden, wanneer zij na een langdurige verstrooiing onder de heidenen, na een stilstand der ware Godsdienst, na vervreemding van hun voorrechten en het doorstaan van alle bedenkelijke rampspoeden, als vrijgekochten des Heeren zonden wederkeren en tot Sion komen met gejuich, ja met een eeuwige blijdschap, die op hun hoofd zou zijn, volgens de. Godspraak van Jesaja 35:13, die met deze heerlijke omstandigheden de bekering der Joden voorspeld heeft, nadat eerst de ingang van de heidenen tot Jezus Koningrijk zou geschied zijn.

a. Dit gejuich zouden zij nu opheffen, wegens een levendig besef en dadelijk genot van die heerlijke heilgoederen van Christus kerk, wegens het koren hetwelk de jongelingen, en de most die de jonkvrouwen sprekende maakt, naar de taal van Zacharia, 9:17.

b. Een vreugde die tevens gesteld wordt tegen de voorgaande droefheid, waarmee zij bevangen waren, ik meen het gevoel hunner zonden, de vreze des doods, de sschrik voor Gods toorn, de verberging van Zijn aangezicht, de verstrooing van hun geslacht en versteking van alle vroegere voorrechten, waarover zij hun bittere klachten ontboezemen Jes. 63 en 64, welke ellende nu een einde zou nemen, wanneer hun rouw door den Heere in blijdschap veranderd werd, wanneer Hij zijn volk zonde troosten en hen verblijden na hun droefenis.

c. En wie ziet niet dat dit gejuich ook een algehele vergenoeging onderstelt, hetwelk de bekeerden zouden scheppen in al datgene hetwelk op de hoogten Sions te vinden was?

1. In den Koning Jezus Zelf.

2. In Zijn billijke rijks wetten,

3. In Zijn gezegende onderdanen,

4. In de wijze besturing van dezelve.

5. Verder in al die uitstekende voorrechten en zielsverzadigende heilgoederen, die daar de heilbegerige worden aangeboden. Waarlijk vrienden, dat moest henlieden meer vreugde bijzetten, als iemand wiens koren en most vermenigvuldigd was en met de kerk doen uitroepen: Wij zullen juichen over uw heil en de vaandelen opsteken Ps. 20:6. Het is en blijft dan een waarheid: dat in de tenten der rechtvaardigen een stem des gejuichs en des heils is, daar integendeel het licht verduistert in tenten der goddelozen, Ps. 118:15; Job 18:6.

B. Maar geen wonder mijne toehoorders, dat de bekeerde Joden zulk een groot geschal zouden maken en juichen op de hoogten van Sion; immers was hier niet alleen een verlossing van het grootste kwaad, maar tevens een verwachting van het hoogste goed, hetwelk zekerlijk hun harten met vreugde vervullen moest. Dit toont de profeet als hij zegt: dat ze zouden toevloeien tot des Heeren goed, tot zijn koren, most, olie enz.

Het schijnt wel uit deze spreekwijze, dat hier weder gezinspeeld wordt op het feest der loofhutten, hetwelk gevierd werd als de inzameling der dorsvloer en wijnpersbak geschied was, Deut. 16:13, 14, van welke vruchten de Joden ter gedachtenis aan Gods goedheid vrolijk waren. Buiten twijfel om daardoor aan te tonen de volheid van alle genadegoederen, waarmee de gelovigen zouden verzadigd worden in de dagen des Nieuwen Testaments. Doch wij zullen hier de zaak bij de stukken opnemen en dus eerst zien, hoe deze weldaden

a. In het algemeen.

b. In het bijzonder beschreven worden.

c. De wijze hoe zij daartoe geraken.

d. Van wat heerlijke uitwerking die aan hun ziel zou zijn en

e. Tot wat bestendige blijdschap zij daardoor geraken zouden.

a. Die weldaden daar de Joodse kerk al dadelijk bij haar aankomst deel aan hebben zou, werden hier voorgedragen onder de benaming van des Heeren goed, of goedheid, zoals sommigen het noemen. Dewijl deze belofte geestelijk is, versta ik door dit goed des Heeren, dat geestelijk goed van des Messias Koningrijk, hetwelk niet is een uiterlijke spijs en drank, maar gerechtigheid, vrede en blijdschap door den Heiligen

Geest Rom. 14:17 de goederen des beteren Verbonds, naar Paulus zeggen, Hebr. 7:7, 8. Met een woord, al die heilgoederen, die Jezus bij testament gemaakt en door Zijn dood voor Zijn kerk verworven heeft; goederen die wegens hun voortreffelijkheid onder onderscheidene benamingen in Gods Woord tevoorschijn komen. Dan werden zij eens vergeleken bij het deel der priesters en genoemd het goede van Gods huis en het heilige van Zijn paleis, Ps. 65, dan eens bij de inkomsten van het gezegende Kanaän, en dragen de naam van vettigheden, Ps. 35, 55, dan bij koninklijke schatten, en worden aangemerkt als grote rijkdommen Spr. 8. Jesaja noemt ze ook de gewisse weldadigheden Davids, hoofdstuk 55:3, Mij dunkt, niet alleen omdat de Messias volgens 's Heeren belofte uit den tronk van Isaï zou voortkomen en tot Koning over Juda verheven werden; maar ook omdat nog eens de nazaten van David als wettige onderdanen van Zijn Koninkrijk aangenomen en met de goederen van Zijn genadeverbond zouden bevoorrecht worden. en om aan te tonen dat de Joden nu een tijd lang van Gods weldaden verstoken nog eens, uit kracht van het verbond Gods met hun vaderen een bestendig deel zouden hebben aan dezelve, dragende naar mijn mening niet zonder nadruk ook de naam van de erf van hun vader Jacob, Ps. 58:13. Doch meermalen worden zij onder deze bewoording van het goed of het goede aangeduid (Ps. 27:13; 31:20; 23:6; 84:13; 65:5, Zach. 9:17, Jer. 31:14.) En niet zonder grote redenen, mijn toehoorders. Immers in de bezitting derzelve is het leven en de zaligheid; maar buiten dezelve de dood en de eeuwige verdoemenis.

Het is hier dan een goed bij uitstek.

1. Omdat het deszelfs bezitters een eeuwigen rijkdom aanbrengt Spr. 3:16; 8:18, in tegenstelling van die vergankelijke rijkdommen van Kanaän.

2. Omdat zij door het aangenaam genot van hetzelfde ten volle zouden verzadigd worden, in tegenstelling van hun voorgaande honger en dorst naar de volheid van die genade Jes. 55; Ps. 84.

3. Omdat het hun zielen een gestadige blijdschap zou aanbrengen, die zelfs door geen vreze des doods kon gestoord worden, Jes. 35:10; 65. Wat kan nu in grotere nadruk de naam van een goed dragen, als datgene hetwelk de ziel een eeuwigen rijkdom aanbrengt, eeuwig verzadigt en tot een oneindige blijdschap verstrekt? En dat is dat grote goed van Jezus Koninkrijk, de wijsheid van God, de rechtvaardigheid, heiligheid, aanneming tot kinderen, de inwendige vertroosting des Heiligen Geestes, de aangename rust des gemoeds in de gemeenschap van de Drie-enige Verbondsgod, en eindelijk het genot ener eeuwige zaligheid. Voorwaar een heerlijk goed, een goed dat ver boven alle rijkdommen dezer wereld uitblinkt en daar niets dat op aarde is tegen kan opgewogen worden! Waarom het ook boven het bereik der menselijke macht en wijsheid gesteld genoemd wordt,

b. Een goed des Heeren, en dat met nadruk:

1. Omdat de Heere in Zijn eeuwige Vrederaad de Uitvinder daarvan geweest is, Die het door Zijn vrije genade voor den uitverkorenen zondaar weggelegd en beschoren heeft vers 3.

2. Die het ook indertijd aan Hem zou geven, gelijk de kerk reeds in het genot van hetzelfde roemde, Ps. 103:1-4. Zie ook Jer. 32:18; Micha 7:20.

3. Maar bij uitstek des Heeren, omdat den Messias het door Zijn bitter lijden en volmaakte gehoorzaamheid voor zijn gunstgenoten verworven heeft, en zij dus in Zijn Naam daartoe hun recht ontvangen. Ps. 115.

Ziet vrienden, op die wijze zou God Jakob de trouw en Abraham de goedertierenheid geven, Micha 7:20. Waarom Hij ook meermaals door de kerk genoemd wordt, als de

God harer goedertierenheid.

c. Maar om hier den aard en tevens den overvloed van dit heilrijk goed te vertonen, wordt het ons door de wijsheid van Gods Geest onder verschillende zinnebeeldige benamingen te voorschijn gebracht. De profeet spreekt er van onder den naam van koren, most, olie, jonge schapensen runderen. Of hier sommigen om deze dingen te onderscheiden van het voorgaande, door dit goed den Messias zelf, of andere de bijzondere beloften voor de kerk des Nieuwen Testaments verstaan, zo verschillen zij daar echter niet in, dat ons onder deze laatste spreekwijzen al de bijzondere goederen van Jezus Koninkrijk, die toch den inhoud van Gods beloften zijn, verbeeld worden. Maar wat zwarigheid steekt hierin, om te zeggen dat hier door 's Heeren goed en door het koren en de most enz. een en hetzelfde bedoeld werd. Doch zodat men dit laatste aanmerkt als een verklaring van het eerste; als wilde de Geest ons daardoor de rechten aard der heilige verbondsgoederen wat nader aantonen. En daarom oordeel ik dat hier gezinspeeld wordt op het bereiden van een groten maaltijd, wanneer de genodigde gasten bij hun aankomst van een grote volheid in het algemeen maar bij hun aanzitten van al hun opgediste spijsen in het bijzonder wat nader verzekerd worden. Nu is het elk bekend die maar enige kennis der Goddelijke waarheden heeft, dat de goederen van Jezus Koninkrijk dikwijls in de profetische Schriften onder het zinnebeeld ener vette maaltijd voorkomen, daar alle overvloed aanwezig, is. Zou David daar niet op doelen wanneer hij zegt: *Gij richt de tafel toe, voor mijn aangezicht tegenover mijns tegenpartijders, gij maakt mijn hoofd vet met olie en mijn beker is overvloeiende?* Ps. 23:5. En doelt Jesaja daar niet op, als hij profeteert, dat de Heere nog eens op Sion voor alle volken een vette maaltijd zou maken, een maaltijd van reine wijn, van het vette vol mergs, van reine wijnen die gezuiverd waren, hoofdstuk 25:6; vergl. Ps. 22:7, 30; 36:9; Spr. 9:1-6; Hoogl. 5:1, enz. Doch ik mag er bijvoegen dat hier wel bepaald bedoeld wordt op offermaaltijden, beide bij Joden en heidenen zeer bekend en in gebruik, in welke zij na gedane offerande gewoon waren vrolijk en rijkelijk met elkander te eten en te drinken, gelijk dit van de Joden te zien is Deut. 12:7, 18; 14:23, 26 enz. En hetwelk bij uitstek plaats had na de inzameling hunner vruchten op het feest der loofhutten.

Maar wij haasten ons, mijn geliefden, om eens deze geestelijke maaltijd zelf te beschouwen, welke bijzondere gerechten ons hier, onder zoveel zinrijke spreekwijzen worden voorgesteld en waarvan ik het laatste eerst verklaar, omdat mij dat voorkomt als het hoofdgerecht van deze geestelijke maaltijd, bij hetwelk de anderen zijn opgedist om hetzelfde voedzaam en smakelijk te maken. Doch eerst zal ik al deze woorden vergeestelijken en dan de reden mijner schikking geven.

Dus versta ik

1. Door de jonge schapen en runderen, in tegenstelling van al het slachtvee des Ouden Testaments, de volmaakte offerande van den Hogepriester des Nieuwen Testaments, waardoor Hij Gods toorn verzoend, een eeuwige gerechtigheid aangebracht en zich zelf opgedist heeft als een geestelijke spijs voor Zijn gunstgenoten, Spr. 9:16; Luk. 15:23. En dat hiervan in het meerder getal gesproken wordt, kan zijn omdat alle slachtoffers des ouden heilighdoms, die zo groot in aantal waren, ons alleen de Messias en de kracht Zijner gerechtigheid hebben afgeschaduwde; of naar een Hebreeuwse spreekwijze: om de voortreffelijkheid van dit gerecht aan te tonen.

2. En gelijk het brood de vette spijs smakelijk maakt en het hart des mensen versterkt, zo voegt de profeet bij deze schapen en runderen het koren. Waardoor ik versta het zuiver voeder van het Evangelie, dat geschud was met den werpschoffel en

de wan van een geheiligd oordeel, Jes. 30:24, hetwelk hier de bekeerde Joden zouden ontvangen, in tegenstelling van het kaf der dwalingen, of de verfoeilijke basterdleer, waarmee zij zich tot nu toe gevoed hadden. En met recht wordt het Evangeliewoord onder deze benaming te boek gesteld:

a. Om deszelfs smakelijkheid en dierbaarheid, waarboven niets te schatten is, Ps. 19 en 119.

b. Overgrote nuttigheid, als waardoor de ziel gesterkt wordt ten eeuwigen leven, Joh. 17:3; hoofdstuk 5:39; Openb. 1:3.

c. Buitengewone vruchtbaarheid, als hetwelk onder den zegen des Geestes zeer vermenigvuldigt en spoedig een gehele oogst voor de kerk oplevert, gelijk te zien is Ps. 72:17. Is er een hand vol koren in het land op de hoogte der bergen, de vrucht daarvan zal ruisen als de Libanon.

3. Het derde gerecht hetwelk ons hier op de hoogte Sions getoond wordt; is de most of nieuwe wijn, waardoor men verstaan kan de zielzuiverende en zaligende verdiensten van den Middelaar Jezus, die meermalen onder die spreekwijze te voorschijn komen, Jes. 55:1; Zach. 9:16, 17; Hoogl. 1 enz. en die naam dragen.

a. Om haar verkwikkende,

b. Geestelijke dorst lessende

c. Hart vervrolijkende kracht. Daarom worden de dorstigen tot de wijn genodigd, Jes. 55:1. En gedronken hebbende betuigen zij hun verkwikking. Ps. 23:36. En verkwikt zijnde springen zij op van vreugde en barsten uit in den lof des Heeren. Hoogl. 7:9; Zach. 9:17. 4

4. Maar zou het gerecht naar ouder gewoonte volledig zijn, dan moest er geen olie aan ontbreken, ik bedoel dat kostelijke mengsel van alle welriekende specerijen, waarmee de aanzittende gasten zo voor, na als onder de maaltijd, oudtijds plachten gezalfd te worden, strekkende niet alleen tot versterking van het hoofd en opheldering der hersenen tegen de dampen der wijn, om er des te minder door bevangen te worden; maar ook om door het gehele vertrek een aangename reuk te verspreiden, als tevens ten blijke der allergrootste blijdschap, gelijk wij u uit gewijde en ongewijde schrijvers vele getuigenissen daarvan kunnen aantonen, indien het nodig was dit verder te bewijzen (Zie 2 Sam. 12:20; Pred. 9:7, 8; Amos 6:6; Matth. 6:17; 26:6, 7).

Waarom ik overga om de betekenende zaak zelf te tonen.

Door deze olie versta ik dan de vernieuwende, heiligende en vertroostende werking des Heiligen Geestes, vloeiende uit de volmaaktheid van Jezus offerande, en meer dan eens in Gods heilig Woord onder dit zinnebeeld voorgesteld, gelijk uit de volgende plaatsen blijken kan, Ps. 45:8; 23:5 enz. Dit is die olie mijn vrienden.

1. Die de aangezichten van Gods volk doet blinken van heilige deugdsieraden, Ps. 104:15.

2. Dit is die olie welke de geur van Jezus offerande in hun neusgaten doet optrekken en meteen hun ganse wandel een aangename reuk bijzet, waardoor zij van het gemeen dezer wereld onderscheiden worden. Hoogl. 1:12.

3. Ja dit is die olie, die hen gezond en sterk maakt naar de ziel, gevende hen opgehelderde zinnen en gedachten. 1 Joh. 2:20, 27.

4. En die hen niet minder tot een geestelijke vrolijkheid opwekt. Waarom zij gelijk voor den Messias, ook wel voor de gelovigen een vreugde olie mag genoemd worden. Ziet daar vrienden, de orde dier geestelijke gerechten, zoals ze ons op de tafel des heilighdoms vertoond wordt, daar de geslachte Jezus het hoofdgerecht van alle gaven is, buiten welke ons niets ten nutte kan strekken, en waarvan alles afvloeit Joh. 1:16; maar Die tevens weer door Zijn Eigene gaven Zichzelf smakelijk maakt voor Zijn

gunstgenoten; want door Zijn kennis welke hier onder het koren wordt voorgesteld; maakt Hij zich beminnelijk, dierbaar en zielverlokkend in al Zijn graveersels. Door de kracht Zijner gerechtigheid, die hier onder den most voorkomt, ontheft Hij het hart des zondaars van alle schrik en vrees, die hem uit aanmerking zijner gebrekkigheid van dit slachtoffer mocht terughouden; zuivert Hij hem van zijn zonden, opdat hij met een rein hart derwaarts nadere; geneest Hij zijn gebreken, maakt hem de geestelijke spijs smakelijk. En door de werking Zijns Heilige Geestes, hier onder het zinnebeeld van olie geboekt, maakt Hij het hart levendig en zuivert het van haar verdorvenheden; geeft Hij den hongerige kracht en bekwaamheid, om met de handen des geloofs die geestelijke offerande aan te nemen, die aan de ziel toe te passen, daardoor inwendig gesterkt te worden en te juichen over het liefelijk genot derzelve. Ziet vrienden, zo verkrijgt Gods volk de een genade door de andere, ja ook de ene voor de andere, opdat ik eens met de Evangelist Johannes spreek 1:16.

O hoe groot is dan dat goed, mag ik zeggen, hetwelk de Heere weggelegd heeft voor al degenen die Hem vrezen, dat Hij gewrocht heeft voor allen die op Zijn Naam vertrouwen! Gelukkig, gelukkig zulk een ziel, die daaraan deel mag hebben! Want die zou roemen kunnen dat hij verzadigd werd met het goede van Gods huis, en met het heilige van Zijn paleis! En dit zou het deel der latere Joden zijn; want die zouden nog eens tot hetzelfde

c. Toevloeien.

Opmerzaam en krachtig is deze spreekwijze; het was de Geest niet genoeg om te zeggen dat deze volkeren zouden komen tot Sion; neen, zij zouden ook derwaarts toevloeien als grote waterstromen. De spreekwijze is ontleend aan geweldige wateren, die tegen niet sterk voortgaande stromen gestadig aanbruisen, om de een of andere vallei of landstreek te bedekken. Dikwijls word er in Gods Woord de bekering der volken (Micha 4; Jes. 60 enz.) maar hier der Joden door uitgedrukt, die in den laatste tijd des Nieuwen Testaments tot den schoot der kerk, als met een geweldigen stroom zouden indringen. Het woord duidt onderscheidene dingen aan:

1. Zal het ons onderwijzen aangaande de gewilligheid der nieuw bekeerden, zodat ze vanzelf gelijk lopende wateren vloeien, tot de hoogten van Sion zouden opgaan en genegen zijn om den Heere te dienen met een eenparige schouder Zef. 3:9.

2. Leert het ons de gestadige voortgang van deze bekering die niet in een ogenblik maar van tijd tot tijd zou voltrokken worden, gelijk de stromen al gedurig elkander navolgen. Zeer zoet spreekt Jesaja ten dien opzicht van de bekering der heidenen 60:11. *En uw poorten zullen steeds openstaan, zij zullen des nachts noch des daags gesloten worden, opdat men tot u inbrengt al het heir der heidenen, en hun koningen tot u geleid werden.*

3. Maar gelijk de wateren wier golven in het vervolg op elkander rollen, echter een snellen loop hebben, en gezwind gedreven worden, zo moeten wij denken, dat ook de toevloed der bekeerde Joden een snellen voortgang zou nemen en tot verbazing der gehele wereld volvoerd worden, op dezelfde wijze als ook van het heidendom voorzgd is, Jes. 60, 66.

Eindelijk zal ons dit toevloeien ook opleiden tot een grote menigte der bekeerde Joden, die tot Sion van tijd tot tijd zouden opgaan; want vloeiende wateren onderstellen een overvloed dier stof. Dus zou het aantal der Joden als het heir des hemels en als het zand der zee zijn, hetwelk niet geteld of gemeten kan worden. Want de Heere zou ze vermeerderen en zij zouden niet verminderd worden, hun zonen zouden zijn als eertijds en hun gemeente zou voor Gods aangezicht bevestigd worden, Jer. 30:19, 20; 31:8; 33:22. Ziet vrienden, dus toevloeiende zouden zij deel aan des

Heere goed hebben, aan Zijn koren, most olie, jonge schapen en runderen. Die nu met aandacht al deze weldaden overweegt, moet die niet uitbarsten in deze woorden: Zeer heerlijke dingen worden van u gezegd, o stad Gods? Maar nog is de genade in haar volheid niet voorgesteld, de Heilige Geest gebruikt nog meer spreekwijzen om Israëls voorrechten te beschrijven. Krachtig is de uitdrukking als Hij zegt:

d. Dat hun ziel zou zijn *als een gewaterde hof*.

Ik zal mij tegenwoordig niet inlaten om hier de Joodse kerk door verscheidene overeenkomsten bij een hof te vergelijken, men kan wel even zeggen dat ze 1. Om deszelfs afgezonderde staat van de wereld, 2. Om deszelfs vermakelijkheid, en 3. Geestelijke vruchtbaarheid zo genoemd wordt, maar het oogmerk des Heiligen Geestes is, om ons de zielstaat der wedergekeerde Joden onder het zinnebeeld van een gewaterde hof voor te stellen, waarom wij daar voornamelijk op doelen zullen. Het grondwoord wordt ook wel door dronken, of overvloedig verzadigd vertaald, gelijk in het 14^e vers van dit hoofdstuk en elders te zien is (Deut. 29:12; Jer. 46:10; Ps. 36:9; Spr. 7:18 enz.) Dus betekend een hof die aan vermakelijke en vette waterbeken gepland, of van kostelijke fonteinen voorzien is, waardoor de grond besproeid en daardoor vet en vruchtbaar gemaakt wordt; een hof die altijd groent en groeit, en waarin nooit gebrek aan water is, in tegenstelling van een dor en dorstig aardrijk, waar geen groei of wasdom gezien wordt.

Welk een toepasselijk zinnebeeld is dit nu van de herstelde kerkstaat der Joden, die nu door alle gemelde genadegoederen overstroomd en vet gemaakt in alle opzichten een gewaterde hof zouden gelijk zijn:

1. En wegens de veelheid van kennis, die de ganse aarde zou overstromen, als de wateren die den bodem der zee bedekken. (Jes. 11:9.)
2. En wegens hun rijk aandeel aan Jezus kruisverdiensten, en de kracht Zijner gehoorzaamheid, waardoor zij rijk zouden zijn in de genade. (Joh. 1:16.)
3. En wegens de overvloedige gaven des Heiligen Geestes, Jes. 44:3,4, waardoor zij vele vruchten der gerechtigheid zouden voortbrengen, groeien als de palmbomen; bloeien als de cederen op den Libanon, en in den grijzen ouderdom nog vruchten dragen, vet en groen worden om te verkondigen dat de Heere recht was en een Rotssteen, bij Welke geen onrecht gevonden wordt, Ps. 92:13-16. Ja, waardoor zij als geestelijk verzadigden dronken zouden zijn van de vettigheid van Gods huis, en een gedruis maken als van de wijn, Zach. 9:15.

Voorwaar voortreffelijke zielsgestalten, die ons hier de Geest onder deze zinrijke spreekwijze, van het Joodse volk voorspeld heeft, en die zoveel te duidelijker zullen doorschijnen, als ze tegen hun voorgaande dorheid, dorst en magerheid gesteld worden. Maar hoe kan het anders zijn, daar een hof zo vet en vochtig gemaakt is, of alles moet weelderig bloeien en groeien aan die heldere waterbeken? Geen boom is er die versterven, geen bloem noch blad dat verwelken, geen spruitje dat treuren zal. En zo staat het ook met Gods kerk, mijn toehoorders, dat volk hetwelk God geduriglijk met Zijn hemelse invloeden verkwikt, dat Hij bij de rechterhand leidt, wiens beenderen Hij vaardig maakt, wiens krachten Hij vermeerdert, dat Hij tot Zijn goed doet toevloeien, dat Hij verlost door het bloed van Zijn Zoon, dat Hij Zijn koren en most vermenigvuldigt, dat Hij tot dronken wordens toe verzadigt en dat Hij doet groeien in de voorhoven Zijner Kerk, ik zeg het kan niet anders zijn, of zulk een geslacht moet zich verheugen in Gods genade, haar licht moet in duisternis opgaan, en zelfs haar donkerheid zijn als den middag. En dit zou ook het gevolg wezen dier volle verzadiging der bekeerde Joden.

e. *Dat zij voortaan niet meer treurig zouden zijn.*

Waarin de droefheid van dat volk bestond heb ik boven reeds aangetoond: dat het was een besef hunner zonden, in het missen van Gods liefde, in hun verstrooiing onder de heidenen en een ontberen van vele voorrechten, welke ik hier niet weder zal optellen. Maar van dit kwaad verlost en met het tegengestelde goed van hun Bondsgod en Ontfermer beschonken zijnde, zou er onder hen geen droefheid meer gevonden worden. Niemand vatte dit zo op alsof in de laatste kerkstaat elk bijzondere gelovige van alle treurige gedachten geheel bevrijd zou zijn, en dat er nooit een duister wolkje over hun woning zou optrekken; neen vrienden, gij moet van geen volmaaktheid zonder vlek of rimpel hier op aarde dromen. De wereld is en blijft een strijdtoneel en de volmaakte vreugde zal hier namaals zijn. Mijns inziens wil de spreekwijze dit zeggen:

1. Dat die weg welke de Joden bewandelen zouden, niet meer met zoveel doornen en distellen der verdrukkingen, gelijk eertijds zou bezaaid zijn.

2. Dat hun geestelijke vreugde in den Messias zo groot zou wezen, dat zij al hun voorgaande bitterheden daardoor vergeten zouden en dus hun zuchtingen zien wegvlieten, gelijk Jesaja zegt in hoofdstuk 35:5

3. Dat hun blijdschap zou aanwassen en dagelijks groter worden, waardoor zij vreugde op vreugde genieten zouden, Ps. 29:19; een vreugde welke uit een dubbele erfbezitting voortkwam.

4. Een vreugde die door geen drang van vijandelijke wapentuigen ooit weer van hen weggenomen, maar die hen bestendig zou bijblijven, zolang de beekjes der rivier de stad Gods verblijden, waarin zij zich verzekeren konden dat geen volken of natiën weer over hen triomferen zouden, en die hen moed zou bijzetten, om zelfs van Sions hoogte hun vijanden te tarten en onbeschroomd voor hun aangezichten ten uit te roepen: Vergezelt u tezamen, gij volkeren, doch wordt verbroken, en neemt ter ore alle gij die in verre landen zijt; omgord u, doch wordt verbroken, omgordt u toch word verbroken; beraadslaagt een raad hij zal vernietigd worden, spreekt een woord doch het zal niet bestaan, want God is met ons.

Welgelukzalig dan dat volk, dat nageslacht van Jacob hetwelk God nog naar Zijn eeuwige verkiezing zal doen naderen tot Zijn voorhoven, want zij zullen niet alleen verzadigd worden met het goede van Zijn huis, en met het heilige van Zijn paleis, maar mogen ook de eer en het geluk hebben, om onder het geklank des Konings in het licht Zijns aanschijns te wandelen en zich de ganse dag in Zijn Naam te verblijden; gelijk wij thans gezien hebben dat dit nog den buit en erf der Joden zou zijn in het laatst der dagen.

II.

Maar om alle ongegronde verwonderingen en tegenbedenkingen, die bij andere volkeren over deze grote en merkwaardige zaak mochten oprijzen, weg te ruimen, zullen wij nog even deze woorden in haar bijzonder oogmerk en kracht vertonen.

Het schijnt niet duister dat hier in de voorzegging en wederkering der Joden tot hun vroegere erve, maar inzonderheid tot den schoot der ware kerk, ons verbeeld onder den naam van Sions hoogte, tevens bedoeld wordt, zo niet een volslagen ongelovigheid, althans een grote verwondering van velen, over Gods handelwijze met dit geslacht.

a. De een nog gans onbedreven op de wegen des Heeren in zijn heiligdom, zou licht denken: hoe zal God dat volk aanzien, hetwelk bij een ieder veracht en bespot wordt, en tot een uitspuwing en wegblazing is onder de volken, zal Hij Zich daarover ontfermen, zal Hij dat nog genadig zijn?

b. Een ander, niet denkende aan de vroegere wonderdaden des Allerhoogste onder Zijn volk Israël, in het wonderlijk vermeerderen hunner geslachten, in het krachtig uitleiden uit Egypte door de gekloofde wateren, na het verrichten van zoveel roemruchtige tekenen, die al het volk, ja den koning op zijn troon verbaasden; in die meesterlijke doortocht zijner Goddelijke tegenwoordigheid in de woestijn, in de bewaring zijner erve en hun overvoering in Kanaal, enz. Ik zeg een ander daar niet aan denkende, mocht hier zeggen: zal al dat volk hetwelk over de gehele aarde verstrooid is, weer bijeengebracht worden? Zal het, althans een groot gedeelte van hetzelfde, weder in zijn land komen, tot zijn vroegere voorrechten wederkeren en daar ongestoord van alle vijanden wonen?

c. Een derde, ziende meer op de zonden der Joden, op hun verfoeilijke leugenleer, op hun lasteringen tegen de Messias, op hun schandelijke en vleselijke godsdienst, op hun verstokt hart en verder op hun huichelachtige en gans goddelozen wandel, mochten deze gedachten bekruipe: zal God zulk een overspelig geslachte dat den rotssteen waaruit het gehouwen, en de holligheid des bornputs, waaruit het gegraven is; zo schandelijk heeft verlaten, zal Hij zulke ontaarde kinderen nog genadig zijn?

1. Die de eerste gedachte leren: dat diezelfde God, Die doodt, ook Degene is die levend maakt, die wel ter helle doet neerdalen, maar die wederom doet opkomen, Die geringe uit het stof verheft en den nooddriftige uit de drek; Die deswege ook Zijn volk dat Hij tot dusver verminderd had, wederom verheerlijken. Zie Jer. 30:19, 20 verg. met Jes. 62:2-4. Maar

2. Die Israëls verlossing, wederbrenging tot het erfland en het genot van zoveel onnoemlijke voordelen, als een zaak van een volslagen onmogelijkheid toescheen, mochten denken, dat Gods wegen niet zijn gelijk onze wegen, noch Zijn gedachten als onze gedachten, en dus een terug zien op voorgaande wonderdaden, die God aan Israël bewezen had tot verbazing van alle bewoners der aarde en tevens op al die heerlijke beloften, welke aangaande deze verlossing, in Gods Woord geboekt staan.

3. En die aan hun geestelijk heil twijfelden, uit aanmerking dat de grote zonden der Joden een scheiding zouden maken tussen hen en hun God: die mochten eens aan hun eigen staat gedenken, wie zij vroeger geweest waren eer dat zij nog door een nieuwe geboorte in Sion het zonlicht der genade gezien hadden; heidenen van natuur, een zaad der boosdoeners, een adderengebrouwsel, kinderen der ongehoorzaamheid uit, hunnen vader den duivel, die ook bloot lagen voor de pijlen van Gods getergde rechtvaardigheid, voor de donderende vloek der wet, voor de eeuwige straffen der hel; maar dat het des Heeren vrije genade is geweest, die hun leven verlost heeft van het verderf, en hen gekroond heeft met goedertierenheid en barmhartigheden; en dat dit ook de reden zou zijn, waardoor het zondig Israel verlost zou worden, waardoor het onweder van Gods grimmigheid van hun zoude overtrekken en rusten op den kop hunner vijanden. Want door Zijn eeuwige liefde zouden zij behouden en getrokken worden met goedertierenheid: hetwelk de reden zou zijn dat zij niet slechts naar het uitwendige Jeruzalem zouden optrekken en in het land met hun trommelen versierd worden, enz. maar bijzonder dat zij door de hoeders van Ephraims gebergte van het noorden van de zijden der aarde tot de gemeenschap der kerk zouden geroepen en dat alle hinderpalen welke hun komst dusver belet hadden, zouden weggeruimd worden; hun eigengerechtigheid waarop zij tot dusver trots waren, de verstoktheid hunner harten, waardoor zij zolang van hun God afgeweken, en die banden waarmee zij gebonden waren onder de macht der duisternis, want de Heere zou hen een week en verbrijzeld hart geven, zodat, zij als blinden en lammen, zwangere en barend met gewezen en smeking tot Hem zouden komen. En hoewel de duivel en al het helse

vloekgespan zich daartegen verheffen wilden om dezen optocht te verijdelen, om dit voornemen te stremmen, de Heere zou nochtans Jacob niet vergeten, maar hen verlossen uit de hand desgenen die sterker was dan hij.

En dus zou de weg gebaad worden tot den optocht van Israël tot Sion, en het volle genot van des Messias heilgoederen, in weerwil van den vorst der duisternis, ten spijt van al zijn aanhangers en tot verwondering der gehele wereld, hetwelk hier de profeet bewijst, als hij na een kort verhoog van het wegruimen dezer hinderpalen zegt: *Dies zullen zij komen en juichen op de hoogte van Sion, enz.*

Ziedaar aandachtige toehoorders, die tafel vol geestelijke lekkernijen, die Israëls Opperkoning op de hoogte van Sion aanrichten zou, en tot welke alle geslachten Israëls langs gebaande wegen in een grote menigte zouden toevloeien en in zulk een overvloed verzadigd worden, dat zij juichen konden en verblijd zijn al de dagen huns levens.

Wat hier door den Geest voorzeggd is, vinden we echter nog niet vervuld tot op dezen dag des Nieuwen Testaments. De Joden zijn nog even verstokt en verhard, leven als een verstrooide hoop in alle koningrijken en gedeelten dezer aarde, verstoken van deze heilgoederen en van alle bestendige blijdschap; waarom de vervulling dezer belofte nog te verwachten staat in latere dagen, wanneer de Evangelieleer zal doorbreken tot aan de einden der aarde, nadat Godden kop hunner vijanden zal vermorzeld hebben, de harige schedel desgenen die in zijn schulden wandelt, en allen die hun geweld tegen hen gebruikt hebben, vernietigen en met Zijn volk rijden op de hoogten der aarde, wanneer de gehele hemel en aarde geschal zullen maken op dat grote feest der loofhutten, en zich de kinderen Sions verblijden over hun Koning; als God een welbehagen zal scheppen aan Zijn volk, en Zijn zachtmoedigen met heil versieren; wanneer Zijn gunstgenoten van vreugde zullen opspringen en juichen op hun legers, de verheffing Gods in hun keel dragen, en een tweesnijdend zwaard in hun rechterhand, om wraak te doen over de heidenen en bestraffing over de volken, om hun koningen te binden met ketenen en hun achtbaren met ijzeren boeien, om het beschreven recht over hen te doen. En dit zou de heerlijkheid zijn van al des Heeren gunstgenoten.

Maar dat dit aan de latere Joden nog niet vervuld is, hebben nochtans de eerstelingen des Nieuwen Testament op de hoogte van 'Sion gesmaakt bij de roemruchtige uitstorting van de rijke gaven des Heiligen Geestes, wanneer de Heere Zijn Zoon tot Koning gezalfd heeft over Sion den berg zijner heiligheid. Immers toen heeft Hij de apostelen en alle gelovige Israëlieten, die met haar naar Sion waren opgegaan, verzadigd.

1. Met het koren of het reine voeder des Evangelies waardoor ze gesterkt en vermeerderd werden in de kennis der Goddelijke verborgenheden.
2. Met Zijn most of nieuwe wijn van Jezus kruisverdiensten, waardoor zij geestelijk dronken werden en opsprongen van vreugde. Hand. 2.
3. Met de olie, of met gaven des Geestes, waarmee zij gezalfd werden tot alle Christelijke deugden, die hun wandel een lieflijken geur toebrachten en aangenaam maakten beide voor God en mensen.
4. Met de jonge schapen en runderen, zijnde die slachtofferande van Jezus, waaraan zij deel kregen door het geloof.
5. En dus hoorde men hen ook juichen en uitgalmen de nieuwe liederen van de verlost des Heeren (zie Ps. 113 en 118); bijzonder dat grote triomflied ter uittarting van al hun vijanden, dat den apostel Paulus heeft aangeheven, Rom. 8:38; 1 Cor. 15:55.

6. Hun ziel was als een gewaterde hof in het dragen van allerlei vruchten der gerechtigheid (Ef.6:10; Col. 1:10; 2 Pet. 3:18; 1 Pet. 2:6,) tot prijs der heerlijkheid Gods in het aanschijn van Jezus Christus. Zodat hun Dudaïm reuk gaven en aan hun deugden allerlei edele vruchten, zo nieuwe als oude gezien werden, dat hun specerijen uitvloeiden, het nardus van een brandende liefde tot God, het wierook van heilige gebeden en dankzegging, kortom, zij werden beschonken met allerlei zegeningen in Christus, waardoor

1. Alle tranen van hun ogen werden afgewist, hun voorgaande droefheden verslonden en al haar zuchtingen weggevloten.

En dezen buit hebben ook naderhand alle bekeerde heidenen en alle ware Israëlieten met den rei der apostelen gemeen gehad, en in het vervolg van tijden zovelen als de Heere verwaardigd heeft tot Sions hoogten te roepen; al was het juist niet in die luisterrijke omstandigheid, in die grote uitgestrektheid, in die volle verzadiging, echter hebben, zij die zaak bezeten. En ik zeg, dat deze goederen nog tot op deze dag de liefelijke erf der gelovigen zijn. Is het zo? Ik beroep mij op de getuigenis der geestelijke Israëlieten die op de roepstem des heiligen Evangelies tot de gemeenschap van het ware Sion gekomen, en nog dezen morgen met de feestvierende gemeente onder de zichtbare tekenen een smaak genomen hebben van Gods onzichtbare genade, van Zijn koren, van Zijn most en olie, van Zijn jonge schapen en runderen, waardoor hun ziel geweest is als een gewaterde hof en hun mond vervuld werd met des Heeren lof, de ganse dag met Zijn heerlijkheid. Gijlieden hebt in de beginselen gesmaakt die goederen, die eens de bekeerde keerde Joden en heidenen in het laatst der dagen in ruime mate zullen genieten. Dus wend ik mijne redenen tot u, dewijl God mij in deze plaats voor uw aangezichten doet spreken. Ik kan niet nalaten uw groot voordeel te roemen, daar zulke heerlijke dingen van u o stad Gods voorzeggd worden. Ik zeg: de snoeren zijn u in liefelijke plaatsen gevallen, en een schone erfenis is ulieden geworden! Welgelukzalig zijt gij die God heeft uitverkoren, en doet naderen tot Zijn voorhoven, want gij zult verzadigd worden met het goede van Zijn huis, met het heilige van Zijn paleis!

Verdenk mij echter niet, mijn toehoorders, alsof ik onder deze uitnemende gelukstaat al die mensen betrek die hier als een grote stroom tot deze heilige vergaderplaats zijn toegevoerd, die hier uiterlijke bondzegelen gebruikt, die hier dan ganse morgen lofzangen hebben aangeheven en zich in het volbrengen dier plechtigheden met een ingebeelde blijdschap verheugd hebben. Neen, ik spreek alleen van het ware geslacht Israëls, van Jacobs nazaten, die besneden zijn aan den voorhuid huns harten, welke zonder handen geschied is; van die gelovige Sionskinderen, die uit een besef van hun eigen gebrekkigheid, uit een gezicht van Jezus dierbaarheid en uit hoogachting van Zijn onwaarderbare verbondsgoederen tot de gemeenschap van Gods kerk en deszelfs overheerlijke voorrechten genaderd zijn; ik spreek van dat volk wiens God de Heere is, dat volk, dat Hij Zich ten erve verkoren heeft. Over deze kan ik, over deze moet ik uitroepen: *O hoe groot is dat goed, dat God weggelegd heeft voor degenen die Hem vrezen, dat Hij gewrocht heeft voor allen die op Zijn Naam vertrouwen!* Indien de koningin van Scheba gezien hebbende de wijsheid van Salomo, en het huis dat hij gebouwd had, en de spijze zijner tafel, die daar bereid was, reden gaf om gelukzalig te roemen die knechten, die (1 Kon. 10:8) voor zijn aangezicht stonden, en zijn wijsheid horen mochten; hoeveel te meer, mogen wij dan gelukzalig achten die in het huis van Jehova den Heere der heirscharen mogen aanzitten op zijn hoogten, die daar een naam dragen, beter als der zonen en dochteren (Jes. 56:5.) Welgelukzalig zijn zij (mag ik met David zeggen), die in Gods huis wenen, zij prijzen Hem gestadiglijk! Ps. 84:5.

Maar is hier zulk een geluk in, mijn geliefden? Ach hoe wenselijk was het dan, dat velen deel hadden aan deze geestelijke vettigheden; ja hoe wenselijk was het dat zij er maar eerst en recht gezicht van hadden, en uit dien hoofde tot Sions hoogte toevloeiden! Zo durfde men hopen dat zij daar ook eens te zijner tijd verzadigd zouden werden.

Maar helaas! helaas ! hoeveel duizenden Joden en heidenen zijn er, die nog nooit de leer der waarheid gekend, nooit Sions hoogte betreden, nooit deze beloofde goederen gesmaakt hebben, maar nog als vreemdelingen in, de barre wildernis dezer wereld omzwerven en gans verstoken zijn van de verbonden der belofte! Welk een menigte onder het antichristendom, die onder hetzelfde lot leggen, die nog toevloeien tot de hoogte van Rome, tot het afgodisch offer van het beest, hun zielen opvullende met het draf van gruwelijke bastaard leer, en deswege ook ontbloot zijn van al deze heilgoederen! Niettegenstaande hun gedurig van de hoogte der tinnen der stad door Gods Woord en dienaars van verre en sommigen van nabij wordt toegeroepen: Waarom weegt gijlieden geld uit voor hetgeen geen brood is, en uw arbeid voor datgene dat niet verzadigen kan! Verlaat de slechtigheden en treed op den weg des verstands, eet toch van het brood en drink van den wijn, welke de opperste Wijsheid bereid heeft. (Spreuk. 9:1-6; Jes. 55:1,2) Doch ik stap deze vreemdelingen tegenwoordig voorbij met een zucht dat God zich eens over dat blinde volk mag ontfermen en hun deel geven aan Zijn koren, most en olie, etc. Opdat zij met stromen mogen toevloeien tot de hoogte van Sion. Ach dat ook Israëls verlossing haast uit Sion kome, opdat zich Jacob verheue en Israël verblijd zij.

Ik wend mij nu tot ene andere schare als tot Joden en heidenen, ik noem een ander volk als het antichristendom daar zijn meer die Sions hoogte nooit beklommen, die dit geestelijk koren, deze most en olie, deze schapen en runderen nooit gesmaakt hebben, die nooit met vruchtbaarheid van Gods Geest bewaterd zijn geweest, en deswege ware vreugde nooit gekend of ondervonden hebben! En zulke mensen zijn er nog in menigte onder ons christendom, wat zeg ik onder ons christendom, zelfs nog onder degenen die bondgenoten Gods genoemd worden, voor zover zij de uiterlijke tekenen des verbonds gebruiken! En het is de Heere bekend, hoevelen er zelfs nog onder de hier aanwezige schare tegenwoordig zijn, die deze morgen deze heilige plaats met onreine voetzolen betreden, de waardige bondszegelen met onwaardige, met onwedergeborene harten tot zich genomen en dus des Heeren goed schandelijk misbruikt hebben; die door gewisse levensblijken tonen, dat ze nog niet in Sion geboren zijn, omdat ze Sions Koning met Zijn verbondsgoederen, Sions wetten, de voorrechten van Sion noch niet kennen, veel minder tot het hoogste doel hunner begeerten stellen, maar zich liever verblijden met de nietige dingen dezer wereld. Doch, om niet te schijnen een ligt vonnis te vellen, zal ik waarheden voortbrengen, die deze zaak duidelijk maken.

Leert de dagelijkse ondervinding ons niet, mijn toehoorders dat er een groot aantal van zogenaamde bondgenoten gevonden wordt, die nimmer door een rechte geloofskomst tot de ware kerk zijn overgegaan, die nooit in waarheid dat dierbare goed des Heeren gesmaakt hebben, die niet eens weten, van dat koren des Evangelies, van die most van Jezus kruisverdiensten, van die olie Zijns Heiligen Geestes, noch van die schapen en runderen, of van de geslachte Jezus, het tegenbeeld van die offeranden? Maar integendeel verachters zijn van al deze heerlijke heilgoederen, en eer de vettigheden der aarde, de uiterlijke wijn, olie en andere lekkernijen, die het sterfelijk lichaam verzadigen kunnen, meer liefkozen, hoger achten, begeriger najagen en zich daarin

meer verblijden dan in de zielverzadigende goederen van Jezus Koninkrijk? Ik bedoel hier zulk een volk als waarvan Jesaja spreekt: (Jes. 5:12) die harpen en luiten, trommelen en pijpen, en wijn in hun maaltijden hebben; die vreugde en blijdschap bedrijven met runderen te doden, schapen te kelen, vlees te eten, wijn te drinken, en zeggen: laat ons eten en drinken, want morgen sterven wij. Mensen die er zichzelf op uitleggen om maar vrolijk en prachtig te leven en het vlees te koesteren in al deszelfs begeerlijkheden, en dus meer liefhebbers der wellusten, als liefhebbers Gods mogen genoemd worden (2 Tim. 8:4,) omdat zij hun buik tot hun God maken, en die dienen in plaats van den Heere Jezus (Phil. 3:19; Rom. 16:18.)

En wat nog het verschrikkelijkste van alles is, dat velen dan nog de genade Gods (die ons anders naar Paulus les tot matigheid aanzet) zo schandelijk misbruiken en die stellen tot een oorzaak voor het vlees, om des te vrijer te zondigen; of, om met Judas te spreken, dezelve veranderen tot ontuchtigheid (Judas vers 4) Immers de allergruwelijkste wanschepsels en snoodste zondaars die de vlakke des aardbols betreden, durven zich op die lossen grond van enkel naam of belijdenis niet alleen verwaand inbeelden, dat ze goede christenen en leden der Gereformeerde kerk zijn, maar ook onbeschroomd toevloeien tot de binnenkameren van den Koning, daarnevens Gods volk aandeel nemen aan de bondszegelen der genade en zich stoutelijk verekeren zo van de vergeving hunner zonden, als van de eeuwige zaligheid, door Christus alleen tot heil Zijner gunstgenoten uitgewrocht! Maar meent gij vrienden dat de gerechtigheid deel heeft met de ongerechtigheid? Het licht met de duisternis? Christus met den Belial? (2 Cor. 6:14,15) Meent gij, dat God door Zijn gunstige tegenwoordigheid in harten kan wonen, daar nog de duivel en de wereld hun troon hebben? Meent gij dat Hij Zijn genadegoederen aan zielen wil schenken, die de voordelen dezer wereld hoger achten dan de rijkdom van Jezus Koninkrijk? Als de kennis van Zijn Evangelie? Als de kracht Zijner kruisverdiensten? Als de werkingen Zijns Geestes, als de bestendige vreugde des gemoeds; ja als de gehele Jezus Zelf? Zou zulk een liefkozerij der wereld met genade bestaan kunnen? Neen, vrienden, niets minder dan dat; de taal van de apostel Johannes luidt geheel anders, als hij zegt: *zo iemand de wereld liefheeft, de liefde des Vaders is in hem niet, want, al hetgeen in de wereld is, namelijk de begeerlijkheid des vleeses, en de begeerlijkheid der ogen, en de grootsheid des levens is niet uit den Vader maar uit de wereld* (1 Joh. 2:15, 16). Die dan de wereld boven Jezus stelt, die is Zijns niet waardig, zijn deel zal met de wereld zijn en hij zal het loon zijner ongerechtigheid dragen, omdat hij het aanbod van een eeuwigdurende rijkdom versmaad en zich een goed verkoren heeft, dat zich vleugelen maakt om schielijk weg te vliegen van zijn bezitters; een goed waarbij de ziel mager en doodkwijnende wordt, en waarin geen bestendige blijdschap te vinden is; een goed hetwelk hem van Gods zalige gemeenschap aftrekt, en van alle genade ontbloot; een goed hetwelk zijn ziel op den rand der hel legt en bloot stelt aan het gevaar van een eeuwige verdoemenis! Laat hier het voorbeeld van den rijke dwaas (Luk. 12:20), het voorbeeld van Belsasar (Dan. 5:5, 6.) het voorbeeld van Nabal (1 Sam. 25:37.) van Haman (Esther 7: 9, 10), van Herodes (Hand. 12.), en van anderen tot een onfeilbaar getuigenis strekken, wier zielen na hun onverzadiglijke gouddorst en wellust, eindelijk den duivel ten roof zijn geworden! En konden deze verstorvene wereldlingen spreken, zij zouden als uit de vuurvlammen der hel hun stem klagelijk opheffen en luidkeels uitschreeuwen: O wee ons, dat wij het schijngoed dezer wereld gezocht en het wezenlijke goed van Gods Koninkrijk zo schandelijk versmaad en verwaarloosd hebben.

En wat is er toch in deze jammerlijke wereld, dat uw zielen een ware rust, blijdschap

en vergenoeging zou toevoegen? Moet het niet alles vergaan, en als rook verdwijnen? Zal niet de spijs met den buik vernietigd en zullen ze beide niet een prooi van wormen en maden worden?

Maar ik vrees dat velen dit niet eer geloven en daardoor van hun druggronden afstappen zullen, eer het te laat zal zijn, en hen de dood zal persen om van de wereld en deszelfs begeerlijkheid gedwongen hun afscheid te nemen. Als het doodbed gespreid is, vrienden, dan ziet men dikwijls eerst, dat men het verkeerde deel gekozen en de heilgoederen van Christus vermetel verworpen heeft, als men van alle vreugde, van alle vrede, van alle verkwikking, waarvan men vroeger zulk een rijk genot had en waarin men stout roemde, op eens verstoken wordt; dan ziet men eerst dat de wereld een verleidende sirene, een bedrieglijke strik voor de ziel is, omdat gij haar liefhebbers spoedig verlaat en bij het laatste banket plotseling in het verderf stort; dan ziet men eerst dat al zijn vreugdebedrijf, dat alle wellust des vleses, alle overdaad van spijs en drank, waardoor men voor dezen de nare gedachten die uit een gekneusd geweten veroorzaakt werden, spoedig zocht weg te bannen, tegen, de vreze des doods niet kunnen sterken; en dat men tevoren met den naam van een eerlijk vermaak gemaskerd heeft, zal men dan een gruwel der goddeloosheid noemen.

Maar wat nog het schikkelijkste van al uw plagen zal zijn in die nare tijd van uitgang uit dit leven, zondaar, dat is de verberging van Gods aangezicht, en het missen van Zijn zielverkwikkende genade, waar gij tevoren niet om gedacht of gezucht hebt. Dit zal uw ziel met de akeligste pijniging kwellen en uw hart onophoudelijk kloppingen toebrengen, uw ingewanden smartelijk prangen en uw handen doen samenwringen van benauwdheid.

Ach vrienden, ach, wat zal het zulke heilloze wereldlingen in die laatste ure bitter vallen, als hun alles begeven en verlaten zal, wanneer zij van hun goed, van hun wereldse voordelen, van hun gezelschap moeten scheiden, als alle lekkernijen hun tot een, walging zullen zijn, als de spijs en drank tegen hen getuigen, als hun blijdschap in droefheid en hun gejuich in rouw veranderen zal. Mij dunkt, ik zie al van verre die verschrikkelijke worstelingen van zulke ongelukkige schepselen op hun doodbed. Mij dunkt, ik hoor hun erbarmelijk geweent voor die ontzaglijke Rechter van hemel en aarde. Mij dunkt, ik hoor hen voor de poorten des doods in deze hopeloze woorden uitbarsten: Wee ons, wee ons, dat wij die grote dag der zaligheid versmaad en Gods aangeboden genade zo schandelijk versmacht hebben. Wee ons, dat wij onze edele zielen den Heere onttrokken en de wereld ten offer gegeven, dat wij de altaren van ons eigen hart gerookt, en den vorst der duisternis zo blindelings nagewandeld hebben! Wee ons dat wij ons in nietige dingen verblijd en des Heeren goed als iets schandelijks verworpen hebben!

Ach dat wij nog den hemel met onze gebeden konden openen! Ach dat wij nog de sluizen der genade met zuchten konden losbreken! Ach dat ons nog een weinig tijd tot bekering gegund werd! Ach dat wij hier maar als wormen mochten kruipen, het stof der aarde likken en dan nog een klein schijnseltje van 's Heeren goedheid ontvangen, een weinig troost, een druppeltje genade tot verkwikking van onze matte zielen! Maar helaas helaas! Nu is het voor onze ogen verborgen! Nu is het einde van Gods getergde, lankmoedigheid gekomen! Nu mogen wij roepen tot de bergen en tot de steenrotsen, valt op ons en bedek ons voor het aangezicht desgenen, die op den troon zit en voor den toorn des Lams, want de grote dag zijns toorns is, gekomen, en wie zal bestaan voor Zijn gramschap.

Maar was dit het nog alleen, mocht hun ellende met den dood een einde nemen, mochten hun jammerklachten dan nog ophouden, was dit alleen het loon hunner

ongerechtigheid, en werden daarop hun namen uit Gods schuldboek uitgewist! Ik zou zeggen dat de vuurvlammen van Gods toorn over zulke heilloze zondaren aangestoken, nog eens konden uitgeblust worden. Maar hier zal geen einde zijn aan deze rampzaligheid! De ellende zal na den dood vergroot worden door een gedurig missen van Gods aanschijn, en een onophoudelijk gevoel van een knagend geweten! En nog zal het hiermee niet gedaan zijn, de allerschrikkelijkste vergelding voor hun zonden hebben zij nog te verwachten in den groten dag des oordeels, wanneer zij voor alle eeuwigheid van des Heeren goed zullen verstoken zijn, en de onlijdelijke smarten der hel tot hun deel zullen ontvangen! Dan zal men wel roepen maar de Heere zal niet, antwoorden, treuren, maar niet vertroost, dorsten maar niet gelaafd worden, terwijl de fonteinen van Gods genade alsdan gesloten blijven en nimmermeer geopend zullen worden! Gods knechten, (die hier de wellusten dezes levens verloochend en Jezus heilgoed tot hun buit gezocht hebben) die zullen dan eten, maar gijlieden zult hongeren, die zullen drinken, maar gijlieden dorsten, die zullen juichen blijde zijn, maar gijlieden zult schreeuwen van weedom des harten en huilen van verbreking des geestes (Jes. 65:14.) Ziet vrienden, dit is het deel van degenen die hier het vlees verzorgen tot begeerlijkheid, die van hun buik hun God maken, die de goederen dezer wereld verheffen bevat de goederen boven de goederen van Jezus Koningrijk, en door het vurig najagen van de ondermaanse dingen hun eeuwige zielsbuit zo schandelijk verwaarlozen.

Doch dezen zijn het alleen niet, mijn toehoorders, die nog buiten Sion wonen, en van Gods heilige verbondsgoederen verstoken zijn; daar zijn nog anderen, die, of uit een gebrek van levensmiddelen, of uit een burgerlijke eerlijkheid, juist geen overdaad plegen met de goederen dezer wereld, en hun hart niet hangen aan de uitwendige spijs en drank, aan de wijn en olie, aan het vette der schapen en der runderen, maar nochtans ontbloot zijn van dat geestelijk koren en most enz. ja van al de vettigheden die in deze profetische belofte worden voorgesteld. Of meent gij die op de uiterlijke belijdenis van de verbondswaarheid tot de gemeenschap der kerk zijt overgegaan, die nevens de ware Sionieten aan des Heeren tafel verschijnt en de heilige bondszegelen tot u neemt, die in het betrachten der uiterlijke plichten enigszins vruchtbaar zijt, en daarover met een grote vreugde en gerustheid soms wordt aangedaan. Meent gij uit dien hoofde bondgenoten Gods te zijn, leden der ware kerk, deelgenoten van deze genadegoederen? Neen vrienden, zulke gedachten moet gij niet koesteren, of gij zou bedrogen uitkomen; want al deze dingen kan iemand ondervinden en nochtans van genade ontbloot zijn. (Luk. 8:13; Hebr. 6:4, 5.)

Doch om niemand te oordelen, maar elk door gewisse kenmerken van zijn staat te verzekeren, wil ik ulieden dit volgende tot een proeve der waarheid eens voordragen. Gij die nu meent ware Sionieten te zijn en deel te hebben aan deze geestelijke vettigheden, waarvan de profeet hier gewag maakt, ik vraag u eens :

1. Of gij wel ooit uw voeten op de hoogte van het ware Sion geplant en daar met Gods volk verkeerdt hebt? Heeft u de kracht der waarheid, het gezicht van Jezus dierbaarheid en de liefde tot Zijn gemeenschap derwaarts heen gelokt? Heeft u dat gedreven om de ruime wereld te verlaten, om de binnenkamers Zijner kerk op te zoeken en deel te nemen aan de blijdschap van Gods gunstgenoten?
2. Hebt gij u in de kerk kunnen vergenoegen met het genot der uiterlijke bondszegelen, of zaagt gij altijd meer op het geestelijke, op dat wezenlijke hetwelk daaronder verborgen is?
3. Hebt gij daar wel een proef van gehad? Is uw ziel wel gespijzigd met het koren des Evangelies, wel gedrenkt met de most van Jezus kruisverdiensten, wel gezalfd met de

olie van Zijn Geest? Hebt gij wel gesmaakt de aangename offerande van den Messias, en onder het genot der heilige bondszegelen met de mond des geloof daarvan gegeten?

4. Kunt gij zeggen, dat deze goederen uw grootste rijkdom en vergenoeging zijns en dat gij alle dingen maar schade en drek acht om de uitnemendheid om de dierbaarheid derzelve, als waarbij niets kan gewogen worden?

5. Heeft het dadelijk genot van dit goed, de vloek der wet, de vreze des doods en de angst der hel in u wel vermindert of weggenomen? Heeft het uw tong en hart wel ontstoken tot ware dankzegging, tot heilige lofliederen tot eer van Israëls Opperkoning.

6. Kunt gij ook zeggen, dat de veelheid van deze gaven uw zielen ooit vruchtbaar gemaakt heeft in goede werken, waardoor zij een gewaterde hof gelijk zijn geworden in het voortbrengen van allerlei vruchten der gerechtigheid, tot prijs der heerlijkheid Gods, door Jezus Christus?

7. Ondervindt gij dus ook een voortgang in uw genadestaat, tracht gij van uw vettigheid aan anderen mee te deden, om hen daardoor uit te lokken, dat zij met u opgaan tot de hoogte van Sion, en toevloeien tot des Heeren goed, dat daar voor Zijn gunstgenoten bereid is? Dat is de aard van rechte Sionieten, al hebben zij maar een hand vol koren ontvangen, de vrucht daarvan doen ze ruisen als de Libanon.

Die zodanige bewerkingen in geest en waarheid aan zijn ziel ondervonden heeft, die kan, die mag zich troosten met deze heerlijke belofte en inderdaad zeggen dat hij gekomen is tot het ware Sion, en toegevloed tot des Heeren goed, tot Zijn koren, most en olie etc. die mag juichen met Gods volk en grotere vreugde bedrijven dan iemand wiens aardse koren en most vermenigvuldigd is; die mag roemen voor het aangezicht zijner vijanden en zich verzekeren van een bestendige vrede, die de ziel ten allen tijde een aangenaam genot van blijdschap bijzetten, alle treurigheid en zuchtingen verdrijven zal. Ja zulk een is gerechtigd om met vrijheid tot des Heeren tafel te gaan en het heilig bondszegel te ontvangen; want hij die de erfgoederen van Jezus Koningrijk gesmaakt heeft, zou die geen recht hebben om een onderpand derzelve te genieten? Ik moet dan nog eens zeggen: Welgelukzalig zijt gij die God verkoren en verwaardigt om te naderen tot zijn voorhoven, tot de hoogte van Sion, tot de tafel Zijner geestelijke volheid! En gij zult het zelfs met mij getuigen, dat Hij u deze morgen nog verzadigd heeft met het goede van Zijn huis en met het heilige van Zijn paleis.

Maar wat u aangaat, die nog niet de minste graveersels van zodanige gestalten in uw hart ondervonden hebt, die buiten gevoel uwer zondigheid, buiten gezicht van Jezus dierbaarheid en zonder enige geestelijke vruchtbaarheid in de voorhoven van Gods kerk omwandelt, die u slechts op een uitwendige belijdenis van Sions wetten en op een burgerlijke wandel onder deszelfs onderdanen verzekert van uw zaligheid en dus onbeschroomd met Gods volk zonder enige honger of dorst gaat aanzitten, om de heilige bondszegelen te gebruiken: tot u moet ik een andere taal voeren, u moet ik zeggen dat gij tot dusver vruchteloos het avondmaal ontvangen hebt en daardoor uw oordeel verzaard hebt; laat uw eigen hart maar eens getuigen, of gij dezen morgen wel enig voordeel gehad, of gij Jezus door het geloof gezien, of gij gemeenschap met Hem gehouden en verkwikt en verblijd hebt met Zijn verborgen genade? Weet dat gij zelfs van het tegendeel overtuigd zijt! Dus ziet men dat velen een genade belijden, die zij niet kennen, in goederen roemen welke zij niet bezitten en zegelen tot zich nemen van een erfenis, waarop zij in het geheel geen recht hebben! Blijft, gij in zulk een gestalte, vrienden en vestigt gij de hoop uwer zaligheid op zulke losse verbeeldingen, gij zult u zekerlijk bedrogen vinden, en al te laat gewaar worden dat uw lot met de

goddelozen zal zijn, wier schrikkelijk uiteinde ik duidelijk vermeld heb.

Ach mens, dat gij dan eens beseffen mocht de grote ellende van uw genadeloze zielstaat, en eens zien de onwaardeerbare voordelen van Jezus Koningrijk, gij zou spoedig tot andere gedachten komen! Overweeg ten dien einde;

1. Het nietige van al het wereldse, ziet rijkdom ziet heerlijkheid, ziet tronen, ziet scepters, ziet blinkende praalgewaden, ziet spijs en drank, ziet alle voordelen en vettigheden der aarde; alles heeft zijn onvolmaaktheid, alles zijn einde, niets kan de ziel met God verenigen, niets hetwelk een bestendige blijdschap toebrengt; maar integendeel onrust, dorheid, magerheid, kwijning en eindelijk de dood.

2. Stel hiertegen het dierbare van Gods genadegoed, let aandachtig op deszelfs voortreffelijkheid en gij zult er alles in vinden wat een redelijke ziel verlustigen kan. Wilt gij rijkdom en eer? Dit goed is beter dan goud en zilver, kostelijker als robijnen, en al wat kostelijk is kan daarbij niet vergeleken worden, het maakt zijn bezitters tot koningen en verheft hen boven alle voortreffelijke van de wereld. Wilt gij een overvloed? Het is hierin te vinden, want die het genieten worden met hetzelfde ten volle verzadigd en het vervult de schatkamers hunner zielen. Wilt gij duurzaamheid? Hij doet Zijn liefhebbers beërven dat bestendig is, het is een duurzaam goed, dat geen roest of mot verteren, dat geen dieven doorgraven kunnen, maar dat blijft tot in eeuwigheid. Wilt gij vrolijkheid? Hier is een eeuwige blijdschap, die groter is als van de wijn, die tong en hart onophoudelijk doet spreken en de ziel als in verrukking brengt; een blijdschap die door geen wapendrang van vijanden, door geen ondermaanse wisselvalligheden, door geen vloekgespan der hel, noch door de dood zelfs kan weggenomen worden, die nooit minder maar altijd meerder wordt. Wilt gij nog meer? Daar is niets dat gij begeren kunt om uw ziel te verzadigen of het is hierin te vinden, koren, most, olie, schapen en runderen; niets is hier uitgesloten als zonde, daar kan dat goed niet bij duren; anders vindt gij hier alles wat tot het leven en de zaligheid van noden is.

Is dit zo?

a. Kom dan tot des Heeren goed, zondaar; verlaat dan de wereld, wiens gedaante toch spoedig voorbijgaat, en treed langs die heilige, langs die gebaande weg tot op de hoogte van Sion, daar vrijheid, blijheid, daar koren most en allerlei vettigheid te vinden is.

b. Kom niet alleen (mag ik zeggen), maar kom haastiglijk, als sterke waterstromen, die met kracht gedreven worden; laat u het gezicht van Koning Jezus heerlijkheid, de honger en dorst naar Zijn heilgoederen, en de belofte van leven en volle verzadiging derwaarts heen drijven.

c. Vertraag niet in uw toekomst, maak geen slinkse uitvluchten met de onwillige Joden, die die grote dag der zaligheid veracht hebben en daarom tot op heden van Sions voorrechten verstoken zijn.

d. Gedenk nogmaals dat het een groot goed is, dat u wordt aangeboden, een onwaardeerbare schat, een koninklijken rijkdom; een goed waarover zich de hemelen verwonderen, daar de ganse aarde verbaasd over staat, dat door geen krachten der engelen kon gewrocht, noch door de wijsheid van alle wijzen kon verworven worden; een goed waarover de gehele Drie-eenheid werken moest om het een zondaar toe te eigenen; de Vader, Die het door Zijn eeuwige wijsheid in den raad des vredes bereidt; de Zoon Die het indertijd door zoveel zwoegen, zweten en onbegrijpelijke helangsten, ja met de plassen van Zijn Eigen bloed verkregen heeft; en de Heilige Geest, Die het door een oneindige kracht toepast op de harten van Gods gunstgenoten. Zoudt gij dat goed versmaden? De Heere zou u versmaden.

e. Weg, weg dan met het varkensdraf van deze wereld, met alle wellusten des vleses;

weeg toch geen geld meer uit voor hetgeen dat geen brood is, noch uw arbeid voor hetgeen niet verzadigen kan, verlaat de slechtigheden; nader tot Sion, en laat uw ziel zich in betere vettigheden verlustigen.

Nu wend ik mij nog eens tot u, die nu met de ware aanbidders van Gods Naam, langs die weg des geloofs tot Sion en deszelfs voorrechten gekomen, die uw hoop en blijdschap niet meer stelt in het genot van de nietige dingen dezer wereld; maar al uw genoeg vinden in het goede van Gods huis, in het heilige van Zijn paleis. Ik heb geleerd dat in de tenten der rechtvaardigen een stem des gejuichs was; en wederom, dat het licht voor den rechtvaardige was gezaaid, en vrolijkheid voor den oprechten van hart. Maar hoe is het dan, dat velen onder ulieden zelfs op de hoogte van Sion, zelfs bij het aanrichten van die vette maaltijd, bij de volheid van zoveel genadegoederen, nog gestadig zulke nare jammerklachten aanheffen en met een akelig treurgewaad omhangen zijn? Hoe is het dat er, ten tijde des oogstes droefheid is en dat men de feestvierders door de straten en wegen ziet omlopen met tranen op hun wangen? De een klaagt hier dat hij in het geheel geen deel heeft aan Jezus en Zijn genadegoederen; een ander zegt dat hij die volheid die overvloedige mate van dezelve niet deelachtig is; een derde dat hij: *Van alle inwendige blijdschap verstoken blijft* enz. Maar gij die vreest of gij nog van Jezus en Zijn heil ontbloot waart, ik vraag eens: Durft gij wel loochenen dat gij tot Sion en de ware kerk gekomen zijt? Durft gij wel loochenen dat u het gezicht en het gevoel uwer zonden, de haat tot de wereld en de liefde tot de waarheid getrokken derwaarts heeft? Durft gij wel loochenen dat uw grootste lust en welgevallen aan Jezus is, uw hoogste begeerte aan Zijn bondsgoederen? En dat gij niemand nevens Hem in den hemel hebt niemand op aarde, om daaraan uw liefde en geheel uw hart op te offeren? Is dit uw bevinding? Zo is Jezus u dierbaar geworden, en dit beloofde goed is het deel uwer erve, hetwelk gij u met recht moogt toepassen: want die Hem zo aangenomen hebben, deze heeft Hij ook macht gegeven kinderen Gods genaamd te worden, Joh. 1:12. En zijn zij kinderen Gods, dan zijn zij ook erfgenamen van zijn verbondsgoederen, Rom. 8:17. Zo mogen zij dan ook juichen op de hoogte van Sion.

Of is dit niet krachtig genoeg om u in het geloof te versterken, en uw harten met het heil des Heeren te verblijden? Is dit niet krachtig genoeg om u te verzekeren van uw aandeel aan den Heere Jezus, van uw gemeenschap aan Zijn goederen? Zo vraag ik uw zielen eens, of die niet de kracht daarvan in zich gewaar worden?

a. Hebt gij nooit gesmaakt het geestelijke koren, ik bedoel de leer der waarheid, die naar de ware godzaligheid is? Waardoor kent gij Jezus anders in Zijn wonderlijke graveersels? Waardoor hebt gij anders een gezicht van Zijn dierbaarheid en algenoegzame genade? Waarom verheft gij Hem als de schoonste van alle mensenkinderen, waaraan al uw lust en welbehagen is?

b. Hebt gij nooit geproefd de most van Jezus kruisverdiensten? De kracht van Zijn aangebrachte gerechtigheid? Waarom hebt gij anders met zulk een onverzadelijke honger en dorst, met zulk een uitgestrekte begeerte uw toelucht tot Hem genomen als tot den rotssteen uws heils? Waarom stelt gij in Hem uw hoop en vertrouwen? Waarom is Hij de lust uwer ziel? De kroon uws hoofds? Uw blijdschap en vermaak?

c. Zijt gij nooit gezalfd met die welriekende olie Zijns Heiligen Geestes? Vanwaar dan uw geestelijke werkzaamheden, uw hartelijke gebeden en oprechte dankzeggingen tot God? Vanwaar uw liefde tot de waarheid en ware Godzaligheid? Uw haat tegen de zonde? Uw stichtelijk levensgedrag, dat zich als een aangename reukolie door Gods kerk verspreidt? Ik vraag verder?

d. Hebt gij nooit gegeten van dit geestelijk slachtvee, van deze schapen en runderen?

Hoe kunt gij dan zulk een lust aan Jezus hebben, het tegenbeeld van slachtofferen, zo gij de kracht van Zijn offerande niet enigszins gesmaakt hebt? Waarom gaat gij dan ten avondmaal? Waarom acht gij deze spijs meerder dan alle vettigheden dezer wereld ja dan de ganse wereld zelve? Waarom wilt gij liever gebrek in dit leven lijden dan van dit zielenvoedsel verstoken blijven?

Spreek ik nu van een geestelijke vruchtbaarheid, omdat gij ook om deszelfs gebrekkigheid uwen staat verdacht houdt. Onderzoek dit eens nauwkeurig. Zijt gij door Gods genade niet meer werkzaam in het betrachten van goede merken, als voor dezen, wanneer gij nog tot de hoogte van Sion of tot de gemeenschap der kerk niet gekomen waart, wanneer gij vreemdelingen waart van de verbonden der belofte? Bespeurt gij in u niet meer vruchten van kennis, van liefde Gods en des naasten? Immers zult gij deze dingen niet volstrekt durven loochenen. Wat reden dan om zo te twifelen over uw aandeel aan Jezus, daar gij in waarheid Zijn heilgoed gesmaakt hebt?

En helpt dit nog niet om de tranen van uw ogen af te wissen en uw klachten te doen verdwijnen? Zo zal ik nog even deze vraag doen. Gij zegt dat gij vreest of gij wel enig deel hebt aan die goederen, welke hier de Joodse kerk beloofd worden, omdat gij daarvan nog zo weinig gesmaakt, zo weinig vruchtbaarheid aan uw zielen ondervonden hebt? Maar wilt gij nu dat weinigje genade waarover gij zo twijfelt en vreest, daar gij zo over zucht en beducht zijt, of het wel oprecht is, wilt gij dat wel verwisselen met al de volheid dezer wereld? Zoudt gij daar de wellusten des vleses, de rijkdom en eer voor kiezen? Staat gij niet gereed om liever alles te missen, dan dit kruimpje te verliezen? Thans weet ik dat ware gelovigen die enig gezicht van genade ontvangen hebben, zo bestaan zullen. Voeglijker derhalve voor hen om te juichen dan te wenen op de hoogte van Sion, om sieraad te dragen in plaats van as, vreugdeolie voor treurigheid en het gewaad des tofs voor een benauwd geest.

Maar wat u aangaat, die doorgaans klaagt dat gij in deze dagen des Nieuwen Testaments, in welke God een overvloed van alle geestelijke gaven aan Zijn kerk beloofd heeft, en onder het gebruik der heilige verbondssegelen, en na hetzelfde altijd nog even dor, even mager en troosteloos blijft, en met zulk een gevoelige blijdschap niet zijt aangedaan als er doorgaans van de gelovigen dier dagen beloofd wordt; gijlieden moogt vrijelijk denken dat de redenen van zulk een kwijnende zielsgestalte dikwijls bij onszelf gevonden worden. Het is waar, daar is somtijds een duisternis in de genadestaat, die een trage voortgang maakt in het christendom, wanneer de Heere Zijn heilig aangezicht eens voor een tijd verbergt, en de invloeden van Zijn Geest zo levendig niet doet vloeien; waardoor dan treurigheid en zuchtingen veroorzaakt worden in de harten van Gods kinderen; ook is de bedeling der genadegoederen zeer ongelijk, zodat den enen in een mindere, den anderen in een meerdere mate van God geschonken wordt; de tijden moeten ook enigszins onderscheiden worden, voor zover de eerste en laatste dagen des Nieuwen Testaments wegens de veelheid van genade bij uitstek boven alle andere verheven worden.

Echter wordt het gebrek van onze heiligmaking en de kleinheid van troost zo voor, onder als na het avondmaal, niet minder bij onszelf gevonden.

a. In de een wordt het veroorzaakt door een gebrek aan kennis; men onderzoekt niet genoeg die profetische beloften, die zinrijke troostschriften, die de heerlijke voorrechten van Gods volk zo luisterrijk vermelden. Nu is dit zeker, daar de ziel geen kennis van heeft, daar kan zij niet in vorderen en ook niet mee vertroost worden.

b. Anderen ontbreekt het aan een nauwkeurige voorbereiding des harten, waardoor men zich die ware kenmerken zowel niet kan te binnen brengen, die anders het geloof

de christelijke vrijmoedigheid bijzetten en de ziel van haar aandeel aan Jezus en zijn genade verzekeren.

c. Het gebrek van een betamelijke aandacht en verheffing zijns harten onder het gebruik der heilige bondszegelen, is ook veeltijds de oorzaak van een kleine vertroosting in die tijd.

d. Ik geloof ook dat deze treurige zielsgestalte in velen voortkomt uit een dadelijke bewustheid van nog bijliggende heimelijke zonden en grote verdorvenheden, die nog in hun harten gevonden worden en die zij niet bitter genoeg beweent, niet oprecht genoeg afgezworen, en niet ernstig genoeg bestreden hebben. Hierdoor wordt de troostfontein verstoppt, en het hart den grond ontnomen om zich zo gevoelig van Gods genade te verzekeren; want die zich in een vaste hoop wil verblijden moet zich reinigen gelijk God rein is, 1 Joh. 3:3.

e. Echter moet ik ook zeggen dat sommigen door een misverstand in het werk der genade zodanig beneveld zijn, dat zij somtijds hun heiligmaking plaatsen voor hun rechtvaardigmaking, en dus menen dat zij die of die trap van deugd in zich bespeuren moeten, eer zij zich met de beloften Gods enigszins vertroosten durven, hetwelk hen gestadig doet worstelen met ongeloof, en een oorzaak is van grote mistroostigheid.

Ruim weg, ruim weg dan zulke hinderpalen, gij troosteloze Sionskinderen, ontlast u van zulke gedachten en gebruik toch betamelijke middelen, waardoor zulke flauwe zielsbewegingen en nare aandoeningen gewisselijk kunnen voorkomen worden.

1. Oefent u ten dien einde dagelijks in de Goddelijke waarheden en bijzonder in de heilzame beloften nopens de heerlijke voorrechten van Jezus Koningrijk en gij zult door de vertroosting der Schriften een zekerder hoop ontvangen.

2. Onderzoekt nauwkeurig de rechte kenmerken van het ware Christendom, die het anker van onze hoop een vastere bodem geven en ons stof verschaffen om met de feesthoudende menigte te juichen op de hoogte van Sion.

3. Beschouwt aandachtig de aard van het Heilig Avondmaal, waarin ons zulk een groot, zulk een onwaardeerbaar goed voorgesteld wordt; een goed hetwelk niet door zilver of goud, noch door een prijs van eigengerechtigheid, maar alleen door vrije genade den uitverkorenen zondaar geschonken wordt; zet daar uw oog op Jezus, Die het door Zijn lijden en gehoorzaamheid verworven heeft en die er geen rijke, geen verzadigde, maar arme, hongerige en dorstige zielen toeroept en deel aan geeft, zelfs dezulken die hun zielen niet bij het leven kunnen houden (Ps. 22:30; Jes. 55:1; Matth. 11:28.) Leg daar eens uw zielsgestalte bij neer en gij zult u deze belofte kunnen toepassen: *Zalig zijn die hongerigen en dorstigen, want zij zullen verzadigd, zalig zijn de treurigen want zij zullen vertroost worden.*

4. Ondertussen moet gij niet nalaten, mijn vrienden, om een gedurige strijd te voeren tegen uw zonden, die Gods vriendelijk aangezicht zo dikwijls voor u verbergen en u somtijds in een nachtspelonk van een nare duisternis klagelijk doen wenen; ik verzeker u, hoe meer zonden gij overmeestert, hoe meer gij met des Heeren goed zult verzadigd worden, hoe meer aanwas in de genade, hoe meer gejuich, hoe bestendiger blijdschap.

5. Maar wacht u bovenal dat gij uw handen niet slaat aan het steunsel van eigengerechtigheid, waaraan zich nog zovelen vergrijpen. Die zich vertroosten zullen met deze heilgoederen moeten hun recht daarop in Jezus zoeken en niet in zichzelf. Hij, Hij alleen is de Fontein des levens (Ps. 36: 0) en der volheid, uit Wiens volheid wij ontvangen genade voor genade (Joh. 1:16.) daarom moet gij ledig tot Hem komen wilt gij met Zijn goed verzadigd worden.

6. Echter niet ledig in Hem blijven maar in Hem vervuld worden met allerlei vruchten der gerechtigheid. Want die in Hem zijn moeten veel vrucht dragen. Maakt Jezus de

zielen Zijner gunstgenoten dronken met de vettigheid Zijns huizes, en drenkt Hij ze uit de beek Zijner wellusten, zodat zij een bewaterde hof gelijk zijn; zo betaamt het hen om naar den overvloed en kracht van die genade die in hen is, ook overvloedig te werken tot prijs der heerlijkheid Gods. En dit is het krachtigste kenmerk waaraan men zijn aandeel aan Gods genadegoederen beproeven kan; want gelijk in het uiterlijke een aanwas in sterkte, grote en dikte een gewis teken is, dat ons lichaam door de spijs gevoed wordt; alzo is in het geestelijke de aanwas in kennis, geloof en heiligmaking een zeker blijk dat het hart gesterkt is door de genade, door het koren des Evangelies, door de most van Zijn kruisverdiensten, door de olie des Heiligen Geestes en door de vette stukken Zijner slachtofferande.

Vindt gijlieden nu zulke bewegingen in uw zielen, wordt gij tot zodanige werkzaamheden door de kracht van dat koren, van die most en olie aangezet, streeft gij alle dagen naar een krachtige oefening des geloofs en een levendige vruchtbaarheid van hetzelfde? Rukt dan de treursluijer van uw aangezicht en bekleed u met het gewaad des lofs. Steekt uw hoofden omhoog, klapt in uw handen van vreugde, verheft de banier op de muren van Sion en juicht op haar hoogten want gij hebt een groter buit ontvangen dan degenen wier koorn en most vermenigvuldigd zijn! Zingt met uw tong en spreekt met uw hart. Looft den Heere mijn ziel en vergeet geen van Zijn weldaden. Die al uw ongerechtigheden vergeeft, Die al uw krankheden geneest. Die uw leven verlost van het verderf, Die u kroont met goedertierenheid en barmhartigheden. Die uw mond verzadigt met het goede, uw jeugd vernieuwt als een arend. Ondertussen dat geen vijanden van binnen of van buiten uw vreugdebedrijf verhinderen, dat geen verdrukkingen, dat geen ondermaanse wisselvalligheden dat licht uwer blijdschap uitblussen, trekt er eens een wolkje van duisternis over uw woning, wordt ziel en lichaam eens ontsteld door een pijnlijk gevoel van wereldse wederwaardigheden, laat u dan de hoop van een bestendig goed nochtans doen roemen in de verdrukkingen, en denkt dat de gelovigen hier alles ten dele bezitten, maar dat zij hiernamaals genieten zullen een volle verzadiging van alle genadegoederen, van vreugde en liefelikheden aan Gods rechterhand, wanneer zij onder die vele duizenden der heilige engelen, in die algemene vergadering en gemeente der eerstgeborenen, en onder die geesten der volmaakte rechtvaardigen, met een eeuwige samenvoeging van harten stemmen Hem, Die op den troon zit en het Lam zullen toejuichen alle eer, prijs en dankzegging tot in eeuwigheid.

AMEN.